

МАКЕДОНСКА АСОЦИЈАЦИЈА ЗА
СЛОБODНА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЈА

Колумни
Kollumna
Columns

Поддржано од:

Swedish Helsinki Committee
for Human Rights

mašo

2006

Содржина:

1. Викторија Вујовиќ.....	1
2. Мирјана Најчевска.....	5
3. Жарко Трајановски.....	9
4. Кате Колозова.....	13
5. Антонела Петковска.....	15
6. Жарко Трајановски.....	19
7. Љупчо Поповски.....	23
8. Кочо Андоновски.....	25
9. Массо Извештај.....	29
10. Сузана Милевска.....	35
11. Жарко Трајановски.....	39
12. Викторија Вујовиќ.....	43

ОРИЕНТАЦИЈА, А НЕ БОЛЕСТ!

ПЕТНАЕСЕТ ПРАШАЊА ЗА ХОМОСЕКСУАЛНОСТА

ПРИФАЌАЊЕТО НА РАЗЛИЧНОСТИТЕ ВО СЕКСУАЛНАТА ОРИЕНТАЦИЈА Е ПРИФАЌАЊЕ НА ИНДИВИДУАЛНОСТА, НА ТУЃАТА И НА СОПСТЕВЕНАТА, А ТОА ПРЕТСТАВУВА ГОЛЕМА ЧОВЕКОВА ДОБЛЕСТ

Хомосексуалноста е сексуална насоченост кон лица од истиот пол. Дел од популацијата има исклучително хомосексуална ориентација, а дел хомо и хетеросексуална. Постојат лица кај кои, хомосексуалното однесување се појавува само кога немаат можност за хетеросексуални односи. Хомосексуалноста е избришана од списокот на психијатриските диагнози. Таа не преставува девијантно однесување и се третира како сексуална ориентација, хетеросексуалност, бисексуалност, хомосексуалност.

Сексуалната ориентација е еротска привлечност (атракција) што поединецот ја чувствува (возбуда за личности од истиот пол, од спротивниот или пак и кон двата пола)

1. Што преставува сексуалниот живот на човекот хомо или хетеросексуалниот?

Доживување на телесно и емотивно задоволство, со лице од спротивен пол, задоволство кое со себе ја носи репродукцијата. Истите чувствувања кај хомосексуалните релации присутни се но го нема продолжувањето на видот.

2. Дали сексуалната ориентација има влијание врз појавата на сексуалните дисфункционалности?

Сексуалните дисфункционалности кои ги третира психијатријата може подеднакво да се јават и кај хетеро, хомо и бисексуалците.

3. Како се чувствува хомосексуално ориентирана личност во интимна врска со личност од спротивен пол?

Исто како и хетеросексуално ориентирано лице со лице од ист пол. Дефинитивно непријатно, извор на многу незадоволства, промискуитет (менување на партнери), криење зад хетеросексуални бракови, репродукција и пов-

реда на хетеросексуалниот партнер со неавтентичниот интерес за него.

4. Каква е сексуалната ориентација кај адолесцентите?

Сосема вообичаена несигурност на адолесцентот за својата сексуална ориентација. Какво било хомосексуално љубопитство не значи хомосексуална ориентација. Најголемиот дел од адолесцентите околу 84 отсто, ќе го најдат своето сексуално задоволство со лице од спротивниот пол, но секако не треба да ја поттикнуваме хомофобичноста ниту пак да ја промовираме хомосексуалноста. Бурниот адолесцентен период е период на избирање.

5. Дали се истоветни сексуалните фази низ кои минуваат хомо и хетеросексуалните партнери?

Сосема истоветни.

6. На што се должи хомо и хетеросексуалниот промискуитет и каде е почест?

Промискуитетот е дел од незадоволените сексуални и емотивни потреби кај поединецот. Присутен е и кај хомо и кај хетеросексуалците. Особено е впечатлив кај латентната хомосексуалност (машка). Овие лица, барајќи го вистинскиот партнер и неприфаќајќи ја сопствената сексуална ориентација, за да бидат социјално прифатливи ќе менуваат многу жени но ниедна нема да биде вистинската.

И тука се многу растурени бракови, хаотично расфрлани деца со многу вистински пороци, затоа што некој не можел да се прифати и да биде прифатен, без предрасуди дека е хомосексуалец е тука сега следат сексуалните дисфункционалности, импотенција, предвремена ејакулација...

7. Дали постои врзаност помеѓу хетеросексуалниот анален однос и хомосексуалните тенденции?

Апсолутно не, аналната зона е ерогена зона и во хомо и во хетеросексуалните релации.

8. Дали истополовите игри на адолесцентите имаат влијание врз насочување кон хомосексуалноста?

Вообичаено не, тоа е само една минлива фаза.

9. Дали хомосексуалните и хомоеротските контакти во адолесценцијата, претставуваат предупредување дека тоа лице во животот ќе биде хомосексуално ориентирано?

Доколку не станува збор за злоупотреба и доколку тоа се сподели со психолог и психијатар, не.

10. Што е хомосексуалност а што хомоеротски чувства без реализација на хомосексуално однесување?

Хомоеротските чувства може да бидат фантазматски присутни, но и никогаш нереализирани, ако се дел од една латентна хомосексуалност.

11. Зошто поедини хомосексуално ориентирани личности одржуваат хетеросексуални односи, експонирајќи се пред јавноста?

Трендот на хетеросексуалноста и стигмата на хомосексуалноста, социјалното и семејното неприфаќање дефинитивно го чини своето, но воедно и неподготвеноста на поединецот да ја прифати својата сексуална ориентација.

12. Дали постојат разлики во физичкиот изглед, концентрацијата на хормоне, помеѓу хомо и хетеросексуалците?

Феминизираноста и маскулиноста не подразбира хомосексуалност и обратно. Хормоналните разлики се резултат на ендокринолошки пореметувања.

13. Кои се разликите меѓу машките и женските хомосексуалци во однос на општите социјални контакти со особи од спротивниот пол?

Женската хомосексуалност е социјално поприватлива.

14. Какви се вообичаено реакциите на хетеросексуални родители ако децата се хомосексуално ориентираны?

Во мнозинството на случаи - неприфаќање Зборуваме за деца кои се во пост адолесцентниот период со оформена сексуална ориентација. Но, да не заборавиме единствената безкомпромисна љубов е родителската.

15. Коков е односот на хетеросексуалците кон хомосексуалците во нашата средина ?

Индивидуален помеѓу двата екстрема - прифаќање без предрасуди и хомофобичност.

*Доц. Др. Викторија Вујовиќ
психијатар-психотерапевт, секретар на Асоцијацијата
на психијатри на Македонија*

8 МАРТ НЕ Е ДЕН НА МАЈКИТЕ

8 Март не е ден на мајките, ниту е ден на жените и сигурно не е ден кога се празнува постигната победа. Тоа е ден со кој се одбележува почетокот на организираната борба за постигнување формална и фактичка еднаквост на жените и мажите. Борба која од почетокот е сфатена како долгорочна и која дефинитивно ни од далеку не е завршена.

Не е спорно дека е многу постигнато од првите демонстрации на жените и првото поставување на проблемот на еднаквоста како проблем на цивилизацискиот развој и посебно развојот на демократската заедница. Меѓутоа исто толку е неспорно дека постигнувањата се пред се формални (во создавање формално-правни услови на родовата еднаквост и постепено отстранување на нормативните ограничувања), а се уште многу малку фактички (во постигнувањето такви промени кои од корен ќе го сменат однесувањето на луѓето и ќе го направат иверзибилен започнатиот процес).

Најголем исчекор во постигнувањето на фактичката еднаквост е направен со поставувањето на еднаквоста на жената и на мажот во контекстот на концептот за човековите права. На овој начин е овозможено недискриминаторските одредби на меѓународните документи да се спецификуваат во рамките на конкретниот однос на дискриминација на жената во сите домени на приватниот и на јавниот живот. Со ова борбата за еднаквоста не се исцрпува со еднакавата презентација во политичкиот живот, со забраната на директна дискриминација (нормативна или практична) туку се проширува во приватната сфера и во секојдневните односи на жената и мажот.

Постигнатата формално-декларативна родова еднаквост во јавниот живот е фактички неостварлива (а често и апсурдно бесмислена) во услови на потполно маскулинизиран свет во кој правилата на играта во сите сфери од животот се направени по мерка на мажот. Секој пробив на жената во светот во кој се игра по “машки“ правила значи или присилување на жената да се откаже од своите биолошки специфики и самата да се маскулинизира, или навидум доброволно да го направи “слободниот“ избор и да ја прифати традиционално детерминираната улога во оп-

штеството. И во едниот и во другиот случај жената е изложена на негирање, потценување, специфични облици на насилство (кои во себе ја содржат сексуалната компонента како доминантна), како и на потреба од многу поголемо докажување и вложување за да се добие еднакво признание со мажот во исти услови на делување.

Во современиот свет жената ни од далеку не е рамноправен партнер со мажот. Односот на родовите се уште ја нема надминато фазата на однос на некој кој ја има моќта во свои раце и некој кој се обидува да ја ограничи таа моќ (далеку од обидите да ја сподели). Центрите на одлучување (местата каде што се решава за животот и смртта) се уште се резервирани за едниот пол (исклучоците само го потврдуваат правилото). Родовата еднаквост е се уште на ниво на тенка глазура која лесно се отстранува кога ќе се постави прашањето на највисоките нивоа на одлучување и која уште полесно се губи кога ќе дојде до борба на мислења и спротивставени ставови.

Оваа состојба не е битно различна во Република Македонија. После 60 години прокламирана родова еднаквост длабоко вкоренетите стереотипи и предрасуди многу брзо и многу лесно пробиваат на површината (во своето најгрдо лице на отворен сексизам и навреди врз родова и полова основа).

Токму континуираното опстојување на традиционалниот патријархален модел детерминира таков однос меѓу родовите кој се манифестира во:

1. недостатоци во перцепцијата на реалната димензија на дискриминацијата врз родова основа.

2. отсуство на организирани структури кои систематски ќе ги адресираат проблемите на формалната и фактичката дискриминација.

3. развој на политички опортунни организации кои се прилагодуваат на партиските цели и програми (судирајќи се со нив само во многу ретки и изолирани ситуации).

Резултатот е поразувачки (како од содржински аспект така и од гледна точка на својата распространетост). Можеби најдобра слика за ова пружа емоционалниот изблив на една моја колешка (која воопшто и не се бави со проблематиката на родовата еднаквост), предизвикан од делувањето на “женските” организации во Република Македонија:

“Мислам дека работата на “женската” организација заслужува сериозна анализа и посилна критика. За каква

еманципација на жената зборува таа? Како жената да се вклучи во политиката кога ја врзуваат дома. Која работничка во текстилната индустрија која работи од 10-12 часа , шест дена во неделата ќе се вклучи во политика? Која мајка на мали деца ќе се вклучи во политика кога нема кој да и го чува детето: изреагираа ли на укинувањето на дневниот престој; реагираат ли на тоа дека татко не може да лежи на клиниката за педијатрија со своето дете; изреагираа ли на ограничувањето на надоместокот за породилно отсуство за вработените мајки или доцнењето на надоместокот по 3-4 месеца; колку татковци користат породилно боледување; колку студентки се откажуваат од студирање заради рагање на деца и неможност да го продолжат студирањето заради тоа што нема кој да им го чува детето и бараат било каква работа за да ја прехранат фамилијата. Чија женска организаја е таа?: на пензионерки!, на кои ќе им организира екскурзија за 8-ми март и една другарска вечер да се потсетат на младоста и после сите ќе играат како што таа им свири!“

Уште попознателна е положбата на жената-нехетеросексуалка (надвор од сигурноста на брачната или стабилната вонбрачна хетеросексуална врска). Самиот факт на издвојување на различната сексуална определба (што подразбира дека треба да се зборува за сексот) веќе ги издвојува лезбејките како обележена група, а откажувањето од традиционалната заштитата на мажот од нив прави мети на зголемено насилно однесување. Да се биде лезбејка во Република Македонија многу често значи губење и на неформалните заштитни механизми кои ги пружаат женските невладини организации и одрекување на заедничкиот колен на дискриминацијата.

Да. Мислам дека 8 Март ни е неопходен. Ама еден многу поинаков 8 март. Потребен ни е ден кога ќе се потсетиме дека сме на почетокот на борбата и кога ќе ја искажеме недвосмислено решеноста зборот човек да се изедначи со зборот жена.

*Г-ѓа Мирјана Најчевска - Претседателна Хелсиншкиот
Комитет за Човекови Права во Република Македонија*

ЧУМУ ГЛБТ-ПРАВА?

Борбата за еднакви права на не-хетеросексуалците е првенствено борба против дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација. Кога зборуваме за дискриминацијата, најопшто земено, го имаме предвид секое разликување, исклучување, или ограничување кое негативно влијае на уживањето или признавањето на човековите права. Добро ни е познато дека разликувањето, исклучувањето, или ограничувањето може да биде врз основа на раса, боја на кожата, пол, статус, социјално потекло, религија, етничка припадност... За жал, помалку ни е познато дека дискриминацијата може да биде и врз основа на сексуална ориентација.

Борбата за признавање на геј-лезбејските-бисексуалните-трансексуалните права не е борба за некои специјални или дополнителни права, туку за истите човекови права што ги уживаат и хетеросексуалците. Тоа е борба за истите права што практично им се ускратени на не-хетеросексуалците како последица на дискриминацијата врз основа на сексуална ориентација и како последица на постојаната закана од социјално исклучување.

Но, зошто воопшто да зборуваме за геј-лезбејски-бисексуални-трансексуални права, кога знаеме дека концептот за човековите права, отелотворен во бројни меѓународни документи, подразбира сите човекови права да им припаѓаат на сите луѓе, и тоа насекаде? Зошто не-хетеросексуалците продолжуваат да се борат за ГЛБТ-правата, кога човековите права се признаваат и штитат со бројни меѓународни документи кои не прават никакво разграничување врз основа на сексуална ориентација?

Истите прашања можат да се постават и за човековите права на жените, за правата на националните малцинства, за правата на децата, и за правата на останатите ранливи и дискриминирани групи. Исто како што има потреба да зборуваме за човековите права на жените поради тоа што половата рамноправност (во смисла на еднакви права на хартија) не значи и родова еднаквост во реалноста (практично уживање на еднаквите права), така имаме потреба да зборуваме и за ГЛБТ-правата. Имено, рамноправноста

на сексуалните ориентации само на хартија (во конвенциите за човековите права) не значи и фактичка еднаквост на сексуалните ориентации, односно практично уживање на истите човекови права во секојдневниот живот.

Поинаку кажано, во секојдневниот живот, не-хетеросексуалците се соочуваат со многу повеќе неправди и предизвици отколку хетеросексуалците. Во секојдневниот живот, не-хетеросексуалците се многу почесто изложени на ризик да станат жртви на многубројни неправди, на повреда на достоинството и нивните човекови права, како и жртви на психолошко, физичко или структурно насилство.

На пример, хетеросексуалците можат слободно да ја изразат својата сексуална ориентација на јавни места, на работа, во медиумите, во друштво, без страв од социјално исклучување и без закана по човековото достоинство. Во општество каде што хетеросексуалноста се подразбира како норма, не-хетеросексуалците имаат реални причини да веруваат дека со јавното изразување на нивната сексуална различност лесно можат да станат жртви - на социјално исклучување, на најразлични повреди на достоинството на личноста, па дури и на закани по нивниот телесен интегритет. Во општество во кое преовладуваат негативни стереотипи кон било какво отстапување од хетеросексуалноста - каде што мнозинството сеуште ја смета хомосексуалноста за нешто ненормално, неморално, за психичка болест или нарушување - припадниците на сексуалните малцинства имаат реални причини за најразлични стравувања.

Борбата за ГЛБТ-правата не е само борба за сексуална слобода и еднаквост, не е само борба на сексуалните малцинства против културната доминација на хетеросексуалното мнозинство, туку и борба за почитување на сексуалните разлики и за признавање и заштита на сексуалните права. Токму не-хетеросексуалците беа први што поттикнаа кај нас интензивна јавна расправа за сексуалната еднаквост, за регулирањето на сексуалноста и за иднината на семејството. Оние земји кои не отвориле јавна расправа за споменатите теми оправдано се сметаат за недемократски и тоталитарни. Затоа, самото иницирање јавна расправа во земја каде што сексуалноста се смета за табу, каде што сеуште правно се зборува за „половост“ (наместо сексуал-

ност) и за „полова насоченост“ (наместо за сексуална ориентација) е несекојдневен придонес во процесот на демократизација на Република Македонија. Оти демократијата, како идеал, не подразбира само остварување на принципот на контрола (или „владеење“) на народот, туку и на принципот на еднаквост. Токму поради тоа, денес не можеме да зборуваме за демократско општество кое не води сметка за принципот на сексуална еднаквост, кое не презема активни мерки за елиминирање на дискриминацијата врз основа на сексуална ориентација, и кое не придонесува за промовирање и почитување на сексуалните разлики и права. Нашата борба за елиминирање на дискриминацијата врз основа на сексуална ориентација не подразбира само измени во законската регулатива. Такви измени беа декриминализирањето на хомосексуалноста во 1996 год. и неодамнешното бришење на „хомосексуализмот“ како една од повредите на воената дисциплина. Борбата за елиминирање на сексуалната дискриминација не значи само воведување нови законски одредби - како иницијативите за донесување на Закон за антидискриминација (во кој сексуалната дискриминација ќе биде експлицитно спомената како основ за дискриминација), и на Закон за регистрирани партнерства (со кој би се озакониле и не-хетеросексуалните заедници, што би довело до можност за уживање на речиси истите права што ги уживаат и оние кои се во хетеросексуална заедница). Покрај законските измени, државата треба да преземе и конкретни мерки за елиминирање на негативните стереотипи и хомофобијата (ирационалниот страв и омраза кон луѓето кои се сексуално и емотивно приврзани кон личности од сопствениот пол). Исто така, државата треба да ги поддржи конкретните активности на здруженијата на граѓаните кои се борат за ЛГБТ-правата, и самата да изработи стратегија и акционен план за борба против хомофобијата и за елиминирање на дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација.

Само со преземање на активни мерки од страна на државата можат да се создадат услови за промена на социјалната перцепција на хомосексуалноста како општествена закана, да се превенираат јавните обиди за негирање на постоењето на хомосексуалците и секојдневните случаи

на културно обезвреднување како на хомосексуалноста така и на не-хетеросексуалците. Без дефинирање на јасна платформа и без изградба на широка коалиција помеѓу државните органи и невладините организации кои се борат за еднаквост, Владината политика за борба против сите форми на дискриминација ќе остане само декларативна желба пред меѓународните фактори. Најдобар начин за убедување на земјите членки на ЕУ дека над 90% од нашите граѓани се за влез во ЕУ, е итното донесување на Законот за антидискриминација и Законот за регистрирани партнерства, и дефинирање на државна политика за борба против дискриминацијата и хомофобијата.

Зашто, борбата за ГЛБТ-правата не е само достоинствена борба на припадниците на сексуалните малцинства, туку и борба на сите оние кои што веруваат дека треба да создадеме општествени услови сите човекови права да им припаѓаат на сите луѓе, а не само на некои.

*М-р Жарко Трајаноски
Авторот е магистер по демократија и човекови права*

ДА СЕ БИДЕ “ГЕЈ”: ПРАШАЊЕ НА ИДЕНТИТЕТ

Пред извесно време бевме сведоци на скандал којшто го откри и проблематизираше дел од нашата јавност. Психијатар од Македонија лекувал хомосексуалци со лек што може да предизвика карцином на простатата, а создава и зависност. Како може да се случи на почетокот на 21-от век, во земја што претендира да биде (или дека секогаш веќе е) европска, во рамки на институционализирана психијатрија, некој да се обиде да “лечи” хомосексуалност и тоа по пат на хормонска терапија? Како може лице на кое системот му има доделено статус на компетентно да верува дека хомосексуалноста е болест, и тоа првенствено биолошка, третирајќи ја како физиолошка аберација? Намерно го употребувам зборот “верува”, затоа што она што научно лице или лекарот го разбира како своја стручна проценка, во голема мера, е резултат и на определена идеологија (светоглед, филозофија) што се вгнездила во наводно неутралната научна мисла.

Ова тврдење не е некаков мој личен “револуционерен” увид, туку позиција која во последните децении од минатиот век стана еден од аксиомите на маинстреам современата општествена мисла. Амблематска фигура на овој научен пресврт, којшто го урна митот за објективната научна мисла, е Мишел Фуко, и тоа токму преку неговите антрополошко-филозофски анализи на “идеологиите на клиниката”. Фуко, но и многу други авторитетни мислители на постмодерната епоха, покажуваат дека идеолошкиот хоризонт на ерата во која живееме, по невидливи патишта, успева да се провлече во наводно објективната научност. Така, денес дури и т.н. егзактни науки (квантната физика, биомолекуларната хемија, генетиката) водат сметка за степенот на влијание на научниот субјект врз перцепцијата па и “однесувањето” на објектот на истражување.

Дека во науката има толку многу идеологија, зборува и фактот што во 1973 година хомосексуалноста, по пат на “декрет” (официјален документ кој претендира да има правна моќ) издаден од Американската психијатриска асоцијација, е симната од листата на болести. Вакви декрети имаат издадено голем број слични асоцијации од средини со слична релевантност, имено со глобална референтност

во областа. Значи, “декретите” се неопходни за трансформација и развој на здравствените институции. И кога велам трансформација и развој, на каква трансформација мислам и на развој во која насока реферирам? На трансформација и развој во правец на нивна демократизација. Клиничката пракса и клиниката како средина, исто така, се (или треба да бидат) подложни на процесот на демократизиратизација.

А што би претставувал тој процес на демократизација, од какви постапки би се состоел и какви вредности би требало да воведува? Еден од столбовите на демократичноста, барем во современата смисла на зборот, е почитувањето на идентитетната разлика. Поимот род го покрива подрачјето на сè она што го живее едно човечко суштество како општествено значење што му е припишано на полот на кој му припаѓа, како нормалност, но и како отстапување од неа. Родот е концепт кој се однесува на егзистенцијалната (значенска) димензија на бидување во сопствениот пол. И токму затоа родот е идентитет, а хомосексуалното ситуирање во сопствениот род - идентитетна категорија.

Значи, за да се демократизира нашата клиника, но и останатите институции, треба “со декрет” да се усвои ставот дека хомосексуалност е родов и сексуален идентитет, а не биолошка или психолошка аномалија. Под ова ја разбираам потребата од законска гаранција дека хомосексуалноста е животен избор и идентитетна категорија. На оваа гаранција треба да и биде придружена и онаа дека почитувањето на оваа идентитетна разлика како и на останатите (родови, културни и други идентитети) ќе биде вградено во политиките на институциите на системот.

За да се претендира, пак, на вакви законски гаранции потребно е да се афирмира концептот на род како идентитетна категорија наспроти пол како биолошки поим. Последново ќе овозможи нови сензибилизирани политики на клиниките кои жената ќе ја разбираат како идентитетна категорија а не како биолошко-репродуктивна функција, а хомосексуалецот како родово-сексуален идентитет а не како хормонска аберација.

*Доц. д-р Катерина Колозова
Директорка на Центарот за родови студии
Институт “Евро-Балкан” 14.05.2006*

ДАЛИ ГО ЗАБОРАВИВМЕ КОНЦЕПТОТ НА ХУМАНИЗМОТ?

Пред неколку години бев речиси згрозена кога во нашиот дневен печат прочитав дека во САД се направени сериозни напори за “лечење” на хомосексуалците?! Дури, се појавија тврдења дека голем број “доброволци” се пријавиле за оваа “терапија” и дека, замислете, некои од нив биле “успешно излекувани”. Во ветената земја на демократијата и почитувањата на човековите права, некој се обидел да им го овозможи “правото” на хомосексуалците да се вратат на вистинскиот пат на сексуалната ориентација која им ја гарантира “мајката природа”.

Општеството и културата, понекогаш, се трудат да ја корегираат “извитопереноста” на природата на многу чуден и искривоколен начин. Дали следната постапка ќе биде свртена кон менување на карактеристиките на расите (да и припаѓаат сите среќно и задоволно на белата раса!)? Колку сме далеку од експериментите на доктор Менгеле - во интенцијата преку физичкото и структурално насилство (генетски инжинеринг?) да ја озваничине надмоќта на човекот над природата без да размислуваме за тоа како го создаваме светот во кој живееме и кој го нарекуваме човечки? Јасно е дека негативната утопија на Хаксли (Храбар нов свет) оддамна почна да се остварува: на отстрел на демонстрацијата на човековата моќ е сето она што може да се искористи како жртва, како објект (или субјект) на манипулација и експлоатација. Така, бедните, наркоманите и хомосексуалците ги обвинивме дека ни ја “проширија” СИДА - та за да објасниме зошто се враќаеме кон неоконзервативизмот и културниот империјализам (што се разбира нивните заговорници никогаш не би го признале). Основните човечки потреби ги дисциплиниравме во флоскулите за владеење на правото и гаранцијата на основните човекови слободи, но под строго контролираните баласта на вредности што тешко се менуваат надвор од контекстот на историското помнење или на рецентните егзистенцијални стравови и противречности. Ги прогласивме за исклучително важни културните различности, посебности и богатства на

човечките реакции предизвикани од одговорите на сложените животни предизвици, а не сторивме суштински ништо да го трасираме патот за нивното логично, ненасилно и кооперативно развивање. Дали поради тоа треба помалку или повеќе да ме згрози фактот дека и во Македонија некој психијатар решил со хормони да го третира хомосексуалецот кој веројатно му се обратил како пациент што не е во можност да се справи со својата “културна различност” и стигматизацијата на неговиот животен стил во средината во која живее а не како “болен” човек ? Или колку е трагична ситуацијата кога станува проблем на “политичка коректност” дали во нашата земја треба да се легализираат хомосексуалните бракови!? Веројатно никој не помислил на тоа дека ако некој сака да го оствари тоа право, тоа го прави за да стане легитимен член на едно општество во кое може и треба да заштити и некои свои егзистенцијални потреби. Од друга страна , нели е тоа потврда дека и луѓето со поинакви животни стилови ги почитуваат општествените институции што ги легитимираат некои основни начини на човековото групирање, како на пример семејството.

А што се однесува до проблемот на социјализацијата на децата, на нивниот идентитет најголемо влијание имаат грижата, љубовта, разбирањето и почитта од оние што ги негуваат а не нивната сексуална ориентација. Зарем хомосексуалноста не се јавува кај поединци кои се родени и воспитувани во хетеросексуални бракови. Отпорот, стигматизацијата и отфрлањето на средината не се фактори за занемарување, меѓутоа тие не се причина за оневозможување на достоинствено право за изразување на идентитети чија база не е деструктивноста, туку напротив желбата отворено да се сака и да се здружува по основ на сродност и разбирање на човечката комуникација на свој начин (без желба за повредување и потиснување на оние што се различни од нив).

Некои истражувања за вредносните ориентации и животните стилови на младите кои ги реализирав заедно со моите колеги од Филозофскиот факултет во Скопје покажаа некои многу интересни, но во основа контроверзни резултати. Младите луѓе во Македонија покажаа висок степен на зрелост, отвореност и хуманост во своите животни

ориентации и вредносните системи. Меѓутоа, многу голем дел од нив искажаа отворена хомофобичност и етноцентризам. Ваквата контрадикторност директно не упатува на тоа дека нашата социокултурна стварност егзистира на многу проблематична основа: речиси незамисливата дискрепанца помеѓу идејата за човековите потреби како широк и динамичен концепт и идеологијата на слободата, често на погрешен начин постулирана од современите хипокритични концепти на цивилизацијата, од една страна и суровата реалност на едно општество и култура оптеретени со конфликти на вредности и нерешени основни егзистенцијални проблеми, од друга страна. Така, повторно, колективните, малку традиционални а повремено и современи митови ја замаглуваат основната слика на одамна заборавениот концепт на хуманизмот. Според него, ни една човечка потреба, ни еден аспект на слободата не е маргинално, пежоративно и споредно прашање, вклучувајќи го и почитувајќи го изборот на животните стилови (како на пример оној на хомосексуалците) што се произлезени од сосема реални културни матрици.

Антоанела Петковска
Професор на Филозофскиот факултет во Скопје

СО ЛУБОВ ПРОТИВ ОМРАЗАТА И НАСИЛСТВОТО

Оние што декларативно се залагаат за љубов шират омраза; оние што божем се залагаат за толеранција отворено предизвикуваат дискриминација - тоа е еден од парадоксите што секојдневно ги преживуваме во нашата „демократска транзиција“.

Така, наместо да шири мир, љубов и толеранција, МПЦ продолжува со стратегијата јавно да предизвикува омраза и нетрпеливост кон одредени групи граѓани. Најновиот јавен испад на монополската православна црква во Македонија е покажувањето со прст кон хомосексуалците (кои сакаат да им се признае правото на стапување во брак) и осудата на хомосексуалниот брак како „зло“ и „грев“. Иако граѓанската иницијатива беше за озаконување на регистрирани партнерства, во јавноста упорно се пласираат тези против правото на стапување во брак.

Глумејќи паралелна Влада, МПЦ на седница на Синодот донесува некакви си заклучоци дека браковите меѓу истополови партнери се „неприродни, неморални, нецрковни, недозволиви“. Божем станува збор за највисок суд, МПЦ се осмелува да ги забранува хомосексуалните бракови. Играјќи улога на законодавен дом, МПЦ „не прифаќа никаква можност за нивно озаконување“.

Кој и дава право на МПЦ истовремено да биде и паралелен Суд и паралелна Влада, и паралелно Собрание во една секуларна држава каква што е Република Македонија?

Навистина, кој и дава право на МПЦ да поттикнува негативни стереотипи и предрасуди кон хомосексуалците и отворено да шири хомофобија и дискриминаторски однос кон една група граѓани само сатоа што сакаат да ги имаат истите права како и другите луѓе?

Се прашувам, што ли ќе биде следно прогласено за „зло“ и „грев“, осудено и забрането од МПЦ: Браковите кои не се склучени во црква? Брачните партнери кои не сакаат да имаат деца? Семејните заедници што не сакаат да склучат било каков брак? Разведените партнери? Вонбрачните деца? Дали сите што не склучиле црковен брак се зловни и грешни и треба да бидат морално осудени?

Исто така, се прашувам до каде каде мисли МПЦ да оди со поставувањето на ирационални забрани? И што се треба да биде забрането и осудено за синодот на МПЦ да биде „задоволен“? Дали треба да престанеме да одиме на кино, да не гледаме бласфемични и хорор филмови на телевизija, да се откажеме од слушање радио и сурфање по ѓаволската мрежа каде што демнат многу зла и искушенија? Да не гледаме веќе избор за песна на Евровизија каде што победуваат „сатанисти“?

Јавните испади на хомофобија и нетолеранција треба да се пресретнуваат со уште повеќе јавни настапи во кои ќе се испраќаат поинакви пораки. На пример, и покрај официјалната забрана на властите и осудата на тамошната црква, во Москва се одржа краткотрајна геј парада со која беше промовирано правото на мирно собирање и изразување протест. Парадата заврши неславно откако маскирана банда скинхедси ги нападна учесниците што доведе до полициска интервенција. Иако организаторите на парадата не беа во можност да ја остварат својата првобитна намера и да положат цвеќе на гробот на незнајниот јунак (право што го имаат сите други граѓани на Москва) пораката беше јавно испратена - во Русија постојат луѓе кои не се само жртви на нетолеранција и дискриминација туку и под постојана закана од насилство кога ќе се обидат да остварат некое свое човеково право.

Во исто време, во Москва се одржуваше Меѓународна конференција против хомофобијата, на која генералниот секретар на Советот на Европа Тери Дејвис укажа дека хомофобијата, за жал, не е најголемата грижа за многу хомосексуалци ширум Европа, туку токму насилството и омразата.

Еве што изјави и Комесарот за човекови права на Советот на Европа Томас Хамарберг по повод официјалната

забрана за парадата: „Правото на мирни собирања е темел на секое демократско општества и право на секој човек. Доколку властите стравуваат од можни екцеси, треба да ја засилат безбедноста на таквите собири, а не да ги забрануваат“.

Многумина кај нас се со скептични погледи во однос на идејата за организирање геј-парада. Некои го поставуваат и прашањето: Која е всушност пораката на геј-парадите?

Ако во едно демократско општество сите права им припаѓаат на сите луѓе, тогаш правото на мирно собирање во јавноста им припаѓа и на хомосексуалците. Ако можат да одржуваат јавни протести Македонците, Албанците, Ромите, жените, стечајците, тутунарите, студентите, пратениците, младите брачни парови... - и притоа никој да не прашува зошто - тогаш и хомосексуалците можат преку јавен протест или мирен собир да ги промовираат или да бараат заштита на нивните права. Прашањата зошто, и која е нивната порака, се излишни.

Се додека не се случи јавен протест или мирен собир на хомосексуалците во Република Македонија не ќе можеме да знаеме дали хомосексуалците кај нас можат практично да го уживаат и ова човеково право!

Геј-парадата не е провокација, туку остварување на човеково право кое е темелно за демократските општества. Гласот на луѓето што се социјално презрени само поради нивната поинаква сексуалност мора да одекне во јавноста. Јавноста мора да види дека хомосексуалците постојат и дека нивните политички барања не се помалку ургентни од политичките барања на младите брачни парови, тутунарите, производителите на краставици... Гласот на обесправените и презрените мора да се чуе и да ги заглуши лицемерните и нетолерантни пораки на конзервативната црква и на сите други кои не ја почитуваат поинаквата љубов.

Пораката на геј-парадите е љубовна порака против омразата и насилството.

М-р Жарко Трајановски

Авторот е магистер по демократија и човекови права

ГЕЈ - ПАРАДА ВО КАМПАЊАТА

Бернар Деланое е харизматичен градоначалник на Париз. Социјалист по убедување и хомосексуалец по ориентација, жесток борец за правата на оние што повеќе сакаат да водат љубов со лицата од истиот пол.

Деланое беше на чело на колоните кога лезбијската и геј-заедницата протестираа по париските улици.

Истрпи плуканици, навреди, пцости за парижаните да му дадат мандат да го раководи најсјајниот од сите градови.

Клаус Воверајт е градоначалник на Берлин, другата голема европска престолнина, социјалдемократ по убедување и, исто така, хомосексуалец по ориентација.

Кога ја поднесуваше кандидатурата за прв човек на старо-новото срце на Германија, изјави дека не се срами што е геј и дека нема такви прекорни погледи што можат да му попречат при работата.

Огромна редица министри, рок-ѕвезди, уметници, сликари, бизнисмени и обични луѓе се појавуваат во западните медиуми за да кажат дека нема ништо неприродно во нив и да се изборат за права кои до неодамна им изгледаа нестварни - да бидат регистрирани како заедница, некаде да можат да чуваат деца, а речиси секаде да учествуваат во поделбата на имотот со партнерот.

Во Македонија еден човек ја води борбата на луѓето што ја сакаат слободната сексуална ориентација, за да добијат поддршка во општеството каква што тие мислат дека треба да биде.

Кочо Андоновски собра храброст во општеството кое во својата суштина е конзервативно и традиционалистичко, кое главно со презир гледа на поинаквите, јавно да се бори за она што тие луѓе мислат дека е обесправување.

Нема јавни личности, нема организирани протести, нема елаборирана поддршка, има само притаена желба. Хомосексуалците на Запад мораа да изодат пат, подолг дури од оној до Месечината, да истрпат безброј морални камшици, но и со јавна декларација, особено на познати личности, да им ја претстават на општеството својата поинаквост.

Македонската транзиција се соочи со проблемот кој тивко тлееше со децении, а со овие избори прашањето на оние мажи кои повеќе сакаат мажи и оние жени кои сакаат во кревет да се со жени влезе и во политичките платформи.

Бидејќи политиката во Македонија секогаш главно се базира на ветувања, кои колку што се поневеоројатни толку повеќе можат да го привлечат вниманието, така и прашањето на правата на истополовите заедници се провлече и во изборната кампања.

Социјалдемократскиот сојуз, на крајот на книгата во која е напишана неговата платформа за овие избори, наведува дека Македонија ќе чекорела напред а не назад, со тоа што во наредниот мандат би ги создале „основите за правно регулирање на заедниците од ист пол, со уредување на имотоправните односи во рамките на регистрираните партнерства“. Неговите претставници велат дека досега јавно не зборувале за правата на хомосексуалците, затоа што тоа прашање не поминало низ партиските органи. Претставниците на организацијата која се бори за правата на хомосексуалците велат дека и НДСП, ЛДП, ДОМ и ДА ќе застанат во поддршка на нивните барања.

Во овие избори, за кои сите предвидуваат дека ќе бидат многу неизвесни, секој глас е важен, па и ова е дел од оној магнетизам на ветувања кој треба на своја страна да привлече една популација за чиј број никој нема прецизни податоци колкав е. Десните партии на друг начин се обидуваат да ги привлечат гласачите - традиционалисти - дека нема да се залагаат за посебни права на посебната група луѓе. МПЦ ја отфрли легализацијата на правата на геј - популацијата речиси како ерес.

Кочо Андоновски, неговите пријатели и пријателки, притаените и исплашени хомосексуалци, во овие години изодеа многу мало парче од патот кој е преголем за оваа мала Македонија.

Партиите не се тие што треба да го изодат нивниот пат во кампањи кога се ветува се и сешто. Во традиционалистичко општество како Македонија ова е исклучително чувствителна тема, нејзино промовирање не може да се прави во еден пасус на платформа за кампања за избори, ниту, пак, само со едно за или против гласање во Собранието. И хомосексуалците и општеството треба да се соочат со ситуацијата на поинаквоста, оние што имаат влијание во јавноста а се хомосексуалци треба да ја бијат главната битка за своите права, а не да ги остават партиите да си играат со нив онака како што ќе им затреба.

Љупчо Поповски- Уредник во Утрински Весник

ПОЛИТИЧКАТА (?) И СЕКСУАЛНАТА ОРИЕНТАЦИЈА ВО МАКЕДОНИЈА

Најдоцна до средината на мај политичките партии требаше да одговорат на прашалникот на МАССО дали во своите изборни програми ќе го вметнат и решавањето на социјалниот и правниот статус на ЛГБТ популацијата на државава обезбедувајќи еднакви услови за сите.

Резултатите се познати, “лево” ориентираните партии поддржуваат (не сите), “десните” не. Иако во цел свет, либералите се тие кои ги направија законските промени во однос на ЛГБТ, Либералната Партија не поддржува Регистрирано партнерство и на непризнавањето на нехетеросексуалните заедници не гледа како на дискриминација. Социјалистите не испратија ни одговор. Како и “десните” тие не само што не се заинтересирани за проблемите на одредена група граѓани, туку и воопшто не ги сметаат овие граѓани вредни за одговор. За еднаквост да не зборуваме. Социјалистите би не броеле, па дури и не изброија - вкупно 17! Не е јасно како ги препознаа овие 17. Би ги замолил да ми кажат како препознаваат, методот и мене би ми помогнал во животот. “Comrades”, макар и еден да е во државава, има право на достоинствен живот и еднаков третман од државата. Тоа беше идеологијата на социјалистите, или погрешно сум ја разбрал? А што се однесува до бројот на гласачи со нехетеросексуална ориентација не треба да забораваме дека и да си тајно бисексуалец, геј или лезбијка, исто така и гласаш тајно. За албанскиот блок, ние, нехетеросексуалците, едноставно не постоиме, без разлика дали нивната “политичка ориентација” е “лева” или “десна” и без разлика што нивните платформи и програми се базираат на промоција на принципот на човековите права. Тие очигледно си имаат своја дефиниција за човековите права. Очигледно според нивната дефиниција не може секој човек да има права.

К. Андронovski

При крајот на април имав средба со либералите, социјалистите и зелените европарламентарци, на која не беше тешко да се види дека тие се изненадени од ставот и односот на нивните македонски колеги по ова прашање. Побараа, да им ги доставиме одговорите од партите, за да ги дефинираат и официјално разликите, доколку истите постојат.

Неодамна учествував во емисија за ЛГБТ правата каде “дебатираше” еден претставник од “десна” политичка партија кој јасно стави на знаење дека тие не ја гледаат Република Македонија како секуларна држава. Пред било какво законско решение, тие ги консултираат претставниците на верските заедници, или пак таквата привилегија ја имаат само ЛГБТ луѓето и регулативата околу нивниот статус во Р. Македонија? Тоа остана нејасно, но секако верските заедници за ова ќе ги прашаат другпат, имаат сега други приоритети “тесно врзани” со интеграцијата во ЕУ. Е па, не може граѓанинот секогаш да е приоритет. А и не може секој граѓанин да е приоритет. Си се знае редот и традицијата.

Цело време ме мачи една мисла, “тесно врзана” со интеграцијата во ЕУ. Не ми е јасна нашата стратегија за постигнување на оваа цел. Прво велиме дека веруваме во заедничките вредности на ЕУ и дека сакаме да ги внесеме во нашиот систем, а кога треба да го направиме тоа наеднаш не сакаме и сме изненадени што тоа се бара од нас. Стануваме жртви две/три години и на крај ќе ја дадеме неопходната “жртва” за да влеземе во големото европско семејство. Не како победници, не како држава која го сфатила и имплементирала современиот европски систем фокусиран на граѓанинот, туку како жртви. И затоа останува нејасна нашата стратегија. Дали ние сакаме развиено општество со изградени базични институции за да се обезбеди достоинствен живот на секој граѓанин, или само сакаме да зборуваме за тоа? Дали ние веруваме во овие основни вредности на ЕУ? Дали ние сакаме таму каде што одиме? Каде одиме...? Која е нашата ориентација...?

Нашава стратегија не ќе да е во ред. Ние ќе се рекламираме на CNN а ќе треба да гласаат низ Европа за нашиот влез...

Ако реално се согледа целата ситуација во Западниот Балкан, се покажува дека сите држави аспирираат кон ЕУ, но само Хрватска се издвојува заради “природното припаѓање” во Европа, како што пред некое време ни укажа Оливер Рен. Македонија плута во “големата слика” за Балканот (Западниот) со другите. А, како што работиме на сликата за Македонија, уште долго ќе остане така.

Мислам дека ако на работите гледаме не како на проблем, туку како на шанса, не само што ќе обезбедиме еднаквост за сите граѓани, туку може многу поуспешни да сме и да се издвоиме од големото сивило на Западен Балкан. Можеме да ја смениме сликата за нас. Ако во Република Македонија, во оваа констелација и ситуацијата во Западниот Балкан, законски се регулира статусот на ЛГБТ популацијата и се заштити од дискриминација, тоа силно би одекнало низ Еропа. Силна порака дека го разбираме и работиме на процесот за приближување сериозно. Ќе потврдиме дека сме цврсти во намерата да ја изградиме европска Македонија и ќе добиеме како силни сојузници држави кои еден ден и на референдум ќе се изјаснуваат за нашиот влез во Унијата. Она што досега го слушнале за нас е по лошо. За жал во Европа не гледаат многу ЦНН за да ни ги видат “рекламите”. Донесување на Закон за регистрирани партнерства значи сигурно илјадници новински и агенциски извештаи за Република Македонија, и тоа по добро. Илјадници најави во “најважни вести” на најголемите телевизиски станици, значи ширење на информацијата и преку огромен број граѓански мрежи. Симпатии кај влијателни личности и групи, кои сигурно ќе сакаат да ни помогнат на нашиот пат кон ЕУ. Сета таа “реклама”- бесплатно.

Доколку заради проблемите со кои Бугарија се соочува во своето асоцирање со ЕУ, реши прва на Балканов да го пробие мразот и направи правни промени во однос на ЛГБТ статусот за да ја подобри сликата за себе, заборавете на стратегијата за која пред малку пишував, прв може да е само еден.

Што се однесува до менувањето на менталитетот, да не се залажуваме, тоа е долг процес. Не се менува лесно мислењето и односот кон нешто што со векови на одреден начин е претставувано и поимано. Нема да паднеме во стапицата дека прво треба да се смени менталитетот, па после правниот статус на ЛГБТ популацијата. Замислете да чекавме да се смени менталитетот, па после да се изедначи жената во правата со мажот. Дали мислите дека денес (е) би бил подготвен менталитетот за рамноправност на жената кај нас?

Јас немам два животи и не можам да се помирам дека во овој еден што го имам ќе морам во нееднакви услови да живеам, дека не ќе можам цел живот да створам заедница. Дека кога на мојот партнер ќе сум му најпотребен не ќе можам да му помогнам... Зошто би живеел така? Зошто државата за едни би била мајка, а за други маќеа?

Кочо Андоновски- Претседател на МАССО

МАКЕДОНСКА АСОЦИЈАЦИЈА ЗА СЛОБОДНА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЈА

Предизборие 2006 и ЛГБТК Заедницата во Република
Македонија

14^{ти} Јули 2006

Вовед

Парламентарните Избори 2006 беа шанса за политичарите и политичките партии во Македонија да ја демонстрираат својата политичка зрелост како и нивното прифаќање и придржување кон принципите кои владеат во една држава која се заснова на еднаквост и прифаќањето на разликите. За време на периодот пред почетокот на предизборната кампања и за време на кампањата МАССО превзеде активности со цел да ја измери политичката спремност да политиката се осврне на проблемите на ЛГБТК заедницата во Македонија, како и потенцијалната злоупотреба на самата заедница во медиумите и од самите политички партии за политички цели.

На 10ти Февруари 2006, МАССО го достави прашалникот до политичките партии со цел да ги преслика потенцијалните промени во политиката во однос на решавањето на правниот статус на ЛГБТК заедницата во државата. Прашалникот беше доставен до сите политички партии на македонски и албански јазик. Крајниот рок за доставата на одговорите беше 12ти Мај 2006. За жал, МАССО мораше да го продолжи крајниот рок, поради фактот што најголемиот дел од политичките партии (освен НСДП, која ги приложи одговорите на 12ти Мај) приложија голем број на причини поради кои не можеа навремено да ги достават одговорите.

МАССО доби одговори на поставениот прашалник од 6 политички партии: НСДП, СДСМ, ЛДП, ЛП, ДА и ДОМ.

Според добиените одговори, единствено предизборните програми на НСДП, СДСМ и ЛДП содржат програми кои се однесуваат на ЛГБТК заедницата но, иако предизборната програма на ДОМ експлицитно не се осврнува на

ова прашање, според нив фактот што ДОМ е партија на центарот и е либерална по убедување, само по себе подразбира дека тие ја поддржуваат ЛГБТК заедницата. Според ДА нивната програма не содржи било какви одредби бидејќи тие не гледаат никаква дискриминација на било која основа во Македонија.

Запрашани дали програмата на нивната политичка партија поддржува воведување на антидискриминаторски одредби во Уставот на република Македонија, посебно во членот 9, со кој непосредно би се забранила дискриминацијата врз основ на сексуалната ориентација и родов идентитет, НСДП, СДСМ, ЛДП и ДОМ поддржуваат такви мерки, при што ДОМ смета дека за тоа ќе биде потребен период од три години, додека пак НСДП смета дека тие мерки би биле тешки да се спроведат пред 2007 година. ДА не поддржува воведување вакви мерки, бидејќи според нив не постои дискриминација во Република Македонија, додека пак ЛП смета дека сегашниот Устав елиминира било каква дискриминација.

Во своите одговори СДСМ исто така објави дека нивната предизборна програма го поддржува правото на Регистрирано Партнерство. Ова беше значаен момент бидејќи за прв пат во историјата на Македонија една политичка партија јавно изјавува поддршка и ја опфаќа нехетеросексуалната заедница во своите предизборни ветувања. Остатокот од политичките партии кои одговорија на прашалникот се разликуваа од целосно одбивање да се даде поддршка на било каква форма на истополови заедници како ЛП, преку изразување на јавна поддршка за правото на формирање на Регистрирани Партнерства како ДА, ДОМ и ЛДП, до НСДП која се уште нема донесено став во врска со било каква форма на истополови заедници.

Сите партии кои ги испратија своите одговори би соработувале со НВО секторот кој работи на ЛГБТК прашањето за да ја доближи Македонија до стандардите на ЕУ, поддржуваат воведување на сексуално образование во образовниот систем на Македонија, при што СДСМ, ДА и ЛП поддржуваат воведување на сексуално образование во основното образование, додека пак ДОМ и НСДП веруваат дека би било поподобно овој предмет да се воведат во средното образование. ЛДП верува дека сексуалното обра-

зование треба да биде воведно и во основното и средното образование. Сите горенаведени партии би кандидирале свој член кој јавно го има искажано својот лезбејски, геј, бисексуален или трансроден идентитет.

Иако ова беше вториот обид да се сондираат политичките партии во Македонија, и иако бројот на партии кои одговорија се дуплираше од 3 во 2005 на 6 во 2006 година, МАССО се уште не успеа да добие никаква повратна информација од партиите кои се десно ориентирани како и од партиите на македонските Албанци. Двете групи на партии продолжуваат со својот незаинтересиран став во врска со прашањето на нехетеросексуална заедница во Македонија, до тој степен што еден од кандидатите за време на предизборната кампања употреби говор на омраза во едно од своите обраќања.

За време на периодот од 15ти Јуни до 3ти Јули, МАССО изврши мониторинг на предизборната кампања како и известувањето на медиумите за самата кампања. Целта на мониторингот беше да се истражат и регистрираат сите можни инциденти на говор на омраза, изјави или навредлива содржина кои може да резултираат со злоупотреба на нехетеросексуалната заедница за политички цели, при тоа поткревајќи го нивото на хомофобија во општеството. Генерално, предизборната кампања помина без поголеми инциденти и навреди врз основа на сексуална ориентација, со исклучок на некои изјави за медиумите, графити и летоци со навредлива содржина.

Медиумско Известување

До моментот на завршувањето на предизборната кампања на 3ти Јули, МАССО регистрираше 13 стории кои беа публикувани во врска со ЛГБТК заедницата во Македонија. Три од овие стории беа презентирани во електронските медиуми, додека остатокот беа презентирани во печатот. За време на својот мониторинг МАССО не забележа ниту еден случај на ширење хомофобија, лажно известување или пак било каква злоупотреба на ЛГБТК заедницата во Македонија од страна на самите медиуми .

Во голем размер медиумите беа професионални во извршувањето на своите должности.

Злоупотреба на ЛГБТК Заедницата

За време на предизборната кампања на политичките партии, МАССО регистрираше еден случај на говор на омраза усмерен кон нехетеросексуалната заедница и два случаја на злоупотреба на заедницата.

Во Шпиц 27.06 2006 година наслов: “Геј - Битка за Македонија”/ Македонија Денес 27.06.2006 година: “Нема да дозволиме хомосексуални бракови” Антонио Милошоски кандидат од ВМРО-ДПМНЕ е цитиран како вели:

“ Ние би сакале на нашите политички соперници од СДСМ да им кажеме дека овој богочестив и богољубив народ, кој си ја сака и верата и нацијата не смее да биде изигран. Ние како партија најмногу ќе се спротивставиме на идејата на СДСМ да се дозволат бракови меѓу хомосексуалците. Не смее, едно здраво општество, со сила да го правиме болно “

МАССО ги регистрира ваквите ставови и мислења кои се навредливи и целосно неприфатливи. Употребата на ваков јазик ја поттикнува хомофобијата и провоцира омраза. Ваков настап креира страв помеѓу припадниците на ЛГБТК заедницата и отфрлање од страна на општеството. Создавањето на ваква атмосфера може да ги загрози животите на припадниците на малцинствата во Македонија. Политичките претставници делуваат ретроактивно, наместо да завземат поучен став и да ја поддржат интеграцијата на оваа популација во општеството.

Еден ден подоцна истиот кандидат од истата партија уште еднаш е цитиран овој пат од “Вечер” како вели:

“На сета сирмаштија и економска катастрофа, СДСМ нуди и легализација на хомосексуални бракови.”

Изјави слични на оваа го продолжуваат трендот на систематска дискредитација на една заедница на граѓани и истовремено ги злоупотребува и маргинализира со цел да се добијат повеќе политички поени во очите на едно веќе хомофобично гласачко тело.

Истиот начин на оперирање по се изгледа е усвоен и од Слободан Чашуле кандидат од ВМРО-НП кој во отворена емисија на Канал 5 вели дека холандски десен

политичар(Пим Фортујн) бил убиен поради неговата сексуална ориентација. МАССО не ги знае мотивите на изјавата на овој кандидат, но предупредува дека таков начин на ширење на неточни информации можат да бидат знак на една кампања на застрашување на нехетеросексуалната заедница.

Пред почетокот на предизборниот молк, МАССО регистрираше летоци и графити со иста содржина во населбата Карпош 4 кои велеле: „Биди геј! Гласај за Груевски!,,

Иако извршителите на ова дело не му се познати на МАССО, ние исто така го регистрираме овој настан како јасен пример за употреба на говор на омраза со цел да се дискредитира политички кандидат.

Кратко резиме:

Настаните за време на предизборниот период, како и за време на предизборната кампања пројавија воедно позитивни и негативни збиднувања кои го поседуваат потенцијалот да постанат трендови на модерната македонска политичка сцена.

Дуплирањето на бројот на одговорите на прашалникот од 3 во 2005 на 6 во 2006, како и воведувањето на правото за формирање на истополови Регистрирани Партнерства, во предизборната програма на СДСМ, јавната поддршка за истата тема искажана од страна на ЛДП, ДА и ДОМ можат да го сугерираат почетокот на еден позитивен тренд за свесноста за потребата за вклучување на прашањето и статусот на ЛГБТК заедницата во програмите на политичките партии во Македонија. Имајќи го во предвид фактот дека ова е прв пат ваквата тематика јавно да биде продискутирана од страна на политичките партии, го прави напорот за предвидување на повторување на истото во иднината уште потежок. Без разлика на тоа како ќе се развиваат настаните во иднината, МАССО верува дека вакви дела од страна на партиите кои ја имаа храброста да ја зачат оваа тема, треба да бидат јавно признаени и пофалени.

За жал јавната злоупотреба на нехетеросексуалната заедница во Македонија од страна на некои партиски кандидати и активисти од политички партии како ВМРО-ДПМНЕ, ВМРО-НП исто така може да послужи како предупредување за слични збиднувања во иднината. Поради ова МАССО ги повикува сите релевантни национални и интернационални институции јавно да ги осудат овие чиновници и да положат зголемен притисок на организациите и партиите кои се користат со вакви дела. Вакви инциденти не треба да се својствени за земја која се базира на еднаквоста на сите своит граѓани.

МАССО исто така би сакал да го сврти вниманието на индиферентниот став на албанските политички партии во Македонија и нивното постојано занемарување на потребата за справување со проблемите на некоја друга малцинска група. Се надеваме дека во иднина албанскиот политички блок ќе покаже зголемен интерес за нехетеросексуалната заедница во Македонија која не е етнички хомогена, туку ја пресликува етничката разноликост и богатство на Република Македонија.

ЗА РЕТОРИКАТА И “ЗАГРОЗЕНИТЕ” ВИДОВИ

Кога на една уметничко- академска конференција во Лондон еден мој колега од регионот (поточно од Белград) изјави дека тој како “бел маж и хетеросексуалец” сè повеќе се чувствувал загрозен поради привилегиите што во последно време ги добивале хомосексуалците (читај: и жените и обоените), во публиката настана молк. Она што овде на Балканот се сфаќа како духовитост, не само што таму воопшто не предизвика смеа туку, напротив, резултираше со извесна нелагодност. Една жена, пак, од публиката коментираше “ако е тоа точно сите ние би се преселиле во Белград” со што ја потенцираше апсурдноста на хиперболичното тврдење дека привилегиите на хомосексуалците во Белград би можеле да ги загрозат правата на хетеросексуалците. Истовремено, таа алудираше и на сопственото чувство на загрозеност како лезбејка која живее во еден од најтолерантните градови кон оние со поинаква сексуална ориентација.

Дозволете ми сега да се обидам да одговорам зошто шегата на мојот колега не беше прифатена во англискиот академски контекст и зошто мислам дека тоа треба да не подзамисли. Се согласувам, вицеви, шеги и анегдоти во кои тема за потсмев се хомосексуалците (како и припадници на други маргинализирани и субалтерни групи, на пример русокошите, Евреите, Ирците, Шкотите и сл.) имало отсекогаш и во Англија, но главната разлика е во тоа што тамошната културна и политичка јавност не го толерира нивното прераскажување. За секоја изјава која е навредлива за одредена маргинализирана група се бара јавно извинување, а често таквите случаи завршуваат со доброволна или изnudена оставка од функцијата на јавната личност која го направила “лапсусот”. Помислете само колку професори, асистенти, новинари, па и црковни лица досега ќе треба да се простат од своите функции кога ние би ги прифатиле правилата за коректно однесување на јавните личности. Кога одредена личност е поканета да зборува во јавноста, на конференција или јавна дебата на радио и телевизија, или пак кога пишува во печатените медиуми поради својот

авторитет и експертиза во одредена област, добивањето на таквата улога да зборува од позиција на знаење и авторитет (а со тоа и моќ) повлекува и поголема општествена одговорност за она што таа личност ќе го соопшти во тој јавен контекст.

Можеби досега напишаново на места изгледа предвидливо и очигледно. Од каде, тогаш, произлегуваат секојдневните хомофобични настапи на многу универзитетски професори и асистенти, писатели, уметници и други интелектуалци (види: Жарко Трајаноски, “Сеништето на хомосексуалноста кружи над Македонија”, Идентитети, Вол. 4, Но. 1/2, 2005, стр. 201-239) чија тема за потсмев, слично како на мојот колега од почетокот на текстот, се привилегиите што наводно ги уживаат хомосексуалците? Затоа, сè уште не е исцрпена потребата постојано да се потсетуваме на одговорноста која ја повлекува секоја одлука да се употреби некоја навидум наивна шега или духовит коментар во реторички цели.

Секому што и само површно се заинтересирал за реториката му е јасно дека во одредени контексти публиката најлесно и најбрзо се придобива од страна на говорникот со помош на некоја духовита анегдота, а особено кога таа е политички некоректна. Меѓутоа, мора да се додаде и тоа дека малкумина ја совладале реторичката вештина до таа мера да можат да ја аргументираат употребата на шегата на сметка на некого што ионака е доволно потсмеван и понижуван. Да нагласам, личната корист со која би се здобил говорникот, на пример повисоки позиции во општеството, со употребата на една шега-потсмев на сметка на правата на хомосексуалците споредена со нанесената штета се граничи со перверзија. Користа е на кратки патеки, неколку насмевки од истомислениците, можеби пар покани за други конференции од страна на други хомофоби, и толку. Затоа, пак, штетата е многу поголема.

Станува збор за поткрепувањето на одредени стереотипи за хомосексуалците и циркулирање на предрасудите за нив од привилегирана позиција на моќ истовремено значи и злоупотреба на сопствената позиција. Ако се земе предвид крвавото насилство врз учесниците во првата геј парадата во Белград, станува појасно колку шегата всушност значи и прикривање на сосема спротивната реална ситуација со правата и “привилегиите” на хомосексуалците.

Улогата на интелектуалците денес не се состои само во една самодоволна рефлексивна позиција во сопствената област на експертиза, одвреме навреме зачинета со понекој виц на сметка на хомосексуалците или други маргинализирани групи граѓани. Ако секој/а интелектуалец/ка не се гледа себе си во првите активистички редови во борбата за извојување на еднакви права на маргинализираните според различната сексуална определба (овде мислам и на лезбејките, транссексуалците, па и на оние со поинакви сексуалности, а се чувствуваат потиснати од монозинството сочинето од хетеросексуалците), тогаш барем треба да биде свесен/а дека непромислените настапи и “поплаки” за привилегиите на хомосексуалците оставаат место за анонимно или јавно идентификување со тие позиции од страна на конформистите. Секоја реторичка “финта” може понатаму да биде цитирана или парафразирана во неочекувани хомофобични контексти, а со повикувањето на авторитетот на оној што прв ја употребил ефектите од циркулирањето на навидум наивната и безопасна шегата стануваат непредвидливи и можат да се умножат по пат на геометриска прогресија.

Сузана Милевска
Авторката е доктор во областа на визуелната култура.

БАСТИОНИ НА НЕТОЛЕРАНЦИЈАТА

Борбата за воспоставување фактичка еднаквост меѓу сите луѓе, независно од нивната сексуална ориентација, не е императив само на државните анти-дискриминаторски политики. Борбата за воспоставување на фактичка еднаквост помеѓу хетеросексуалците и не-хетеросексуалците е еден од главните императиви и на модерните универзитети ширум светот. Многу од овие универзитети имаат развиено сопствени анти-дискриминаторски политики, кои вклучуваат и воспоставување на посебни механизми за борба против хомофобијата, за промовирање на сексуалната различност, и за поттикнување на лицата кои имаат поинаква сексуална ориентација.

Денес, ретко кој од водечките универзитети ширум светот нема сопствена политика за еднакви можности, за борба против половото и сексуално вознемирување, како и против останатите видови нееднаквост. Можеме да наведеме бројни примери за различни програмски/институционални форми насочени кон елиминирање на нееднаквоста: воведување на посебни морални кодекси на однесување со кои експлицитно се забрануваат акти на хомофобија и барање од потенцијалните студенти да потпишат изјава дека ќе се придржуваат до моралниот кодекс пред било какво интервју за прием (Јејл); креирање на посебни бордови за анти-дискриминација кои одлучуваат и по жалбите за хомофобија (Мичигенскиот универзитет); востановување посебни тела - на пример, универзитетски комитет за сексуална ориентација - чија мисија е во најголема можна мерка да ги „елиминира актите на хомофобија и хетеросексизам од страна на факултетот, вработените, и студентите“ (Универзитетот на Илиноис); креирање на посебни ЛГБТ-центри, преку кои студентите можат да известуваат за акти на хомофобија и дискриминација (во Принстон, на пример, каде што студентите можат да пополнуваат анонимни он-лајн формулари), итн.

Модерните универзитети не нудат само анти-дискриминаторски политики и решенија, туку и различни форми за промоција на сексуалните права и сексуалната различност, преку воспоставување на посебни студии, наставни

програми, преку посебни презентации наменети за студентите, најпосле, преку организирање на тракалезни маси и дебати за правото на сексуална недискриминација и за потребите од воведување на посебни мерки за заштита на сексуално дискриминираните.

Како резултат на промоцијата на сексуалните права и сексуалната различност, модерните универзитети стануваат места каде што многу млади луѓе можат отворено да ја изразат сопствената сексуална ориентација, и каде што слободно можат да се организираат за да се заштитат од случаи на сексуална дискриминација. Создавањето на атмосфера која ќе биде толерантна кон не-хетеросексуалците станува заеднички императив на универзитетските и студентските тела, затоа што тоа е мерлив показател од кој зависи имиџот на Универзитетот, односно неговиот ранг на листите на престижни и пожелни универзитети.

Во случаи на експлицитни или имплицитни акти на нетолеранција или хомофобија, веднаш проработуваат постоечките заштитни механизми, честопати проследени со јавни изрази на протест - бојкоти на предавањата на „духовитите“ професори кои имаат обичај да кажуваат сексистички или хомофобични вицови или да даваат такви забелешки, петиции против актите на сексуална нетолеранција, па и отворени протести за уривање на раководните лица во случај на изјави кои не се во согласност со постоечките политика за еднакви можности помеѓу хетеросексуалците и не-хетеросексуалците.

А каква е ситуацијата кај нас, на нашите универзитети? Дали на нашите универзитети постојат анти-дискриминаторски политики, морални кодекси, заштитни механизми против полова, сексуална и секаков друг вид дискриминација и нетолеранција? Дали на нашите универзитети постојат наставни програми за промоција на сексуалната еднаквост, тела за борба против сексуалната нетолеранција, студентски организации на припадниците на сексуалните малцинства? Дали нашите универзитети отвораат и поттикнуваат критичка дебата за сексуалната еднаквост во универзитетскиот, и сите други области од животот?

Отсуството на експлицитни универзитетски политики, наставни програми, институционални механизми и дебати за сексуалните права и сексуалната еднаквост се показател за конзервативноста и нетолерантноста на нашите универзитети. Сепак, најзагрижувачки индикатори се отворените акти на хомофобија и нетолеранција од страна на предавачите, а неретко и јавните настапи во служба на хетеросексуалната „нормалност“.

На нашите Универзитети сеуште можете да сретнете професори кои се расправаат со студенти во обид да им докажат дека хомосексуалноста е неприродна и девијантна. Можете да сретнете професори кои одбиваат теми за дипломска поврзани со хомосексуалноста од страв да не направат грев. Можете да сретнете дури и такви кои го негираат постоењето на хомосексуалците во Македонија, јавно застапувајќи тези дека хомосексуалноста е „ѓубре на Европа“, „болест на душата“ и опасност за „битието на Македонецот“. Во нашите образовни процеси се вклучени и луѓе кои јавно докажуваат дека лезбејството е нужно поврзано со феминизмот и дека „поинтелигентните и поженствените феминистки се евентуално бисексуалки“ (!!).

Дали е можно да се креира сексуално толерантна атмосфера на предавање ако професорот јавно застапува аргументи против нормалноста на хомосексуалните односи? Дали е можно да се креира толерантна атмосфера кога професорите милуваат да ја покажуваат својата „духовитост“, кажувајќи сексистички и хомофобични шеги? Како се чувствуваат не-хетеросексуалните студент(к)ки кога ќе слушнат некоја таква шега, или ќе прочитаат дека на нивниот професор му е гнасна и самата помисла за сексуален однос со личности од ист пол?

Се додека јавно не си ги постават овие проблеми и не изнајдат соодветни решенија, нашите Универзитети не ќе можат да го сменат својот имиџ на бастиони на конзервативизмот и нетолеранцијата.

М-р Жарко Трајановски

Авторот е магистер по демократија и човекови права

КАКО ДА СЕ НАДМИНАТ ПРЕДРАСУДИТЕ?

И хомосексуалноста е љубов

Хомосексуалноста не е болест. Оставаме можност да додадеме - да, и тоа е љубов. Неретко, семејствата поради страв, чувство на вина или срам не можат тоа да го прифатат, иако разбирањето И поддршката што најблиските можат да им ја пружат на хомосексуалните индивидуи е од огромно значење.

Стравот од одговорност, од тоа дека не успеале да ги воспитаат своите деца, поттикнува многу семејства кон не-свесно бегство во “светот на тагата”. Се кријат во тој свет, не сакајќи да излезат од него и да се соочат со реалноста. Во исто време, луѓето со хомосексуална ориентација се соочуваат со чувство дека околината го променила односот кон нив.

Како да се надминат предрасудите? На семејствата треба да им се објасни дека хомосексуалната ориентација не е болест. Хомосексуалците не се ништо помалку вредни од хетеросексуалците и дека треба да се подржи нивната тенденција. Се разбира, притоа мислам на зрели личности, надвор од адолесцентниот период, со формиран психосексуален идентитет. Кај зрели возрасни личности хомосексуалната ориентација е дефинитивен партнерски избор. Тоталната комуникација не ја доведува во прашање слободата на саканата личност, туку има во неа неограничена доверба. Низ љубовта се реализира човековата потреба за интензивно и целосно доживување, во што подеднакво учествуваат телесната, емоционалната и духовната страна на човековото битие. Две човечки битија меѓусебно го откриваат ТИ во другиот.

Човекот има потреба да го мотивира својот избор. Целиот наш живот се состои од избори. И затоа секоја зрела и оформена личност во името на самопочитта и љубовта има право на избор, користејќи ги сите свои емоционални и рационални капацитети.

Хомосексуалната ориентираност е дефинитивен партнерски избор. Инхибираната сексуална желба може да биде крајно самоуништувачка. Не само што на човекот му ги ускратува животните задоволства и потребата за сексуално уживање, туку ја намалува и самопочитта, деструктивно влијаејќи врз неговиот професионален и социјален живот.

Односот меѓу терапевтот и семејството треба да биде близок и исполнет со доверба. Тие низ терапијата ги прифаќаат активните конфронтации и интерпретации кои им помагаат на родителите да стекнат увид во нивното деструктивно неприфаќање на хомосексуалноста. За време на сеансите се нагласуваат елементите на личниот избор, што позитивно влијае да се намали напнатоста и чувството на непријатност кај семејството и кај хомосексуалецот, како и стигмата врзана со хомосексуалната ориентација.

Затоа, секогаш треба да сме подготвени да одговориме на прасањата: кои предрасуди и стереотипи се најчести, што ќе направите ако се сретнете со некој што има предрасуди за вас, дали сте подготвени да го смените мислењето за другите? Предрасудите и дискриминациите се деструктивни за човековото битисување.

Сите луѓе имаат сличности и разлики. Сите сме посебни и специфични. Оформената сексуална ориентација во постадолесцентниот период можеме да ја прифатиме или осудиме, но никако не можеме да ја промениме.

Што можете да направите вие?

Да се прифати различноста во сексуалната ориентација е прифаќање на индивидуалноста, како тугата така и сопствената. Тоа е голема човекова доблест.

*Доц.Др.Викторија Вујовиќ
психијатар-психотерапевт, секретар на Асоцијацијата
на психијатри на Македонија*

Përmbledhje:

1. Viktorija Vujovic.....	51
2. Mirjana Najcevska.....	55
3. Zarko Trajanovski.....	59
4. Kate Kolozova.....	63
5. Antonela Petkovska.....	65
6. Zarko Trajanovski.....	69
7. Ljupco Popovski.....	73
8. Koco Andonovski.....	75
9. Masso Izvestaj.....	79
10. Suzana Milevska.....	85
11. Zarko Trajanovski.....	89
12. Viktorija Vujovic.....	93

HOMOSEKSUALIZMI - ORIENTIM SEKSUAL E JO SËMUNDJE

Homoseksualizmi është orientim seksual drejt personave të së njejtës gjini. Një pjesë e popullatës ka orientim krejtësisht homoseksual, ndërsa një pjesë homo dhe heteroseksual.

Egzistojnë persona tek të cilët, sjellja homoseksuale paraqitet vetëm atëherë kur nuk kanë mundësi për marrëdhënie heteroseksuale. Homoseksualizmi është i fshirë nga lista e diagnozave psikiatrike. Kjo nuk paraqet sjellje devijante dhe trajtohet si orientim seksual, heteroseksualizëm, biseksualizëm, homoseksualizëm. Orientimi seksual është tërheqje erotike, që individi e ndjenë (emocionim për persona të të njejtës gjini, të gjinisë së kundërt ose të të dyjave gjini).

Çfar paraqet jeta seksuale e një njeriu homo apo heteroseksual?

Përjetim shpirtëror dhe kënaqësi emocionale, me person të gjinisë së kundërt që me vete mbanë reproduksion, të njejtat ndjenja janë prezente edhe te marrëdhëniet homoseksuale mirëpo nuk ka vazhdim të llojit.

A ndikon orientimi seksual mbi paraqitjen e disfunktionimeve seksuale?

Disfunksionet seksuale që i trajton psikiatria njësoj mund të paraqiten si te hetero, poashtu edhe te homo dhe biseksualët.

Si ndjehet një person me orientim homoseksual në lidhje intime me person të gjinisë së kundërt?

Thjesht thënë, si një individ me orientim heteroseksual me një individ të të njejtës gjini, definitivisht jokëndshëm, burim i shumë pakënaqësive, promiskuitet (ndërrim i partnerëve) por asnjera nuk është mjaft e mirë, fshehje pas martesave heteroseksuale, reproduksionit dhe lëndim të partnerit heteroseksual me interes joautentik për te.

Çfar është orientimi seksual te të miturit?

Krejtësisht josiguri e zakonshme e të miturit për orientimin seksual të tij/saj, jo të sigurtë se a kanë orientim homo, hetero apo biseksual, mirëpo në këtë periudhë flasim për formimin e të njejtës, ashtuqë çfarëdo kurioziteti homoseksual nuk do të thotë edhe orientim homoseksual. Numri më i madhë i të miturve diku rreth 84% do të gjejnë kënaqësinë e tyre seksuale me person të gjinisë së kundërt, mirëpo sigurisht se nuk duhet

të nxisim homofobi dhe assesi të promovojmë homoseksualizëm, sepse periudha turbulluese e të miturve është periudhë e zgjedhjeve.

A janë fazat seksuale nëpër të cilat kalojnë partnerët heteroseksualë dhe homoseksualë të ngjajshme?

Plotësisht të ngjajshme.

Cila është pasoja e paraqitjes së promiskuitetit homo dhe heteroseksual dhe ku është më i shpeshtë?

Promiskuiteti është pjesë e nevojave të pakënaqshme seksuale dhe emocionale tek individi, është prezente edhe te homo edhe te heteroseksualët, posaçërisht është impresionues te homoseksualizmi latent (mashkullor), duke kërkuar partnerin e vërtetë dhe duke mospranuar orientimin seksual personal, për të qenë socialisht të pranueshëm do të ndërrojnë shumë femra mirëpo asnjera nuk do të jetë ajo e vërteta. Prandaj kemi aq shumë martesë të shkatëruara, fëmi me vese të vërteta dhe të lënë pas dore në mënyrë kaotike, për arsye se dikush nuk ka mund të pranohet dhe të jetë i pranuar, pa paragjykitime se është homoseksual dhe në këtë rast vijojnë disfunkcionet seksuale, impotencia, ejakulimi i parakohshëm, mungesa e dëshirës dhe ndërrimi i partnereve.

A egziston lidhje mes marrëdhënieve anale heteroseksuale dhe tendencave homoseksuale?

Absolutisht jo, zona anale është zonë erogjene si gjatë marrëdhënieve homo poashtu edhe atyre heteroseksuale.

Lojrat e të miturve të të njejtës gjini a kanë ndikim mbi orientimin drejt homoseksualizmit?

Zakonisht jo, ajo është vetëm një fazë kalimtare.

A mundet kontaktet homoseksuale dhe homoerotike të të miturve të paraqesin paralajmërim se ai person në jetën e tij do të homoseksualisht i orientuar?

Nëse nuk bëhet fjalë për abuzim dhe e njejta rrëfëhet me psikolog dhe psikiatër, jo.

Çfarë është homoseksualizmi e çfarë janë ndjenjat homoerotike pa realizim gjatë sjelljes homoseksuale?

Ndjenjat homoerotike mund të jenë fantastikisht prezente, mirëpo asnjëherë të realizueshme, nëse janë pjesë e një homoseksualizmi latent në moshën e rritur shkohet në pranimin e të njejtave.

Përse disa individ me orientim homoseksual mbajnë edhe lidhje heteroseksuale, duke u eksponuar para publikut?

Trendi i heteroseksualizmit dhe stigma e homoseksualizmit, jopranimi social dhe ai familjar definitivisht e bëjnë të veten, mirëpo njëherit edhe mosgatishmëria e individit për ta pranuar orientimin e vet seksual.

A egzistojnë dallime në pamjen fizike, koncentrimin e hormoneve në mes homo dhe heteroseksualëve?

Jo, feminizimi dhe maskulizimi nuk nënkupton homoseksualizëm dhe të kundërtën, nuk egzistojnë dallime hormonale, në kuadër të orientimit seksual, por mund të jenë prezente në kuadër të çrregullimeve tjera endokronologjike.

Cilat janë dallimet mes homoseksualëve femrorë dhe mashkullorë në relacion me kontaktet e përgjithshme sociale me individë të gjinisë së kundërt?

Homoseksualizmi femrorë socialisht është më i pranueshëm, edhe njëri është tjerët janë plotësisht të njejtë, nëse i largojmë paragjykimet e personave homofobik atëherë vijmë në përfundim se orientimi seksual nuk ka kurfarë ndikimi në relacionet ndërnjerëzore.

Zakonisht cilat janë e reaksionet e prindërve heteroseksualë nëse fëmijt janë homoseksualisht të orientuar?

Në të shumtën e rasteve mosparnim, flasim për fëmijë që gjenden në periudhën post-adolshente, me orientim seksual të formuar, nuk guxojmë ta minimizojmë problemin e prindërve sepse edhe ata kalojnë në një fazë të pranimit të një gjëje që sipas orientimit të tyre heteroseksual është diçka e huaj, mirëpo mos të harrojmë se dashuria e vetme e pakompromisshme është ajo e prindërve dhe le të jetë si e tillë.

Kur definitivisht formohet orientimi seksual (ata të cilët janë krejtësisht homoseksualisht të orientuar) dhe kur te femrat homoseksuale, çfarë ndodhë me biseksualët?

Për formimin definitiv të orientimit seksual flasim në periudhën post-adolshente, mirëpo fillet e saj mund të datojnë prej periudhës së hershme adoleshente dhe gjatë adoleshencës. Çfarë është relacioni i heteroseksualëve ndaj homoseksualëve në mesin tonë?...

Individual, në mes dy ekstremeve, pranimit pa paragjy-
kime dhe homofobi, me shumë pyetje se si ka ardhur deri te kjo???
Nëse nisemi me qëndrim që përmbanë paragjytime ndaj tjerëve,
kuptimi ynë për ta dhe komunikimi me ta bëhet më pak i efi-
kasshëm. Nëse egyistojnë paragjytime për një grup njerëzish, të
cilët sipas orientimit të tyre seksual dallojnë prej heteroseksualëve,
përmes të cilëve vazhdon lloji, shumë është e mundshme
që ata njerëz të ndjehen të diskriminuar. Është e zakonshme që
paragjykimet të përforcohen, nëse lexohen apo dëgjohen vetëm
ato informata që janë në përputhshmëri me paragjykimet.
Pranimi i dallimeve në orientimin seksual është pranim i in-
dividualizmit të huaj dhe atij personal, dhe kjo paraqet një
virtut të lartë njerëzor.

Prof. Dr. Viktorija Vujović
psikiatër-psikoterapeut
Sekretare e asociacionit të psikiatërve të Maqedonisë

8 MARSË NUK ËSHTË DITA E NËNAVE

8 Marsi nuk është dita e nënave, as dita e grave dhe me siguri nuk është ditë kur festohet fitorja e arritur. Kjo është ditë me të cilën shënohet fillimi i luftës së organizuar për arritjen e barazisë formale dhe faktike të femrave dhe meshkujve. Luftë e cila që nga fillimi është kuptuar si luftë afatgjate dhe e cila definitivisht, as prej së largu, nuk ka përfunduar.

Nuk kontestohet fakti se është arritur mjaftë që nga demonstratat e para të grave dhe nga parashtimi i problemit të barazisë si problem i zhvillimit të civilizimit dhe në veçanti zhvillimit të bashkësisë demokratike. Por, njëherit nuk kontestohet fakti se këto arritje janë para së gjithash formale (në sferën e krijimit të kushteve formale - juridike për barazi gjinore dhe largimin e kufizimeve normative), dhe shumë më pak faktike (në sferën e arritjeve të ndryshimeve të tilla, që do të ndryshonin nga themeli sjelljen e njerëzve dhe do të bejnë këtë proces të filluar iverzibil).

Hapi më i madh në drejtim të arritjes së barazisë faktike është bërë me vendosjen e barazisë mes gruas dhe burrit në kontekst të konceptit të të drejtave të njeriut. Në këtë mënyrë është mundësuar që dispozitat jodiskriminatore nga dokumentat ndërkombëtarë të specifikohen në kuadër të raportit konkret të diskriminimit të gruas në të gjitha sferat e jetës private dhe publike. Me këtë lufta për barazi nuk shterret me prezentimin e barabartë në jetën politike, me ndalimin e diskriminimit të drejtëpërdrejtë (normativ apo praktik), por zgjerohet në sferën private dhe në raportet e përditshme mes gruas dhe burrit.

Barazia e arritur formale-delkarative në jetën private faktikisht është e porealizueshme (dhe shpesh absurde, e pakuptimtë) në kushtet e një bote krejtësisht të maskulinizuar, në të cilën rregullat e lojës në të gjitha sferat e jetës janë bërë sipas masës së burrit. Çdo depërtim i femrës në botën në të cilën luhet sipas rregullave “të burrave” do të thotë ose shtyrje me forcë e femrës për të hequr dorë nga specifikat e veta biologjike dhe edhe vet ajo të maskulinizohet, ose vullnetarisht të bëjë “zgjedhjen” e lirë dhe të pranojë rolin e determinuar tradicionalisht në shoqëri. Që në të dy rastet, grua

i është eksponuar mohimit, nënçmimit, formave specifike të dhunës (të cilat në vete përmbajnë komponentën seksuale si dominante), si dhe nevojës për të punuar dhe dëshmuar më shumë, për të marr mirënjohjen e barabartë si burrat që veprojnë në kushte të njëjta.

Në jetën bashkëkohore gruaja, as së largu, nuk është partner i barabartë me burrin. Raporti mes gjinive akoma nuk ka tejkaluar fazën e raportit mes dikujt që ka fuqinë në duart e veta dhe dikujt që tenton të kufizoj këtë fuqi (as nuk bëhet fjalë për tentimet për të ndarë këtë fuqi). Qendrat për vendosje (vendet ku vendoset për jetën dhe vdekjen) edhe më tej janë të rezervuara për njërën gjini (raretetet vetëm dëshmojnë këtë rregull). Barazia gjinore edhe më tej gjendet në nivel të glazurës së hollë e cila mund të largohet lehtë kur parashtrahet çështja e niveleve më të larta të vendimmarrjes dhe e cila shumë më lehtë humbet kur zhvillohet lufta e opinionëve dhe qëndrimeve të kundërta.

Kjo gjendje nuk ndryshon shumë në Republikën e Maqedonisë. Pas 60 vitesh proklamimi të barazisë gjinore, stereotipet e rrënjosura thellë dhe paragjykimet, shumë shpejtë dhe shumë lehtë dalin në sipërfaqe (në formën më të keqe të seksizmit të hapur dhe fyerjeve në bazë të gjinisë dhe seksit).

Pikërisht ekzistimi i vazhdueshëm i modelit tradicional patriarkal determinon një raport të tillë mes gjinive, që manifestohet në:

1. mangësi në perceptimin e dimensionit real të diskriminimit mbi bazë të gjinisë
2. mungesë të strukturrave të organizuara, të cilat në mënyrë sistematike do ti adresojnë problemet e diskriminimit formal dhe faktik
3. zhvillim të organizatave oportune politike që adaptohen në qëllimet dhe programet partiake (duke u balafuar me to vetëm në situatë të rralla dhe të izoluar)

Rezultati - disfatë (si nga aspekti përmbajtësor, ashtu edhe nga këndvështrimi i përhapjes së vet). Ndoshta pasqyrë më të qartë për këtë ofron vërshimi emocional i një kolegëse time (e cila fare nuk merret me problematikën e barazisë gjinore), e shkaktuar nga veprimi i organizatave “të grave” në Republikën e Maqedonisë:

“Mendoj se veprimi i organizatë të “grave” meriton analizë serioze dhe kritikë më të fuqishme”. Për çfarë emancipimi të femrave flet ajo? Si të kyçet gruaja në politikë kur e lidhin për shtëpije. Cila punëtore në fabrikë e cila punon 10-12 orë, gjashtë ditë në javë do të kyçet në politikë? Cila nënë e fëmijëve të vegjël do të kyçet në politikë kur nuk ka kush t’ia ruajë fëmijnë: a reagues në ndalimin e qëndrimit ditor; a reagojnë që baba nuk ka të drejtë të jetë i shtrirë me fëmijnë në klinikën për pediatri; a reagues për kufizimin e pagesës për pushim materniteti për nënat e punësuar ose për vonesën e pagesës 3-4 muaj; sa baballarë shfrytëzojnë pushimin pas lindjes së fëmijës; sa studente heqin dorë nga studimet për shkak të lindjes së fëmijëve dhe pamundësisë për të vazhduar studimet sepse nuk ka kush të kujdeset për fëmijnë dhe kërkojnë çfardo punë që të mund të ushqejnë familjen. Organizatë e kujt është kjo?: e pensionereve!, të cilave do t’ju organizoj ekskurzion për 8 Mars dhe një mbrëmje shoqërore që të kujtojnë rininë dhe mandej të gjitha të luajnë sipas muzikës së saj!”

Disfatë edhe më e madhe paraqitet në gjendjen e femrës- joheteroseksuale (jashtë sigurisë së lidhjes martesore apo stabilitetit të lidhjes heteroseksuale jashtëmartesore). Vet fakti i diferencimit sipas dallimit të orientimit seksual (që nënkupton se duhet të flitet për seksin) i diferencon lezbiket si grup i shënuar, ndërsa heqja dorë nga mbrojtja tradicionale e mashkullit i shëndrron ato në caqe të sjelljes më të dhunshme. Të qenit lezbike në Republikën e Maqedonisë, shpesh do të thotë humbje e mekanizmave mbrojtës joformal, të cilat i ofrojnë shoqatat joqeveritare të femrave dhe heqje dorë nga rrënjët e përbashkëta të diskriminimit.

Po. Mendoj se 8 Marsi është i patjetërsueshëm. Por një 8 Mars krejtësisht tjetër. Na nevojitet një ditë kur do të kujtohem se jemi në fillim të luftës dhe kur pa mëdyshje do të tregojmë gatishmërinë që fjala njeri të barazohet me fjalën femër.

Drejtat e Njeriut në Maqedoni, Mirjana Najčevska

PSE TË DREJTA LGBT?

Lufta për të drejta të barabarta të joheteroseksualëve, para së gjithash, është luftë kundër diskriminimit në bazë të orientimit seksual. Kur flasim për diskriminim në përgjithësi, kemi parasysh çdo dallim, distancim, apo kufizim që ndikon negativisht në gëzimin ose njohjen e të drejtave të njeriut. Dihet mirfilli se dallimi, distancimi apo kufizimi mund të ekzistoj në bazë të rasës, ngjyrës së lëkurës, gjinisë, statusit, prejardhjes sociale, fesë, përkatësisë etnike... Fatkeqësisht, e kemi më pak të njohur se diskriminimi mund të ekzistoj edhe në bazë të orientimit seksual.

Lufta për njohjen e të drejtave gej-lezbi-biseksuale-transeksuale nuk është luftë për të drejta speciale apo plotësuese, por për po ato të drejta që i gëzojnë edhe heteroseksualët. Kjo është luftë për po ato të drejta, që praktikisht u janë kufizuar joheteroseksualëve si pasojë e diskriminimit në bazë të orientimit seksual dhe si pasojë e kërcënimit të vazhdueshëm për distancim social.

Por, pse duhet të flasim për të drejtat gej- lezbi-biseksual- transeksual, kur e dim se koncepti i të drejtave të njeriut i jetësuar në shumë dokumente ndërkombëtare, nënkupton të gjitha të drejtat e njeriut ti takojnë të gjithë njerëzve dhe atë - kudo? Pse joheteroseksualët vazhdojnë të luftojnë për të drejtat GLBT, kur të drejtat e njeriut njihen dhe mbrohen me shumë dokumente ndërkombëtare, që nuk bëjnë kurrfarë dallimi në bazë të orientimit seksual?

Po këto pyetje mund të parashtrihen edhe për të drejtat e njeriut për femrat, për pakicat kombëtare, për të drejtat e fëmijëve, si dhe për të drejtat e grupeve të tjera senzibile që janë të diskriminuara. Siç ka nevojë të bisedojmë për të drejtat e gruas, pasi që barazia gjinore (në kuptimin - të drejta të barabarta në letër), nuk do të thotë edhe barazi gjinore në realitet (gëzimi praktik i të drejtave të barabarta), ashtu kemi nevojë të flasim edhe për të drejtat GLBT.

Gjejjësisht, barazia e orientimeve seksuale vetëm në letër (në konventat për të drejtat e njeriut), nuk do të thotë edhe barazi faktike e orientimeve seksuale, përkatësisht nuk do të thotë gëzim praktik i të drejtave të njëjta njerëzore në jetën e përditshme.

Thënë ndryshe, në jetën e përditëshme, joheteroseksualët hasin në më shumë padrejtësi dhe sfida se heteroseksualët. Në jetën e përditshme, joheteroseksualët shumë më shpesh janë të ekspozuar në rrezik që të bëhen viktimë të padrejtësive të shumta, që kanë të bëjnë me cenimin e dinjitetit dhe të drejtave të njeriut, si dhe viktimë të dhunës psikike, fizike apo strukturore.

Për shembull, heteroseksualët mund të shprehin lirisht orientimin e tyre seksual në vendet publike, në punë, nëpër media, në shoqëri, pa patur frikë nga distancimi social dhe pa kërcënim për dinjitetin e tyre njerëzor. Në shoqërinë ku heteroseksualiteti nënkuptohet si normë, joheteroseksualët kanë arsye reale të besojnë se me shprehjen publike të dallimit të tyre seksual, shumë lehtë mund të bëhen viktimë të distancimit social, të lëndimeve të ndryshme të dinjitetit personal, madje edhe të kërcënimeve ndaj integritetit të tyre trupor. Në një shoqëri ku mbizotërojnë stereotipe negative ndaj çfardo distancimi nga heteroseksualiteti - ku shumica edhe më tej e vlerëson homoseksualitetin si diçka jonormale, jomorale, si sëmundje apo çrregullim psikik - pjesëtarët e pakicave seksuale kanë shkaqe reale për frikë të llojeve të ndryshme.

Lufta për të drejtat GLBT, nuk është vetëm luftë për liri dhe barazi seksuale, nuk është vetëm luftë e pakicave seksuale kundër dominimit kultural të shumicës heteroseksuale, por është edhe luftë për respektimin e dallimeve seksuale dhe njohjen dhe mbrojtjen e të drejtave seksuale. Pikërisht joheteroseksualët ishin të parët që nxitën te ne debat intensiv publik për barazinë seksuale, për regullimin e çështjes së seksualitetit dhe për ardhmërinë e familjes. Ato vende që nuk kanë hapur debat publik për temat e përmendura, me të drejtë llogariten si vende jodemokratike dhe totalitare. Prandaj, vet inicimi i debatit publik në një vend ku seksualiteti vlerësohet si tabu, ku edhe më tej juridikisht flitet për “gjini” (në vend të seksualitetit) dhe për “orientim gjinor” (në vend të orientimit seksual), është kontribut i rrallë në procesin e demokratizimit të Republikës së Maqedonisë. Sepse demokracia, si ideal, nuk nënkupton vetëm realizimin e parimit të kontrollit (apo “qeverisjes”) së popullit, por edhe të parimit të barazisë. Pikërisht për këtë arsye, sot nuk mund të flasim për shoqëri demokratike që nuk kujdeset për parimin e barazisë seksuale, që nuk

ndërmerr masa aktive për eliminimin e diskriminimit në bazë të orientimit seksual; dhe që nuk kontribuon për promovimin dhe respektimin e dallimeve dhe të drejtave seksuale.

Lufta jonë për eliminimin e diskriminimit në bazë të orientimit seksual, nuk nënkupton vetëm ndryshime në rregullativën ligjore. Ndryshime të tilla ishin dekriminalizimi i homoseksualitetit në vitin 1996 dhe shlyerja e paradokohëshme e "homoseksualitetit" si një nga shkeljet e disiplinës ushtarake. Lufta për eliminimin e diskriminimit seksual nuk do të thotë vetëm implementim i dispozitave të reja ligjore - si iniciativat për sjelljen e Ligjit për antidiskriminim (ku diskriminimi seksual në mënyrë eksplicite do të përmendet si bazë për diskriminim), si dhe Ligjit për partneritete të regjistruara (me të cilin do të formësohen ligjërisht edhe bashkësitë joteheteroseksuale, që do të mundësonte gëzimin e të drejtave pothuajse të barabarta që i gëzojnë ata të cilët janë në bashkësi heteroseksuale). Krahas ndryshimeve ligjore, shteti duhet të ndërmarr edhe masa konkrete për eliminimin e stereotipeve negative dhe homofobisë (qëndrimi iracional dhe urrejtja ndaj njerëzve që seksualisht dhe emocionalisht janë të lidhur me persona të gjinisë së vet). Gjithashtu, shteti duhet ti përkrah aktivitetet konkrete të shoqatave dhe asociacioneve të qytetarëve, që luftojnë për të drejtat GLBT, dhe vet të krijojë strategji dhe plan akcionar lidhur me aktivitetet në vijim, për luftën kundër homofobisë dhe eliminimin e diskriminimit në bazë të orientimit seksual. Vetëm me ndërmarrjen e masave aktive nga ana e shtetit, mund të krijohen kushte për ndryshimin e perceptimit social të homoseksualitetit si kanosje shoqërore, që të parandalohen tentimet publike për mohimin e ekzistimit të homoseksualëve dhe rastet e përditshme të xhvlërësimit kulturor, si të homoseksualëve ashtu dhe të joheteroseksualëve. Pa definim të një platforme të qartë dhe pa ndërtim të një koalicioni të gjërë mes organeve shtetërore dhe shoqatave joqeveritare që luftojnë për barazi, Politika qeveritare për luftën kundër të gjitha formave të diskriminimit do të mbetet vetëm dëshirë deklarative para faktorëve ndërkombëtarë. Mënyra më e mirë për të bindur vendet anëtare të UE-së se 90% e qytetarëve tanë janë për hyrje në UE, është që urgjentisht të sillet Ligji për antidiskriminim dhe Ligji për partneritete të regjistruara, si dhe definimi i politikës shtetërore për luftën kundër diskriminimit dhe homofobisë.

Sepse, lufta për të drejtat GLBT nuk është vetëm luftë dinjitoze e pjesëtarëve të pakicave seksuale, por është edhe luftë e të gjithë atyre që besojnë se duhet të krijojmë kushte që të gjitha të drejtat e njeriut të takojnë të gjithë njerëzve, e jo vetëm një pjese të tyre.

Zharko Trajanoski

(Autori mban titullin magjistër për demokraci dhe të drejtat e njeriut)

TË QENIT “GEJ” : ÇËSHTJE IDENTITETI

Para do kohe ishim dëshmitar të një skandali të cilin e zbuloi dhe e problematizoi një pjesë e opinionit tonë. Një psikiatër nga Maqedonia ka trajtuar homoseksualët me medikament që mund të shkaktojë karcinom të prostatës dhe njëherit krijon varësi. Si mund të ndodh në fillim të shekullit 21, në një vend që pretendon të jetë (apo që gjithnjë më është) evropian, në kuadër të psikiatrisë së institucionalizuar, dikush të tentoj « të shëroj» homoseksualitetin dhe atë me anë të terapisë hormonale? Si është e mundur që personi të cilit sistemi i ka dhënë status të personit kompetent, të besoj se homoseksualiteti është sëmundje dhe atë parësisht biologjike, duke e trajtuar si aberacion fiziologjik? Me qëllim e përdor fjalën «të besoj», sepse atë që personi i shkencës apo mjeku e kupton si vlersim ekspertit, në të shumtën e rasteve, është rezultat i ideologjisë së caktuar (perceptcionit të botës, filozofisë) që ka zënë rrënjë në të ashtuquajturin mendim shkencor neutral.

Ky opinion nuk është njëfarë ekspertize e imja personale «revolucionare», por është pozitive e cila në dekadat e fundita të shekullit të kaluar, u bë një nga aksiomat *mainstream* të mendimit bashkëkohor shoqëror. Figurë amblemi e kësaj kthese shkencore, që rrënoi mitin për mendim shkencor objektiv, është Mishell Fuko, dhe atë përmes analizave të tija antropologjiko-filozofike të «ideologjitë e klinikës».Fuko, por edhe shumë mendimtar autoritativ të epokës postmoderne, tregojnë se horizonti ideologjik i erës në të cilën jetojmë, nëpër rrugë të padukshme, arrin të futet në të ashtuquajturën shkencë objektive. Kështu, sot edhe të ashtuquajturat shkenca egzakte (fizika, kimia biomolekulare, gjenetika) mbajnë llogari për shkallën e ndikimit të subjektit shkencor mbi perceptimin, madje edhe «sjelljen» e objektit që hulumtohet.

Se në shkencë ka aq shumë ideologji, flet edhe fakti se në vitin 1973 homoseksualiteti me anë të «dekretit» (dokument zyrtar që pretendon të ketë fuqi juridike) të nxjerrë nga Asociacioni Psikiatrik Amerikan, është hequr nga lista e sëmundjeve. Dekrete të tilla kanë nxjerr një numër i madh i asociacioneve të ngjashme nga mjediset me relevancë të ngjashme, gjegjësisht me referencë globale në këtë fushë.

Do të thotë se «dekretet» janë të patjetërsueshme për transformim dhe zhvillim të institucioneve shëndetësore. Dhe

kur them transformim dhe zhvillim, për çfar transformimi e kam fjalën dhe për çfar drejtimi të zhvillimit ? Transformim dhe zhvillim në drejtim të demokratizimit të tyre. Praktika nëpër klinika dhe vet mjedisi në to, gjithashtu janë (apo duhet të jenë) të gatshme për t’ju nënshtruar procesit të demokratizimit.

çka do të paraqiste ky proces i demokratizimit, nga cilat veprime do të përbëhej dhe çfar vlerash do të duhej të implementonte? Një nga shtyllat e demokracisë, së paku sipas kuptimit bashkëkohor të fjalës, është respektimi i dallimit të identitetit. Nocioni gjini përfshin rajonin e tër asaj që jeton një krijesë njerëzore si kuptim shoqëror që i është përshkruar gjinisë të cilës i ka takuar, si normale, por edhe si distancim nga ajo. Gjinia është koncept që ka të bëjë me dimensionin ekzistencial (domethënës) të të qenit në seksin personal. Dhe pikërisht për këtë shkak gjinia është identitet, ndërsa vendosja homoseksuale në vet gjininë - kategori identiteti.

Pra, për të demokratizuar klinikën tonë, por edhe institucionet e tjera, duhet «me dekret» të miratohet qëndrimi se homoseksualiteti është identitet gjinor dhe identitet seksi, e jo anomali biologjike apo psikologjike. Me këtë nënkuptoj nevojën për garancë ligjore se homoseksualiteti është zgjedhje jetësore dhe kategori identiteti. Kësaj garance duhet ti bashkangjitet edhe ajo që respektimi i këtij dallimi të identitetit, si dhe dallimeve të tjera (gjinore, kulturore etj) do të futet në politikën e institucioneve të sistemit.

Për të pretenduar për garanca të tilla ligjore, duhet të afirmohet koncepti i gjinisë si kategori identiteti krahas seksit (gjinisë) si nocion biologjik. Kjo e fundit do të mundësoj politikë të re të senzibilizuar nëpër klinika, që gruan do t akuptojnë si kategori identiteti e jo si funksion biologjik reprodutiv, ndërsa homoseksualin si identitet gjinor-seksual e jo si aberacion hormonal.

*Doc. d-r Katerina Kolozova
Drejtoreshë e Qendrës për Studime të Gjinive
Instituti “Evro-Balkan”*

A E KEMI HARRUAR KONCEPTIN E HUMANIZMIT

Para disa vitesh u indinjova thellë kur në shtypin tonë ditor lexova se në SHBA janë bërë tentime serioze për “shërimin” e homoseksualëve?! Madje, u paraqitën edhe opinione se një numër i madh i “vullnetarëve” janë paraqitur për këtë “trajtim” dhe se, paramendoni, disa prej tyre “janë shëruar me sukses”. Në shtetin e demokracisë dhe respektimit të të drejtave të njeriut, dikush ka tentuar që t’ua mundësoj homoseksualëve “të drejtën” që të kthehen në rrugën e vërtetë të orientimit seksual të cilin ua garanton “nëna natyrë”. Shoqëria dhe kultura, ndonjëherë, tentojnë që të korigjojnë “bastardimin” e natyrës në një mënyrë tejet të çuditshme dhe të shtrembëruar. A do të jetë hapi i ardhshëm i drejtuar kah ndryshimi i karakteristikave të racave (që ti takojmë të gjithë të lumtur dhe të kënaqur racës së bardhë!)? Sa jemi larg nga eksperimentet e doktor Mengeles - në intencën që përmes dhunës fizike dhe strukturale (inxhinjeringu struktural) të oficalizojmë superfuqinë e njeriut ndaj asaj të natyrës, pa e menduar fare se si e krijojmë botën në të cilën jetojmë dhe të cilën e quajmë njerëzore?

Është e qartë se utopia negative e Haksilit (Bota e re e guximshme) ka kohë që ka filluar të realizohet: në shënjestër të demokracisë së fuqisë njerëzore është gjithçka që mund të përdoret si viktimë, si objekt (apo subjekt)i manipulimit apo eksploatimit. Kështu, të gjerët, narkomanët dhe homoseksualët i akuzoam se na e “përhapën” AIDS-in - për të shpjeguar pse kthehemi kah jokonzervativizmi dhe imperializmi kulturor (që kuptohet se ithtarët e tyre kurr nuk do të praninin një gjë të tillë). Nevojat themelore të njeriut i disciplinojmë në floskat e sundimit të të drejtës dhe garancës për liritë themelore të njeriut, por nën kontroll të rreptë të vlerave që ndryshohen vështirë jashtë kontestit të kujtesës historike apo qëndrimeve ekzistenciale të recensuara dhe kundërthënieve. I shpallëm si ndryshime kulturore, të rëndësishme jashtëzakonisht, veçori dhe pasuri të reagimeve njerëzore të shkaktuara nga refleksët e përgjigjeve të sfidave të komplikua jetësore; dhe nuk bëmë asgjë për të trasuar rrugën për zhvillimin e tyre logjik, të padhunshëm dhe kooperativ.

A duhet tani të indinjojmë më pak apo edhe më thellë, me faktin se edhe në Maqedoni ndonjë psikiatër ka vendosur që

me hormone të trajtojë personin homoseksual i cili me siguri i është drejtuar si pacient që nuk ka mundësi të ballafaqohet me “dallimin e vet kulturor” dhe stigmatizmin e stilit të vet jetësor në rrethinën në të cilën jeton e jo si njeri “ i sëmurë”? Apo sa është tragjikomike situata kur bëhet problem i “korrektësisë politike” se a duhet të legalizohen martesat homoseksuale në vendin tonë!? Me siguri askush nuk e ka menduar se në qoftë se dikush dëshiron të realizoj këtë të drejtë, këtë e bën për të qenë anëtar legjitim i një shoqërie në të cilën mund dhe duhet të mbroj disa të drejta të veta ekzistenciale. Nga ana tjetër, a nuk është kjo dëshmi se njerëzit me stile të ndryshme të jetesës i respektojnë institucionet shoqërore të cilat legjitimojnë disa mënyra themelore të bashkimit të njerezve nëpër grupe, si p.sh. familja? Ndërsa sa i përket problemit të socializimit të fëmijëve, identitetit të tyre, ndikim më të madh në këtë drejtim kanë kujdesi, dashuria, mirëkuptimi dhe respekti nga ata të cilët kujdesen për ta e jo orientimi seksual. Vallë a nuk paraqitet dukuria e homoseksualitetit te individ të linduar nga çiftet heteroseksuale? Rezistenca, stigmatizimi dhe largimi nga rrethi nuk janë faktorë për tu lënë pas dore, por ata nuk janë shkak për pamundësimin e të drejtës dinjitoze për deklarimin e identitetit, baza e të cilit nuk është destruktive, por përkundrazi dëshira për të dhashuruar dhe për tu bashkuar mbi baza të ngjashmërive dhe kuptimit të komunikimit njerëzor në mënyrën e vet (pa pasur dëshirë për të lënduar apo cenuar ata që janë të ndryshëm nga ata).

Disa hulumtime për orientimet e vlerave dhe stilet e jetës të të rinjve, që i realizova bashkë me kolegët e mi nga Fakulteti Filozofik në Shkup, treguan disa rezultate tejet interesante, por edhe tejet kontraverse. Të rinjtë në Maqedoni treguan nivel të lartë të pjekurisë, gjërësisë dhe humanitetit në orientimet e veta jetësore dhe sistemet e vlerave. Por, një pjesë e madhe e tyre shprehën homofobi të hapur dhe etnocentrizëm. Kjo kontraditë drejtëpërsëdrejti na çon kah ajo se realiteti ynë socio-kulturor ekziston në një bazë tejet problematike: pothuajse, dallim i paparamendueshëm mes idesë për nevojat njerëzore si koncept i gjërë dhe dinamik dhe ideologjisë së lirisë, shpesh herë e vendosur në mënyrë të gabuar nga konceptet hipokrite bashkëkohore të civilizimit, nga njëra anë dhe realiteti i ashpër i një shoqërie dhe kulture të ngarëkuar me konflikte të vlerave

dhe problemeve themelore ekzistenciale të pazgjedhura, nga ana tjetër. Në këtë mënyrë, sërish, mitet pak tradicionale dhe kohë pas kohe edhe bashkëkohore, e turbullojnë fotografinë e konceptit të humanizmit që ka kohë është harruar. Sipas tij, asnjë nevojë njerëzore, asnjë aspekt i lirisë nuk është marginal, çështje pezhorative dhe dytësore, duke përfshirë dhe duke respektuar zgjedhjen e stileve të jetesës (si p.sh. atë të homoseksualëve) që burojnë nga baza tejet reale kulturore.

Antoanela Petkovska
Profesoresh pranë Fakultetit Filozofik, Shkup

A. PETKOVSKA

ME DASHURI KUNDËR URREJTJES DHE DHUNËS

Ata të cilët në mënyrë declarative angazhohen për dashuri përhapin urrejtjen; ata të cilët angazhohen për tolerancë në mënyrë të hapur nxisin diskriminim - ky është një nga paradokset të cilin e përjetojmë çdo ditë në “tranzicionin tonë demokratik”.

Kështu që në vend se të shpërndajë paqe, dashuri dhe tolerancë, KOM-i (Kisha Ortodokse e Maqedonisë) vazhdon me strategjinë e vet duke nxitur hapur urrejtje dhe jotolerancë ndaj disa grupeve të caktuara të qytetarëve. Gabimi i fundit i kishës monopoliste ortodokse në Maqedoni është tregimi me gisht drejt homoseksualëve (të cilët dëshirojnë t’u pranohet e drejta për të lidhur martesë) dhe akuza ndaj martesës homoseksuale si “e keqe” dhe “mëkat”. Edhe pse iniciativa qytetare kishte të bëjë me legalizimin e partneriteteve të regjistruara, në opinion me këmbëngulje plasohen teza kundër të drejtës për të lidhur martesë.

Duke aktruar Qeveri paralele, KOM-i në mbledhjen e Sinodit sjell disa vendime se martesat mes partnerëve të gjinisë së njëjtë janë “jo të natyrshme, jomorale, jokishtare, të palejueshme”. Thua se bëhet fjalë për gjykatë supreme, KOM-i merr guximin ti ndalojë martesat homoseksuale. Duke luajtur rolin e shtëpisë ligjdhënëse, KOM-i “nuk pranon asnjë mundësi për legalizimin e tyre”.

Kush ia jep këtë të drejtë KOM-it, njëkohësisht të jetë edhe Gjykatë paralele edhe Qeveri paralele edhe Kuvend paralel në një shtet secular siç është Republika e Maqedonisë?

Me të vërtetë, kush ia jep këtë të drejtë KOM-it që të nxis stereotype negative dhe paragjykimë për homoseksualët dhe në mënyrë të hapur të përhap homofobi dhe raport diskriminues drejt një grupi të qytetarëve vetëm sepse dëshirojnë ti kenë të njëjtat të drejta si njerëzit e tjerë?

Pyes veten, çka do të jetë “e keqja” dhe “mëkati” i ardhshëm të cilin do ta shpall dhe gjykojë KOM-i: Martesat të cilat nuk janë të lidhura në kishë? Partnerët martesor të cilët nuk dëshirojnë fëmijë? Bashkësitë martesore të cilat nuk dëshirojnë të lidhin kurfarë martese? Partnerët e shkurorëzuar? Fëmijët jashtëmartesor? A thua të gjithë ata të cilët nuk kanë lidhur martesë kishtare janë të këqinj dhe mëkatar dhe duhet të jenë të gjykuar moralisht?

Gjithashtu, pyetem deri ku mendon të shkoj KOM-i me parashtrimin e ndalesave iracionale? Çka duhet të ndalohet dhe gjykohet që Sinodi i KOM-it të jetë i “kënaqur”? A duhet të mos shikojmë më në kinema, mos shikojmë filma blasfemik dhe horor në TV, të heqim dorë nga radioja dhe rrjeti i djallit (interneti) ku mund të na joshin shumë të këqija dhe mëkate? Të mos shikojmë më zgjedhjen e këngës për Eurovizion ku fitojnë “satanistët”?

Gabimet publike që kanë të bëjnë me homofobinë dhe jotolerancën duhet të priten me edhe më tepër paraqitje publike në të cilat lëshohen porosi të tjera nga ato të përmendurat më lartë. Për shembull, edhe krahas ndalesës oficiale të pushtetit dhe gjyqimit të kishës së atjeshme, në Moskë u mbajt një gejt paradë e shkurtër me të cilën është promovuar e drejta për tubim të qetë dhe shprehje të protestës. Parada përfundoi keq kur një grup i maskuar l skinheds-ave i sulmoi pjesëmarrësit, gjë e cila çoi deri te intervenimi i policisë. Edhe pse organizatorët e paradës nuk arritën të realizojnë qëllimin fillestar dhe të vendosin lule në varrin e herojit të panjohur (e drejtë të cilën e kanë të gjithë qytetarët e Moskës), porosia u dërgua publikisht - në Rusi ekzistojnë njerëz të cilët nuk janë vetëm viktime të jotolerancës dhe diskriminimit, por njëherit janë nën kërcnim të vazhdueshëm nëse tentojnë të realizojnë ndonjë nga të drejtat e tyre njerëzore.

Në të njëjtën kohë, në Moskë mbahej Konferenca Ndërkombëtare kundër homofobisë, në të cilën sekretari general i Këshillit të Evropës, Teri Dejvis, theksoi se homophobia, për fat të keq, nuk është brenga kryesore për shumë homoseksualë nëpër Evropë, por pikërisht dhuna dhe urrejtja.

Ja çka deklaroi edhe Komesari për të drejtat e njeriut në Këshillin e Evropës, Tomas Hamarberg, me rastin e ndalesës oficiale të paradës: “E drejta për tubime të qeta është themel i çdo shoqërie demokratike dhe e drejtë e çdo njeriu. Nëse pushteti frigohet nga eksceset eventuale, duhet të forcojnë sigurinë nëpër tubime të tilla dhe jot i ndalojnë ato.”

Shumica ten e janë skeptik sa i përket idesë për organizim të gejt paradës. Disa prej tyre parashtrajnë edhe pyetjen: Cili është në fakt mesazhi i gejt paradave?

Nëse në një shoqëri demokratike të gjitha të drejtat i

takojnë të gjithë njerëzve, atëherë e drejta për tubim të qetë public i takon edhe homoseksualëve. Nëse mund të mbajnë protesta publike: maqedonasit, shqiptarët, romët, gratë, kultivuesit e duhanit, studentët, deputetët, çiftet e reja bashkëshortore - atëherë edhe homoseksualët mund që përmes protestës publike apo tubimit të qetë të promovojnë apo kërkojnë mbrojtje të të drejtave të tyre. Pyetjet pse dhe cili është mesazhi i tyre janë të tepërta.

Derisa të mos ndodh një protestë publike apo tubim i qetë i homoseksualëve në Republikën e Maqedonisë, nuk do të mund të të dijmë a mund homoseksualët praktikisht të gëzojnë këtë të drejtë të njeriut! Gej parada nuk është provokim, por realizim i të drejtës së njeriut, e drejtë themelore në shoqëritë demokratike.

Zëri i njerëzve që janë të urryer për shkak të seksualitetit që dallohet duhet të jehojë në opinion. Opinioni duhet të shoh se homoseksualët ekzistojnë dhe se kërkesat e tyre politike nuk janë më pak urgjente se kërkesat politike të partnerëve të ri martesor, kultivuesve të duhanit, trangujve... Zëri i atyre ndaj të cilëve bëhen padrejtësi dhe ushehet urrejtje duhet të dëgjohet dhe ti heshtë porositë jotolerante të kishës conservative dhe të të gjithë të tjerëve të cilët nuk respektojnë këtë dashuri që dallohet.

Porosia e gej paradës është porosi dashurie kundër urrejtjes dhe dhunës.

*Zharko Trajanovski
(Autori është magjistër për demokraci dhe të drejtat e njeriut)*

GEJ PARADA NË FUSHATË

Bernar Delanoë është prefekti karizmatik i Parisit. Për nga bindja është socialist dhe homoseksual për nga orientimi, luftëtar i zjarrtë për të drejtat e atyre që dëshirojnë të bëjnë dashuri me personat e gjinisë së njëjtë. Delanoë ishte në krye të kolonës kur bashkësia lezbike dhe gej protestonin nëpër rrugët e Parisit. I përballoi të gjitha fyerjet dhe ofendimet, që banorët e Parisit t'ia besonin mandatin për të drejtuar qytetin më të ndritur.ж

Klaus Voverajt është prefekt i Berlinit, kryeqendra tjetër evropiane, për nga bindja socialdemokrat, gjithashtu homoseksual për nga orientimi. Kur paraqiti kandidaturën e tij për udhëheqës të zemrës së Gjermanisë, deklaroi se nuk turpërohet nga fakti se është gej dhe se nuk ekzistojnë elemente të cilat mund ta pengojnë gjatë punës së ushtrimit të detyrës. Numër i madh i ministrave, yjeve të rokut, piktorëve, afaristëve dhe njerëzve të rëndomtë paraqiten në mediat përëndimore për të treguar se nuk kanë asgjë të panatyrshme për të luftuar për të drejta të cilat deri paradokohe kanë qenë të pamundura dhe të paimagjinuara - që të regjistrojnë bashkësi, në disa vende të adoptojnë e të rrisin fëmijë, si dhe pothuajse në të gjitha vendet të kenë të drejtën të marin pjesë në ndarjen e pronës me partnerin(partneren).

Në Maqedoni një person udhëheq luftën e atyre që dëshirojnë të kenë të drejtë në orientim dhe përcaktim të lirë seksual, që të mund të fitojnë në këtë shoqëri përkrahjen e nevojshme. Koço Andonovski, mbledhi guximin në këtë shoqëri - e cila në thelb është konzervative, tradicionale, që i urren ata të cilët dallohen - që publikisht të luftojë për ato të cilat këta njerëz i konsiderojnë si padrejtësi. Nuk ekzistojnë fytyra publike, nuk ekzistojnë protesta të organizuara, nuk ekziston përkrahje e elaboruar, por ekziston vetëm dëshira e fshehur. Homoseksualët në përfundim, kaluan rrugë të gjatë, madje më të gjatë se ajo që të çon në Hënë, përballuan shumë fushata morale, në veçanti të fytyrave të njohura, për t'ja treguar shoqërisë atë që i dallon ata.

Tranzicioni në Maqedoni u ballafaqua me problemin që ekzistonte dekada me rradhë, ndërsa me këto zgjedhje problemi i atyre meshkujve të cilët më shumë i duan meshkujt dhe i atyre femrave të cilat në shtrat dëshirojnë të kenë femra hyri në platformat politike.

Lidhja Social Demokrate në fund të librit të platformës së vet politike për këto zgjedhje, thekson se Maqedonia, do të bëj një hap para dhe jo prapa me atë që në mandatin e ardhshëm do të krijojë “bazat për rregullimin juridik të bashkësive të gjinisë së njëtë, me rregullimin e raporteve juridiko-pronësore në kuadër të partneriteteve të regjistruara”. Përfaqësuesit e saj thonë se deri tani nuk kanë folur publikisht për të drejtat e homoseksualëve, sepse kjo çështje nuk ka kaluar nëpër organet partiake. Përfaqësuesit e organizatës e cila lufton për të drejtat e homoseksualëve, thonë se edhe Partia Lidhja e Re Socialdemokratike e Maqedonisë (Tito Petkovskit), Partia Liberal Demokratike (e Risto Penov), Partia për Rimëkëmbjen e Maqedonisë (e Liljana Popovska), dhe Alternativa Demokratike (e Vasil Tupurkovskit), do t'i përkrahin kërkesat e tyre.

Gjatë këtyre zgjedhjeve, të cilat sipas parashikimeve do të jenë të padefinuara dhe të paqarta deri në fund, sepse, çdo votë është tejet e rëndësishme, kështu që edhe kjo është një pjesë e magnetizmit të premtimeve, që duhet të tërheq një popullatë, për numrin e të cilës askush nuk ka të dhëna të sakta. Partitë djathtiste, në një mënyrë tjetër tentojnë të tërheqin votuesit me bindje tradicionale - se nuk do të angazhohen për të drejta të veçanta të grupeve të veçanta. Kisha Ortodokse e Maqedonisë hodhi poshtë legalizimin e të drejtave të gej popullatës, pothuajse si eres.

Koço Andonovski, shokët dhe shoqet e tij, homoskesualët e fshehur dhe të frikësuar, gjatë këtyre viteve kaluan një pjesë të shkurtë të rrugës, që është tejet e gjatë në këtë Maqedoni të vogël. Partitë nuk janë ato të cilat duhet të kalojnë rrugën e tyre nëpër fushatë kur premtohet gjithçka. Në shoqërinë tradicionale siç është Maqedonia, kjo është temë tejet delikate, promovimi i saj nuk mund të bëhet përmes një pasusi në një platformë zgjedhore, dhe as me një votim për apo kundër në Kuvend. Edhe homoseksualët edhe shoqëria duhet të ballafaqohen me situatën e dallimit, ata të cilët kanë ndikim në opinion dhe janë homoseksual duhet të udhëheqin dhe ti prijnë betejës kryesore për të drejtat e tyre, dhe nuk duhet t'ju lejojnë partive që të luajnë me ta sipas nevojës së tyre.

Lupço Popovski, redactor i gazetës Utrinski vesnik

ORIENTIMI POLITIK (?) DHE SEKSUAL I MAQEDONISË

Më së voni deri në gjysmën e muajit maj, partitë politike është dashur të përgjigjen në pyetësorin e MASSO, se a do të implementojnë në programet e tyre zgjedhore edhe zgjidhjen e statusit juridik dhe social të popullatës së LGBT-së në shtet, duke siguruar kushte të barabarta për të gjithë.

Rezultatet dihen, partitë e oriuentuar majtas mbështesin (jo të gjitha), ndërsa ato të “djathtat” jo. Edhe pse në tërë botën, liberalët janë ata që bënë ndryshimet ligjore në raport ndaj LGBT-së, Partia liberale nuk mbështet partnerit të regjistruar, dhe në mosnjohjen e bashkësisë joheteroseksuale, nuk sheh si gjë diskriminimi. Socialistët as që janë përgjigjur fare. Ngjashëm sit ë djathtët, edhe ata jo vetëm që nuk janë të interesuar për problemet e një grupi të caktuar të qytetarëve, por fare nuk i konsiderojnë këta qytetar, që meritojnë edhe përgjigje. Për barazi as të nuk ia vlen të flitet. Socialistët do të na numëronin, bile bile edhe na kanë numëruar-gjithsej 17. Nuk është e qartë se si kanë identifikuar këta 17. Do ti lutem të më tregojnë se si i identifikojnë, metoda do të më ndihmonte gjatë jetës. “Comrades”, qoftë edhe vetëm një në një shtet, ka të drejtë për jetë dinjitoze dhe trajtim të barabartë nga shteti. Kjo ishte ideologjia e socialistëve, ose unë gabimisht e kam kuptuar? Sa I përket numrit të votuesve me orientim joheteroseksual nuk duhet harruar se edhe nëse je biseksual, “gej” ose “lezbi”, poashtu edhe votimin e bën në mënyrë të fshehtë. Për bllokun shqiptar, ne, joheteroseksualët, thjeshtë nuk ekzistojmë, pavarësisht-pa dallim se a është orientimi i tyre politik i “majtë” ose i “djathtë”, edhe pavarësisht se platformat dhe programet e tyre bazohen në promovimin e principeve të të drejtave të njeriut. Ata shumë qartë, sipas definicionit të tyre, nuk mundet secili njeri të ketë të drejta të njëjta. Kah fundi i muajit prill, kisha një takim me europarlamentarët europian ku ishin liberalët, socialistët dhe të gjelbërit, ku shumë vështirë mund të konstatohej se ata janë të befashuar nga qëndrimi i kolegëve të tyre maqedonas lidhur me këto çështje. Kërkuan që tu parashtrijmë përgjigjet nga partitë politike, për ti definuar edhe dallimet zyrtare, nëse ato ekzistojnë.

Para do kohe, isha në emission për të drejtat e LGBT, ku “debitoi” një përfaqësues nga partia e “djathtë” politike, i cili shumë qartë bëri të ditur, se ata nuk e shohin Republikën e Maqedonisë si shtet sekular. Para çfaredo zgjidhje ligjore, ata l konsultojnë përfaqësuesit e bashkësive fetare, ose privilegjin e tillë e kanë vetëm njerëzit e LGBT-së dhe regullativa rreth statusit të tyre në RM? Ajo mbeti e paqartë, por gjithsesi, bashkësitë fetare do ti pyesin herën tjetër, sepse tani kanë prioritete të tjera, “të lidhur ngushtë” me integrimet në Unionin Europian. Pra, nuk mundet qytetari gjithherë të mbetet prioritet. Por nuk mundes secili qytetar të jetë prioritet. Dihet rendi dhe tradita. Tërë kohën më mundon një mendim “i lidhur ngushtë” me integrimin e UE. Nuk e kam të qartë strategjinë tonë për të arritur këtë qëllim. Së pari deklarohemi se besojmë në vlerat universale të UE dhe dëshirojmë ti implementojmë në sistemin tonë, e kur duhet që këtë ta bëjmë, atëhere mënjherë nuk duam dhe befasohemi nga ajo që kërkohet nga ne. Bëhemi viktimë dy-tre vjet dhe në fund do ta dorëzojmë “kurbanin-viktimën” për të hyrë në familjen e madhe të Europës. Jo si humbës, jo si shtet që ka kuptuar dhe implementuar sistemin bashkëkohor europian të fokusuar në qytetarin, por si viktimë. Prandaj mbetet e paqartë strategjia jonë. A dëshirojmë ne shoqëri të zhvilluar me institucione bazike të ndërtuara për të siguruar jetë dinjitoze për secilin qytetar, ose vetëm dëshirojmë të flasim për këtë gjë? A besojmë në këto vlera themelore të UE? A dëshirojmë dhe a duam net ë shkojmë atje ku jemi nisur? Ku shkojmë...? Cili është orientimi ynë...?

Strategjia jonë nuk do të jetë në rregull. Ne do të reklamohemi në CNN, ndërsa do të duhet të votohet nëpër Europë, për hyrjen tonë... Nëse realisht shihet e tërë kjo situatë në Ballkanin perëndimor, shihet se të gjitha shtetet aspirante drejt UE-së, -vetëm Kroacia bën përjashtim për shkak të “përkatësisë së natyrshme” në Europë, ashtu siç na bëri të ditur para disa kohësh Oliver Ren. Maqedonia lundëron në “pikturën e madhë “ të Ballkanit (Perëndimor) bashkë me vendet tjera. Nëse i referohemi punës që bëjmë në këtë pikturë-fotografi të Maqedonisë, edhe gjatë kohë do të mbetemi pikërisht ashtu.

Mendoj se, nëse në punët që bëjmë kemi qasje jo si ndaj problemit, por si ndaj rastit, jo vetëm që do të sigurojmë barazi për të gjithë qytetarët, por mund të jemi shumë më të suksesshëm dhe të shkëputemi nga kaltërsia e madhe të

Ballkanit perëndimor. Mundemi të ndryshojmë fotografi-në dhe pasqyrën për ne. Nëse në RM, në këtë konstelacion dhe në këtë situatë të Ballkanit perëndimor, rregullohet në mënyrë ligjore statusi i popullatës së LGBT-së dhe mbrohet nga diskriminimi, ajo fuqishëm do të jehojë nëpër Europë. Mesazhin e fuqishëm e kuptojmë dhe jemi duke punuar në procesin për afrim serioz. Do të dëshmojmë se jemi të fortë në qëllimin që ta ndërtojmë një Maqedoni europiane dhe do të kemi aleat të fortë-mbështetje të fortë në shtetet që një ditë edhe në referendum do të deklarohen për hyrjen tonë në Unionin Europian. Ate që deri më tani jemi duke dëgjuar, për ne është shumë keq. Fatkeqësisht, në Europë, nuk e shohin fort CNN për ti shikuar “reklamën”.

Sjellja e Ligjit për partneritete të rëgjistruara do të thotë mijëra raporte gazetareske dhe të agjencive për Republikën e Maqedonisë, dhe ate për të mirë. Mijëra paralajmërimë në “lajmet më kryesore” të stacioneve më të mëdha televizive, që nënkupton zgjërimit, shtrirjen e informacionit nëpërmjet një rrjeti të fuqishëm të qyterarëve nëpër botë. Simpatitë, tek njerëzit me ndikim dhe grupe që sigurisht do të dëshironin të na ndihmojnë në rrugën tonë drejt UE. Tani, me këtë “reklama” është gratis. Nëse për shkak të problemeve me të cilat Bullgaria ballafaqohet në asocimin me UE, e zgjidhë e para në Ballkan, që ta thyejë akullin dhe të bëjë ndryshime juridike në drejtim të statusit të LGBT, për ta përmirësuar pasqyrën për vete, harrone strategjinë, për të cilën më lartë u fola, sepse i pari është dhe mundet të jetë vetëm një.

Sa l përket ndryshimit të mentalitetit, të mos mash-trohemi dhe të mos gënjehemi, sepse ky është process i gjatë. Nuk ndryshohet lehtë mendimi dhe raporti ndaj diçkaje që shekuj me radhë në një mënyrë të caktuar është paraqitur dhe menduar.

Nuk do të biejmë në grackë se fillimisht duhet ndryshuar mentalitetin, e mandej statusin juridik të popullatës së LGBT-së.

Paramendoni pot ë pritnim të ndryshojë mentaliteti, e pastaj të barazohej me të drejta grua-femra me burrimashkullin. A mendoni se sot (është) do të ishte i gatshëm mentaliteti për barazinë e gruas tek ne? Unë nuk kam dy jetë, dhe nuk mundem të pajtohem në këtë një jetë që e kam, dhe detyrohem që të jetoj në kushte jot ë barabarta, dhe se nuk do të mundem tërë jetën të krijoj bashkësi. Kur partnerit tim do ti jem më i nevojshëm, nuk do të mund ti ndihmoj - Pse të jetoj ashtu? Pse shteti për disa është nënë, e për disa të tjerë njerke?

Koço Andonovski-Kryetar i MASSO

Asociacioni për Orientim të Lirë Seksual në Maqedoni

FUSHATA PARAZGJEDHORE 2006 DHE BASHKËSIA LGBT NË REPBLIKËN E MAQEDONISË

14 Qershor 2006

Hyrje

Zgjedhjet parlamentare 2006 ishin shansë që politikanët dhe partitë politike në Maqedoni të demonstrojnë pjekurinë e tyre politike, si dhe të tregojnë se pranojnë dhe respektojnë parimet që ekzistojnë në një shtet që bazohet në barazi dhe njohje të dallimeve. Gjatë periudhës para fushatës parazgjedhore dhe gjatë fushatës, Asociacioni për Orientim të Lirë Seksual në Maqedoni (MASSO) ndërmorri disa aktivitete me qëllim që të masë gadishmërinë politike - politika të drejtohet kah problemet e bashkësisë LGBTK në Maqedoni, si dhe keqpërdorimin eventual të kësaj bashkësie në media dhe nga vet partitë politike për qëllime politike.

Më 10 shkurt të vitit 2006, MASSO u dorëzoi partive politike Pyetësorin me qëllim që të kuptojë ndryshimet potenciale politike që kanë të bëjnë me zgjidhjen e statusit juridik të bashkësisë LGBTK në vend. Pyetësori u dorëzua deri te të gjitha partitë politike në dy gjuhë, në shqip dhe në maqedonisht. Afati i fundit për të kthyer Pyetësorët e plotësuar me përgjigje ishte 12 maji i vitit 2006. Për fat të keq, MASSO u detyrua të shtyjë afatin e fundit, për shkak se pjesa dërmuese e partive politike (përveç PPSD-së e cila dorëzoi përgjigjet më 12 maj) dorëzuan arsyetime të shumta lidhur me atë se pse nuk kanë pasur mundësi të dorëzojnë përgjigjet.

MASSO mori Pyetësor të plotësuar me përgjigje nga 6 parti politike:
PPSD, LSDM, PLD, PL, AD dhe RDM.

Sipas përgjigjeve të mara, vetëm programet parazgjedhore të PPSD-së, LSDM-së dhe PLD-së përmbajnë programe që kanë të bëjnë me bashkësinë LGBTK, por edhe pse programi parazgjedhor i RDM-së nuk shqyrton këtë çështje në mënyrë eksplicite, sipas tyre fakti që kjo parti është parti e qendrës dhe për nga bindja është liberale, nënkupton që ata mbështesin bashkësinë LGBTK.

Sipas partisë AD, programi i tyre nuk përmban asçfarë dispozitash në këtë drejtim sepse nuk shohin asçfarë diskriminimi në Maqedoni.

Të pyetur se a përkrah programi i partisë së tyre politike implementimin e dispozitave antidiskriminuese në Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë, në veçanti në nenin 9, me të cilin në mënyrë të drejtëpërdrejtë do të ndalohej diskriminimi në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor, PPSD, LSDM, PLD dhe RDM përkrahin masa të tilla, me ç'rast RDM vlerëson se për këtë do të nevojitet periudhë trivjeçare, ndërsa PPSD vlerëson se këto masa do të ishte vështirë të aplikohen para vitit 2007. AD-ja nuk përkrah implementimin e masave të këtuara, sepse sipas tyre në Republikën e Maqedonisë nuk ekziston diskriminimi, ndërsa PL-ja vlerëson se Kushtetuta aktuale eliminon çfarëdo diskriminimi.

Në përgjigjet e veta LSDM-ja gjithashtu publikoi se programi i tyre parazgjedhore përkrah të drejtën për Partneritet të Regjistruar. Ky ishte një moment i rëndësishëm, sepse për herë të parë në historinë e Maqedonisë një parti politike publikisht deklaroi përkrahjen e vet dhe përfshin bashkësinë joheteroseksuale në premtimet e veta parazgjedhore. Pjesa tjetër e partive politike të cilat u përgjigjën në pyetësor, dallonin duke filluar që nga refuzimi absolut për t'ju dhënë përkrahje të çfarëdo forme bashkësive njëgjimore - siç ishte PL-ja, mandej duke shprehur përkrahje publike për të drejtën për formimin e Partneriteteve të Regjistruara - AD-ja, RDM-ja dhe PLD-ja, deri te PPSD-ja e cila deri tani nuk ka shprehur qëndrimin e saj lidhur me çfarëdo forme të bashkësive njëgjimore.

Të gjitha partitë të cilat i dërguan përgjigjet e tyre do të bashkëpunonin me sektorin OJQ, që merret me çështjen e bashkësisë LGBTK, për të afruar Maqedoninë me standardet e UE-së, përkrahin implementimin e edukatës seksuale në sistemin arsimor të Maqedonisë, me ç'rast LSDP-ja, AD-ja dhe PL-ja përkrahin implementimin e edukatës seksuale në shkollat fillore, ndërsa RDM-ja dhe PPSD-ja besojnë se do të ishte më mirë që kjo lëndë të futet në shkollimin e mesëm. PLD-ja vlerëson se edukata seksuale duhet të implementohet edhe në shkollimin fillor edhe në atë të mesëm.

Të gjitha partitë e lartpërmendura gjatë zgjedhjeve do të kandidonin anëtar i cili publikisht ka deklaruar identitetin e vet gej, lezbi, biseksual apo transgjnor.

Edhe pse ky ishte tentimi i dytë që të sondohen partitë politike në Maqedoni, dhe edhe pse numri i partive të cilat u përgjigjën u dyfishua, nga 3 në vitin 2005 në 6 në vitin 2006, MASSO-ja edhe më tej nuk arriti të marr përgjigje nga partitë e djathta, si dhe nga partitë e shqiptarëve në Maqedoni. Që të dy grupet e këtyre partive vazhdojnë të kenë qëndrim indiferent ndaj çështjes së bashkësisë joheteroseksuale në Maqedoni, deri në atë shkallë që një nga kandidatët gjatë fushatës parazgjedhore përdori shprehje të urrejtjes gjatë njërës prej paraqitjeve të tij publike.

Gjatë periudhës nga 15 qershori deri më 3 korrik, MASSO-ja realizoi një monitoring të fushatës parazgjedhore, si dhe informoi mediat për këtë fushatë. Qëllimi i monitoringut ishte që të hulumtohen dhe të regjistrohen të gjitha incidentet e mundshme me shprehje të urrejtjes, deklarata apo përmbajtje fyese që mund të rezultojnë me keqpërdorimin e bashkësisë joheteroseksuale për qëllime politike, me ç'rast do të ngritej niveli i homofobisë në shoqëri. Gjeneralisht, fushata parazgjedhore kaloi pa incidente më të mëdha dhe pa fyerje në baza të orientimit seksual, me përjashtim të disa deklaratave për mediat, grafitet dhe fletushkat me përmbajtje fyese.

Përfshirja në media

Deri në momentin e përfundimit të kampanjës parazgjedhore më 3 korrik, MASSO-ja regjistroi 13 storje të publikuara, që kishin të bëjnë me bashkësinë LGBTK në Maqedoni. Tri nga këto storje u prezentuan në mediat elektronike, ndërsa pjesa tjetër u prezentua në mediat e shtypit. Gjatë monitoringut të vet MASSO-ja nuk vërejtí asnjë rast të përhapjes së homofobisë, raportim të rrejshëm apo çfarëdo lloj të keqpërdorimit të bashkësisë LGBTK në Maqedoni nga ana e mediave. Mediat ishin mjaftë profesionale gjatë realizimit të detyrave të veta.

Keqpërdorimi i Bashkësisë LGBTK

Gjatë fushatës parazgjedhore të partive politike, MASSO-ja regjistroi një rast të shprehjes së urrejtjes të drejtuar kah bashkësia joheteroseksuale dhe dy raste të keqpërdorimit të bashkësisë.

Në gazetën “Shpic”, 27.06.2006, me titull “Gej - Beteja për Maqedoninë”/ gazeta “Makedonija denes”, 27.06.2006 me titull “Nuk do të lejojmë martesë homoseksuale”, një nga kandidatët Antonio Miloshoski e partive politike VMRO_DPMNE, është cituar duke thënë:

“Ne do të deshim t’ju drejtohem rivalëve tanë politik nga LSDM-ja, t’ju themi se ky popull i ndershëm, i cili e don fenë dhe kombin nuk guxon askush ta mashtrojë. Ne si parti, më së shumti do t’i kundërvihemi idesë së LSDM-së që të lejojë martesë me homoseksualëve. Nuk guxon, një shoqëri e shëndoshë, ta bëjmë të sëmurë.”

MASSO-ja i regjistroi qëndrimet dhe vlerësimet e tilla fyese dhe të papranueshme. Përdorimi kësaj gjuhe nxit homofobinë dhe provokon urrejtjen. Njëherit kjo krijon frikë te pjesëtarët e bashkësisë LGBTK dhe diferencim nga ana e shoqërisë. Krijimi një atmosphere të këtyllë mund të rrezikojë jetën e pakicave në Maqedoni. Përfaqësuesit politik veprojnë në mënyrë retroactive, në vend se të marrin qëndrim edukativ dhe të përkrahin integrimin e kësaj popullate në shoqëri.

Një ditë më vonë, i njëjti kandidat nga partia e njëjtë edhe një her u citua, kësaj here nga gazeta “Veçer”, duke thënë:

“Në tërë këtë varfëri dhe katastrofë ekonomike, LSDM-ja ofron edhe legalizim e martesave të homoseksualëve.”

Deklarata të ngjajshme vazhdojnë praktikën e diskreditimit sistematik të kësaj bashkësie të qytetarëve dhe njëherit keqpërdor dhe marginalizon, me qëllim që të fitohen më shumë poena politik para një trupi elektoral, që aktualisht është homofobik.

Mënyra e njëjtë e veprimit u pranua edhe nga një kandidat Slobodan Cahsule nga një parti tjetër politike VMRO-NP, i cili në një emision të hapur në TV “Kanal 5”, thotë se një politikan i djathtë nga Holanda (Pim Fortuin) u vra për shkak të orientimit të tij seksual. MASSO-ja nuk i ka të njohura motivet

për deklaraten e këtij kandidati, por paralajmëron se mënyra e tillë e shpërndarjes së informative mund të jenë shenjë e një fushate për frikësimin e bashkësisë joheteroseksuale. Para fillimit të heshtjes parazgjedhore, MASSO-ja registroi fletushka dhe grafite me përmbajtje të njëjtë, në lagjen Karposh 4, në të cilat shënohej: “Bëhu gej! Voto për Gruevskin!” Edhe pse kryesit e kësaj vepre nuk janë të njohur për MASSO-n, ne gjithashtu e regjistrujmë këtë ngjarje si shembull evident i shprehjes së urrejtjes me qëllim të diskreditimit të një kandidati politik.

Rezime:

Ngjarjet gjatë periudhës parazgjedhore, si dhe gjatë fushatës parazgjedhore nxorën në pah njkohësisht edhe ngjarje positive e edhe negative, që posedojnë potencial për t’u shëndruar në trende të skenës bashkëkohore politike në Maqedoni.

Dyfishimi i përgjigjeve në pyetësor nga 3 në vitin 2005 në 6 në vitin 2006, si dhe implementimi i të drejtës për të formuar PArtnerite të Regjistruara të Personave të Gjinisë së Njëjtë, në programin parazgjedhor të LSDM-së, dhe përkrahja publike për të njëjtën temë nga ana e PLD-së, AD-së dhe RDM-së mund të sugjerojnë fillimin e një trendi pozitiv për vetdijësimin për nevojën për të implementuar çështjen e bashkësisë LGBTK në programet e partive politike në Maqedoni.

Duke pasur parasysh faktin se kjo është hera e parë që një temë e tillë diskutohet nga partitë politike, e bën edhe më të vështirë tentimin për të parashikuar përsëritjen e të njëjtës në të ardhmen. Pa marr parasysh se si do të zhvillohen ngjarjet në të ardhmen, MASSO-ja beson se vepra të tilla të partive që kishin guximin të jenë nismëtar të kësaj teme, duhet publikisht t’ju shprehet mirënjohje dhe lëvdatë.

Fatkeqësisht, keqpërdorimi public i bashkësisë joheteroseksuale nga ana e disa kandidatëve partiak dhe aktivistëve, VMRO-DPMNE, VMRO-NP, gjithashtu mund të shërbejë si paralajmërim për ndodhi të ngjajshme në të ardhmen. Prandaj MASSO-ja fton të gjitha insitucionet relative nacionale dhe internacionale, publikisht të gjykojnë këto akte dhe të bëjnë presin më të fuqishëm ndaj organizatave

dhe partive që merren me vepra të tilla. Incidente të këtilla nuk duhet të jenë karakteristike e një vendi që bazohet në barazinë e të gjithë qytetarëve të vet. MASSO-ja gjithashtu, do të donte të tërheq vëmendjen e qëndrimit indiferent të partive politike shqiptare në Maqedoni dhe injorimin e vazhdueshëm të nevojës për t'u marr me problemet e ndonjë grupi tjetër pakicë. Shpresojmë se në të ardhmen, blloku politik shqiptar do të tregojë interes më të madh për bashkësinë joheteroseksuale në Maqedoni, bashkësi e cila nuk është etnikisht homogjene, por pasqyron shumëllojshmërinë etnike dhe pasurinë e Republikës së Maqedonisë.

PËR RETORIKËN DHE LLOJET “E RREZIKUARA”

Kur gjatë një konference artistiko - akademike në Londër, një kolegu im nga rajoni (saktësisht nga Beogradi), deklaroi se ai si “mashkull i bardhë heteroseksual” gjithnjë e më tepër ndjehet i rrezikuar për shkak të privilegjeve që i marrin kohëve të fundit homoseksualët (lexo: edhe gratë edhe të ngjyrosurit), në publikë mbretëroi heshtja. Ajo që këtu në Ballkan vlerësohet si sens për humor, jo që atje nuk shkaktoi të qeshura por, përkundrazi, rezultoi me një situatë të pakëndshme. Ndërkaq, një grua nga publiku komentoi “nëse kjo është e vërtete, të gjithë ne do të shpërnguleshim në Beograd” me çka potencoi apsurditetin e thënies hiperbolike se privilegjet e homoseksualëve në Beograd do të mund ti rrezikonin të drejtat e heteroseksualëve. Njëherit, ajo aludonte edhe në ndjenjën e saj personale të të qeniet e rrezikuar si lezbike që jeton në një nga qytetet më tolerante ndaj atyre që kanë përcaktim të ndryshëm seksual.

Më lejoni tani të tentoj të përgjigjem se pse shakaja e kolegut tim nuk u pranua në kontekstin akademik anglez dhe pse mendoj se kjo gjë duhet të na shtyj të mendojmë. Pajtohem, shaka, humor dhe anekdota në të cilat temë talljeje janë homoseksualët (si dhe pjesëtarët e grupeve të tjera të marginalizuara dhe subaltere, p.sh. bjondet, hebrenjte, irlandezët, skocezët etj.) kanë ekzistuar edhe në Angli gjithmonë, por dallimi kryesor është që kultura e atjeshme dhe opinioni politik nuk e toleron rirrëfimin e tyre. Për çdo deklaratë që është ofenduese për një grup të caktuar të marginalizuar kërkohet falje publike, e shpesh këto raste përfundojnë me dorëheqje vullnetare apo të imponuar nga funksioni nga fytyra publike që ka bërë “lapsusin” në fjalë. Paramendoni sa profesor, asistentë, gazetar, madje edhe persona kishtar do të duhej të përshëndeteshin me funksionet e tyre kur nuk do të praninin rregullat për sjellje korrekte të fytyrave publike. Kur një person i caktuar ftohet të flasë publikisht, në një konferencë apo debat publik në radio apo television, apo kur shkruan në mediat e shtypit, për shkak të autoritetit dhe ekspertizës së vet në një fushë të caktuar, marrja e rolit të tillë të flasë nga pozita e njohurive dhe autoritetit (e me këtë edhe fuqisë)tërheq me vete edhe përgjegjësi më të madhë shoqërore për atë se çka do të deklaroj në atë kontekst publik.

Ndoshta ajo që është shkruar më lartë duket e parashikueshme dhe evidente. Prej ku, atëherë, dalin ngjarjet e përditshme homofobike të shumë profesorëve dhe asistentëve universitar, artistëve dhe intelektualëve të tjerë (shih: Zharko Trajkoski, “Hija e homoseksualitetit sillet mbi Maqedoni” Identitete, Vol.4, Nr. 1/2, 2005, faqe 201-239) tema e të cilave, ngjashëm me atë të kolegut nga fillimi i këtij teksti, ka të bëjë me privilegjet që gëzojnë homoseksualët? Prandaj, akoma nuk është shterrur nevoja që vazhdimisht të përkujtohemi në përgjegjësinë që tërheq çdo vendim që të përdoret ndonjë shaka naïve apo koment me humor për qëllime retorike.

Secili që edhe vetëm sipërfaqësisht është interesuar për retorikën, e ka të qartë se në kontekste të caktuara publiku më së lehti dhe më së shpejti përfitohet nga folësi me anë të ndonjë anegdote humoristike, e në veçanti kur bëhet fjalë për ndonjë anegdotë politikisht jokorrekte. Por duhet shtuar fakti se pak prej nesh kanë përvetësuar mjeshtrinë e retorikës deri në atë masë që të mund të argumentojnë përdorimin e shakasë në llogari të dikujt që sidoqoftë është mjaftë i tallur dhe përbuzur. Të theksoj, dobia personale që do përfitonte folësi, p.sh. pozita më të larta në shoqëri, me përdorim e një tallje-përbuzjeje në llogari të të drejtave të homoseksualëve në krahasim me dëmin e shkaktuar është në kufi të perversionit. Dobia afatshkurtë, disa buzëqeshje nga bashkëmendimtarët, ndoshta disa ftesa për konferenca nga homofobët e tjerë dhe aq. Nga ana tjetër dëmi është shumë i madh.

Bëhet fjalë për mbështetjen e stereotipeve të caktuara për homoseksualët dhe qarkullimin e paragjykimeve për ato nga pozita e privilegjuar e fuqisë që njëherit do të thotë keqpërdorim i pozitës. Nëse miret parasysih dhuna e përgjakur ndaj pjesëmarrësve në gej-paradën e parë në Beograd, bëhet më e qartë se sa shakaja, në fakt, do të thotë edhe fshehje e një situatë krejtësisht të kundërt reale rreth të drejtave dhe “privilegjeve” të homoseksualëve.

Roli i intelektualëve sot nuk konsiston vetëm në refleksionin e vetmjaftueshëm në fushën vetanake të ekspertizës, kohë pas kohe e plotësuar me ndonjë shaka në llogari të homoseksualëve apo ndonjë grupi tjetër të marginalizuar të qytetarëve. Nëse çdo intelektual/e nuk e sheh veten në rradhët e para të aktivistëve për të drejtat e barabarta të të mar-

gjinalizuarve në bazë të orientimit të ndryshëm seksual (këtu mendoj edhe për lezbiket, transseksualët, madje edhe për ato që kanë seksualitete të ndryshme e që ndjehen të shtypur nga shumica e përbërë nga heteroseksualët), atëherë së paku duhet të jetë i/e vetdijshëm/e se paraqitjet jo të analizuara thellë dhe “ankesat” për privilegjet e homoseksualëve lënë hapsirë për identifikim anonim apo publik me ato pozicione nga ana e konformistëve. Çdo “fintë” retorike mandej mund të citohet apo parafrazohet në kontekste të papritura homofobike, duke u thirur në autoritetin e të parit që ka përdorur atë. Efektet e qarkullimit të një shakaje që në shikim të parë duket si naëve dhe e parrezikshme, bëhen të paparashikueshme dhe mund të shumohen me anë të gjeometrisë progresive.

Suzana Milevska

Autorja mban titullin Doktor në fushën e kulturës visuele

BASTIONI I JOTOLERANCËS

Lufta për vendosjen e barazisë faktike ndërmjet njerëzve, pavarësisht nga orientimi i tyre seksual, nuk është imperative vetëm për politikën shtetërore antidiskriminuese. Lufta për vendosjen e barazisë faktike ndërmjet heteroseksualët dhe jo-heteroseksualët është një nga imperativet edhe ndër universitetet në mbarë botën.

Shumë nga këta universitete I kanë të zhvilluara politikën e tyre antidiskriminuese, që në vete ngërthejnë edhe vendosjen e mekanizmave të veçanta në luftë kundër homofobisë, për promovimin e dallimeve seksuale, dhe për nxitjen e personave që kanë orientim seksual tjetërfare.

Sot, rrallë ndonjë nga universitetet kryesore në mbarë botën, nuk e ka politikën e vet për mundësi të barabarta, në luftë kundër shqetësimeve gjinore dhe seksuale, si dhe kundër dukurive të tjera të pabarazisë. Mund të përmendim shembuj të shumtë për forma të ndryshme institucionale dhe programore drejtuar kah eliminimi i barazisë: vendosjen e normave dhe të kodekseve të veçanta morale, para çdo lloj intervistimi, për pranim (JEJL); formimin e bordeve të ndryshme për antidiskriminim të cilët vendosin edhe për ankesat dhe parashtrirat për homofobi (Universiteti i Miçigenit); vendosja e trupave (organeve) të veçanta, për shembull Komiteti i universitetit për orientim seksual- misioni të cilit është në masën më të lartë të mundshme që ti “eliminonjë aktet e homofobisë dhe heteroseksizmin nga ana e fakultetit , të punësuarve dhe studentëve” (Universiteti i Ilionisit); formimin e Qendrave të veçanta të LGBT , nëpërmjet të cilëve studentët mund të informojnë për aktet e homofobisë dhe diskriminimit (në Priston, për shëmbull, ku studentët mund të mbushin formularën on-lajn në mënyrë anonime), etj.

Universitetet moderne nuk ofrojnë vetëm politika antidiskriminuese dhe zgjidhje, por edhe forma të ndryshme për promovimin e të drejtave seksuale dhe adllimeve seksuale, nëpërmjet vendosjes së studimeve të veçanta, programe mësimore, përmes prezantimeve të veçanta dedikuar studentëve, më në fund nëpërmjet organizimeve të tryezave të rrumbullakëta dhe debate për të drejtat lidhur me mosdiskriminimin dhe nevojat për vendosjes e masave për mbrojtjen të diskriminuarve seksual.

Si rezultat i promovimit të të drejtave dhe dallimeve seksuale, universitetet moderne bëhen vende ku shumë të rinjë munden lirshëm të shprehin orientimin e tyre seksual, dhe ku lirshëm munden të organizohen për tu mbrojtur nga rastet e diskriminimit seksual. Krijimi i atmosferës që do të jetë tolerante kah jo-heteroseksualët, bëhet imperative i përbashkët i trupave studentore dhe universiteteve, sepse është tregues nga i cili varet imazhi i Universitetit, respektivisht klasifikimi i tij në listën-rangun në universitetet prestigjioze dhe të dëshiruara.

Në raste të akteve eksplicite ose implicite të jotolerancës ose homofobisë, menjëherë aktivizohen dhe vihen në funksion mekanizmat ekzistues, shpeshherë të shoqëruara me shprehje publike të protestës dhe bojkotit të ligjeratave të profesorëve “shirtëror” që kanë shprehur të theksojnë se barcoletat seksistike dhe homofobike ose të japin vërejtje të tilla, peticione kundër akteve të jotolerancës seksuale, por edhe protesta të hapura-publike për përmbysjen e personave drejtues në raste të deklarimeve që nuk janë në pajtim me politikën ekzistuese për mundësi të barabarta të heteroseksualëve dhe jo-heteroseksualët.

Por si është situata tek ne, në universitetet tona? A ekzistojnë në universitetet tona politika antidiskriminuese, kodekse morale, mekanizma mbrojtës kundër diskriminimit gjinor, seksual dhe çfaredo lloj diskriminimi dhe jotolerance? A ekzistojnë në universitetet tona programe mësimore për promovimin e barazisë sesksuale, trupa për luftë kundër jotolerancës seksuale, organizata studentore të pjestarëve të pakicave seksuale? Universitetet tona, a inicojnë dhe nxisin debate kritike për barazi seksuale në fushën e jetës studentore dhe të gjitha fushave shoqërore?

Mungesa e politikave eksplicite, programe mësimore, mekanizmave institucionale dhe debateve për të drejta dhe barazi seksuale janë tregues të konzervativizmit dhe jotolerancës në universitetet tona. Megjithatë, indikator më shqetësues janë aktet e hapura të homofobisë dhe jotolerancës nga ana e ligjëruesve e jo rrallë edhe nga paraqitjet publike në shërbim të “normalitetit” heteroseksual.

Në universitetet tona akoma mund të gjinden professor që debatojnë me studentët në përpjekje që ti bindin se homoseksualiteti është dukuri jonatyrore dhe devijante. MUND të

gjinden profesor që refuzojnë temat e diplomës që kanë të bëjnë me homoseksualitetin nga frika se kjo është mëkatë.

Mund të ndesheni edhe me të atillë që mohojnë ekzistimin e homoseksualëve në Maqedoni, duke prezantuar në mënyrë publike tezat se homoseksualizmi është “llomi i Europës”, “sëmundja e shpirtit” dhe rreziku për “qenjen e maqedonasit”. Në proceset tona arsimore janë të kyçur edhe persona që publikisht dëshmojnë se lezbeizmi është lidhshmëria e domosdoshme me feminizmin dhe se “ata më intelgjentët dhe feministet më femërore, janë biseksuale eventuale”(?!).

A mundet të bëhet kreacioni i atmosferës së tolerancës seksuale gjatë ligjeratave, nëse profesori mbron publikisht argumentet kundër normalitetit të marëdhënieve homoseksuale? A mundet që të krijohet atmosferë tolerante kur profesorët “preferojnë” ta tregojnë “spiritualitetin” e tyre, duke treguar barcoleta dhe hajgare seksistike dhe homofobike?. Si ndihen studentët dhe studentet jo-heteroseksuale, kur dëgjojnë nja barcoletë dhe një hajgare të tillë, ose do të lexojnë se profesorit të tyre i është i epshët edhe vetë mendimi për marëdhënie seksuale me person të gjinisë së njejtë?

Përderisa publikisht nuk paraqiten këto probleme dhe nuk gjinden zgjidhje adekuate, universitetet tona nuk munden ta ndryshojnë imazhin e tyre të bastioneve të konzervativizmit dhe joutolerancës.

Zharko Trajanovski

(Autori është magjistër për demokraci dhe të drejtat e njeriut)

SI TË TEJKALOHEN PARAGJYKIMET?

Edhe homoseksualiteti është dashuri

Homoseksualiteti nuk është sëmundje. Lëmë mundësinë për të shtuar - po, edhe ai është dashuri. Jo rrallë, familjet për shkak të frikës, ndjenjës së fajësisë ose turpit nuk mund ta pranojnë këtë, edhe pse mirëkuptimi dhe përkrahja të cilën mund t'ua ofrojnë individëve homoseksual më të afërmit, ka rëndësi të jashtëzakonshme.

Frika nga përgjegjësia, duke menduar se nuk kanë arritur t'i edukojnë fëmijët e tyre, nxit shumë familje në arratinë në "botën e mërzisë". Fshihen në atë botë, duke mos dashur të dalë nga ajo dhe të ballafaqohen me realitetin. Njëherit, personat me orientim homoseksual ballafaqohen me ndjenjën se rrethina ka ndryshuar sjelljen ndaj tyre.

Si të tejkalohen paragjykimet? Duhet t'ju shpjegohet familjeve se orinetimi homoseksual nuk është sëmundje. Vlëra e homoseksualëve nuk dallon nga ajo e heteroseksualëve dhe tendenca e tyre duhet të përkrahet. Kuptohet, me këtë rast mendoj në persona të pjekur, që kanë dalur nga periudha e adoleshencës, persona me identitet të formuar psikoseksual. Te personat e rritur dhe të pjekur, orientimi homoseksual është zgjedhje e definuar e partnerit. Komunikimi i tërësishëm nuk e konteston lirinë e partnerit, por ekziston besim pakufi në këtë mes. Përmes dashurisë realizohet nevoja njerëzore për përjetim të tërësishëm dhe intensiv, me ç'rast në mënyrë të barabartë marrin pjesë ana trupore, emocionale dhe shpirtërore e qenies njerëzore. Dy krijesa njerëzore e zbulojnë TI-në të njëri-tjetri.

Njeriu ka nevojë të motivojë zgjedhjen e tij. E tërë jeta jonë përbëhet nga zgjedhjet. Prandaj çdo person i pjekur e i formuar në emër të vetrespektit dhe dashurisë ka të drejtë në zgjedhje, duke shfrytëzuar të gjitha kapacitetet e veta emocionale dhe racionale.

Orientimi homoseksual është zgjedhje e definuar e partnerit. Dëshira seksuale e inhibuar mund të jetë vetshkatërruese deri në skajshmëri. Ajo jo vetëm që ia shkurton kënaqësitë njerëzore dhe nevojën për kënaqësi seksuale njeriut, por edhe ia pakëson vetrespektimin dhe ndikon negativisht në jetën e tij/saj profesionale dhe sociale.

Raporti mes terapeutit dhe familjes duhet të jetë i afërt dhe përplot besim. Ata përmes terapisë i pranojnë konfrontimet aktive dhe interpretimet, të cilat u ndihmojnë prindërve për të kuptuar mohimin destruktiv të homoseksualitetit. Gjatë seancave theksohen elementet e zgjedhjes personale, gjë që ndikon në mënyrë pozitive për të ulur tensionin dhe ndjenjën jo të këndshme të familja dhe personi homoseksual, si dhe për stigmën lidhur me orientimin homoseksual.

Prandaj, gjithmonë duhet të jemi të gatshëm të japim përgjigje në pyetjet: cilat paragjykime dhe stereotipe janë më të shpeshta, çka do të bënit nëse takoni dikë që ka paragjykime për ju, a jeni të gatshëm të ndryshoni opinionin për të tjerët?

Paragjykimet dhe diskriminimet janë destruktive për ekzistencën njerëore.

Të gjithë njerëzit kanë ngjashmëri dhe dallime. Të gjithë jemi të veçantë dhe specifik. Orientimin seksual të formuar në periudhën postadolescente mund ta pranojmë ose ta gëjkojmë, por në asnjë mënyrë nuk mund ta ndryshojmë.

Çka mund të bëni ju?

Pranimi i dallimeve në orientimin seksual paraqet pranim të individualitetit, sikurse atij të tjetrit ashtu edhe atij personal. Ky është një vrytyt i madh i nejtut.

*Prof. Dr. Viktorija Vujović
psikiatër-psikoterapeut
Sekretare e asociacionit të psikiatërve të Maqedonisë*

Contents:

1. Viktorija Vujovic.....	99
2. Mirjana Najcevska.....	103
3. Zarko Trajanovski.....	107
4. Kate Kolozova.....	111
5. Antonela Petkovska.....	113
6. Zarko Trajanovski.....	117
7. Ljupco Popovski.....	121
8. Koco Andonovski.....	123
9. Masso Rreport.....	127
10. Suzana Milevska.....	133
11. Zarko Trajanovski.....	137
12. Viktorija Vujovic.....	141

ORIENTATION, NOT A DISEASE!

FIFTEEN QUESTIONS REGARDING HOMOSEXUALITY

Homosexuality is a sexual orientation directed towards persons of the same sex. A part of the population is exclusively homosexual, and a part is homo and heterosexual. There are individuals that display homosexual behavior only when there are no conditions to engage in heterosexual relations. Homosexuality has been struck down from the list of psychiatric diagnoses. It is not deviant behavior and is treated as a sexual orientation: heterosexuality, bisexuality, and homosexuality.

1. What does a person's (homo or heterosexual) sexual life represent?

The attainment of physical and emotional pleasure with a person of the opposite sex, which in itself can mean reproduction, is also to be found in homosexual relationships, without procreation.

2. Does a person's sexual orientation have any bearing on the occurrence of sexual dysfunctions?

Sexual dysfunctions, treated by psychologists, can equally occur in homo, hetero, and bisexual individuals.

3. How does a homosexual individual feel in an intimate relationship with a person of the opposite sex?

The same as a heterosexual individual with a person of the same sex. Definitely unpleasant, this is the source of a number of unpleasant emotions, promiscuity (changing of partners), hiding behind heterosexual marriages, procreation and causing pain to the heterosexual partner by showing an unauthentic interest in him/her.

4. What is the sexual orientation in adolescents?

Adolescent insecurity is quite common in regards to their sexuality. Displaying homosexual curiosity does not mean homosexual tendencies. The majority of adolescents (84%) find sexual pleasure with a person of the opposite sex, still we must not promote homophobia, nor should we also promote

homosexuality. The turbulent adolescent period is the period of choice.

5. Are the sexual phases experienced by both homosexuals and heterosexuals the same?

Completely the same.

6. What is to blame for homo or heterosexual promiscuity, and in which sexual orientation is it more common?

Promiscuity is a part of the unsatisfied sexual and emotional needs of a given individual. Promiscuity is present both among the homosexual and the heterosexual population. It is especially present among the latent (male) homosexual population. These individuals seeking their true partner, and being unwilling to accept their own sexual orientation, in order to be accepted by their surroundings, change female sexual partners, however none of them will be the "right one". This is the cause of many broken families, vices, sexual dysfunctions, impotence, premature ejaculation...

7. Is there a link between heterosexual anal sex and homosexual tendencies?

Absolutely not, the anal zone is an erogenous zone, both in homo and heterosexual relations.

8. Do same sex adolescent sexual games have any influence in steering individuals towards homosexuality?

Usually not, it is a passing phase.

9. Do homosexual and heterosexual erotic contacts in adolescence present a forewarning that the given individual will be homosexual?

No, unless we are talking about abuse, and as long as it has been shared with counselors and psychiatrists.

10. What is homosexuality, and what are homosexual feelings void of homosexual behavior?

Homosexual feelings may be fantasmically present, and yet be never realized in practice if they are a part of latent homosexuality.

11. Why do some homosexuals maintain heterosexual relations in public?

The trend of heterosexuality and the stigma attached to homosexuality, social and family unacceptance, all play their part, as well as the unrediness of the individual to come to terms with their sexuality.

12. Are there differences in physical appearance, as well as the concentration of hormones between homo and heterosexuals?

Effemininity and masculinity do not always mean homosexuality and vice versa. Hormonal differences are the result of endochrinological imbalances.

13. What are the differences between male and female homosexuality in regards to common social contact with persons of the opposite sex?

Female homosexuality is generally more accepted

14. What are the typical responses of heterosexual parents if their children are homosexual?

The overall response is unacceptance. Here we are talking about children in the post-adolcent period, with an already formed sexual orientation. We must not forget that the only uncompromising love is that of a parent.

15. What is the way in which homosexuals are treated by heterosexuals in our country?

It is individual, and it falls between extremes, full acceptance and homophobia.

Viktorija Vujović, Ph. D

MARCH 8TH IS NOT MOTHER'S DAY

March 8th is not Mother's Day nor is it the Women's Day and it is definitely not the day which celebrates the achieved victory. It is a day which marks the beginning of the organized struggle to attain formal and factual equality of women and men. A fight which from the very beginning was understood to be a prolonged one and is far from over.

No one disputes the fact that much has been achieved since the first demonstrations held by women as well as the first time the issue of equality was posed as a problem of civilizational development and the development of the democratic community in particular. However it is equally indisputable that the abovementioned achievements are above all formal. (the creation of formal legal conditions of gender equality and the gradual removal of normative limitations), while there are still few factual ones (on the field of achieving such changes which will fundamentally alter people's behaviour and will render the already begun process irreversible).

The biggest step forward in achieving factual equality was made by the inclusion of equality between women and men in the context of the concept of human rights. This opened up the way for nondiscrimination directives to be specified within the context of the concrete manner in which women are discriminated in their private and public lives. The struggle for equality did not end with the equal representation of women in politics, with the ban on direct discrimination (whether that is normative or practical) but actually it deepened the struggle to spill into the private sphere of everyday relations between women and men.

The already achieved formal declarative gender equality in public life is factually unattainable (and often absurdly senseless) in a fully masculine world in which the rules of the game have been tailored to the liking of men. Every attempt of making fun of women in a world that abides by the rules of men means that a given woman is forced to either denounce her biological specificity and masculinate herself or to super-ficially willingly make her "free" choice and accept her traditionally determined role in society. In both "options" women are subject to negations, denigration, unique forms of vio-

lence (which with them carry a sexual component as primary), as well as greater attempts to prove themselves in order to be granted equality in the same settings.

In the modern world, women are far from being equal partners of men. The relations between the genders are yet to overcome the phase of one that has power and one that is attempting to limit that power (note that this is far from any attempt of power-sharing), The Centers of decision making (places which decide matters of life and/or death) are still reserved for a particular gender (the exceptions support this rule). Gender equality is still a thin layer of film, which can be easily removed when the question of the highest levels of decision making is posed, and can be removed even more easily in the instance of opposed opinions.

This situation is not vastly different in Macedonia. After 60 years of paying lip-service to gender equality, deeply entrenched stereotypes and prejudices easily and quickly come to the surface (thus rearing its ugliest head of open sexism and gender/sex based insults).

It is this continual perpetuation of the traditional patriarchal model which predetermines the relationships between the genders and manifests itself through:

1. a lack of perception of the real dimension of gender based discrimination.
2. a lack of organized structures which are to systematically address the problems of formal and factual discrimination.
3. the development of opportunist organization which adapt to party goals and programs (clashing with them in very rare and isolated situations).

The result is disheartening (in regards to its content as well as in regards to how far fetched it is) Perhaps the best way to exemplify this is the strong “display of emotions” of one of my colleagues (who does not even deal with the issue of gender equality), prompted by the actions of the “women’s” organizations in Macedonia:

“I believe that the work of the “women’s” associations requires a serious analysis and stronger criticism. What kind of women’s emancipation is she talking about? How are women to get involved in politics when they are tied down at home?

What woman, who works 10-12 hours, six days a week at a textile mill, will get involved in politics? What mother with children will get involved in politics when she does not have anyone to look after her children? Did they react to the ended of after school daycare? Have they reacted to the fact that fathers are not admitted to the pediatric units, so they can be with their children? Did they react to the limitations on maternity leave, or that fact that their compensation is 3-4 months late? How many fathers use paternity leave? How many female students have to give up their studies because they have to give birth and then they have to look after their children, so they look for whatever work they can find? What kind of a women's organization is this, an organization of women that have gone into retirement, so then they can organize day trips on March 8th and friendship nights in order to reminisce of the days when they were young, just so that in the end they will dance to her tune?!"

The position of non-heterosexual women is even more dire (women who are outside of the safety net afforded by marital or stabile non-marital heterosexual unions) The differentiation of sexual orientation (which in and of itself means having to discuss sex) sets apart lesbians as a stigmatized group, and the denouncement of the traditional protection offered by the husband, makes them targets of greater violent behaviour. To be a lesbian in Macedonia often means the loss of informal protection mechanisms which are offered by women's NGOs and the denouncement of the common root of discrimination

Yes I do believe that March 8th is necessary, but we need a different March 8th. We need a day which will remind us that we are at the beginning of the struggle, and that we need to unambiguously state that they word man needs to be made equal to the word woman.

*Mrs. Mirjana Najchevska
President of the Helsinki Committee for Human Rights of the
Republic of Macedonia.*

WHEREFORE GLBT RIGHTS?

The fight for equal rights for non-heterosexuals is firstly a fight against discrimination on the basis of sexual orientation. When we talk about discrimination in broad terms, we have to take into consideration every differentiation, exclusion, or limitation which negatively influences the enjoyment or recognition of human rights. We are well acquainted with differentiation, exclusion, or limitation on the basis of race, colour of skin, gender, status, social background, religion, ethnicity... Unfortunately we are aware to a lesser extent of the fact that discrimination can be also founded under sexual orientation.

The fight to recognise gay-lesbian-bisexual-transsexual-rights is not a fight for some special or supplementary rights, but rather about the same human rights enjoyed by heterosexuals. It is a fight about the same rights that have been practically denied to the non-heterosexuals as a result of discrimination based on sexual orientation and as a consequence of the constant threat of social exclusion.

But why even talk about gay-lesbian-bisexual-transsexual rights, when we know that the concept of human rights, fleshed out in numerous international documents, includes in and of itself the fact that all human rights belong to all human beings, everywhere? Why do non-heterosexual continue on to fight for GLBT rights, when human rights are recognised and protected by numerous international document which do not know of any separation along the lines of sexual orientation?

The same questions can be posed in regards to women's rights, national minority rights, the rights of the child, and the rights of the remaining vulnerable and discriminated groups. In the same way that there is the need to talk about women's rights; as sexual equality (in the sense of equal rights on paper) does not mean gender equality in reality (practical enjoyment of equal rights); thus there is also the need to talk about GLBT rights. Equality between sexual orientations solely on paper (in the conventions on human rights) does not also mean factual equality of sexual orientations, i.e. the practical enjoyment of the same human rights in everyday life.

Differently said, in everyday life, non-heterosexuals are faced with greater injustice and challenges than heterosexuals. In everyday life non-heterosexuals are at a greater risk of becoming victims of greater injustice, loss of dignity and of their human rights, as well as victims of psychological, physical or structural violence.

For example, heterosexuals may freely express their sexual orientation in public, at work, in the media without fearing social exclusion or without threatening their dignity. In a society where heterosexuality is understood to be the norm, non-heterosexuals have real reasons to believe that by publicly displaying their sexual difference they can easily become victims of social exclusion and loss of dignity, and even receive threats to their physical integrity. In a society where negative stereotypes are prevalent towards any divergence from heterosexuality; in a society where the majority still sees homosexuality as something abnormal, immoral, or as a psychological illness or aberration, the members of the sexual minorities have real reasons for fear on various grounds.

The fight for GLBT rights is not the fight for sexual freedom and equality, it is not the fight of sexual minorities against the cultural dominance of the heterosexual minority, it is also the fight to respect sexual differences and to recognise and protect sexual rights. It was the non-heterosexuals who first started the intensive public debate about sexual equality, about the need to regulate sexuality and the future of the family, in our country. Those countries which have not opened public debates about the abovementioned topics are justifiably considered to be undemocratic and totalitarian. Due to this, initiating public debate in a country where sexuality is considered to be taboo, where terms such as “sexualism” (instead of sexuality) and “sexual directedness” (instead of sexual orientation) are used in legal instances is an unusual contribution to the process of democratisation of Macedonia. As democracy as an ideal does not only mean the attainment of the principle of control (or “rule”) on behalf of the people, but also the principle of equality.

It is due to this that today we cannot speak about a democratic society if that society does not care about the principle of sexual equality, if it does not take active measures to eliminate discrimination on the basis of sexual orientation, and one that does not contribute to the promotion and respect of sexual differences and rights. Our fight to eliminate discrimination on the basis of sexual orientation does not solely mean changes to the legal framework. Such changes included the decriminalisation of homosexuality in 1996 and the recent striking down of “homosexuality” as one of the breaches of military discipline. The fight to eliminate sexual discrimination does not solely mean the introduction of new legislature - such as the initiatives to introduce the Law on antidiscrimination (according to which sexual discrimination will be explicitly mentioned as the basis for discrimination) and the law on registered partnerships (which will legalise non-heterosexual unions, which in turn will enable the enjoyment of almost all rights enjoyed by those in some form of heterosexual union) Despite the legal changes, the state needs to take concrete measures to eliminate negative stereotypes and homophobia (the irrational fear and hatred towards individuals who are sexually and emotionally attached to persons of the same sex). The state needs to also, support the concrete activities of the associations of citizens, fighting for LGBT rights, and needs to draft a strategy and action plan to fight homophobia and eliminate discrimination on the basis of sexual orientation.

It is only by taking active measures on behalf of the state, that the conditions can be created to change the perception of society of homosexuality as a societal threat, to prevent public attempts to negate the existence of homosexuality and the everyday instances of cultural denigration of homosexuality as well as of the non-heterosexuals. Without the defining of a clear platform and without the forming of a broad coalition between the institutions of the state and the non-government sector fighting for equality, the Government policies of fighting against all forms of discrimination will simply remain a declarative wish intended for the international factor. The best way to convince the member countries of the EU that 90% of our citizens are for Macedonia’s entry into the

EU is the quick adoption of the Antidiscrimination Law as well as the Law on Registered Partnerships, and the defining of the state policies to combat discrimination and homophobia. As the fight for LGBT rights is not only a dignified struggle of sexual minorities, but rather the fight of all of those who believe that we need to create conditions in our society in which all human rights will belong to all people, and not just some people.

Žarko Trajanovski

(The authors has an MA in democracy and human rights)

TO BE "GAY": A QUESTION OF INDENTITY

Some time ago we witnessed a scandal which was uncovered and raised by a segment of our general public. A psychiatrist from Macedonia had been treating homosexuals with a type of treatment that could cause prostate cancer, as well as cause addiction. How can this happen at the turn of the 21st century in a country, which aspires to be (or that has always been) European, that within the ranks of institutional psychiatry for an individual to attempt to "treat" homosexuality thus utilising hormonal therapy? How can an individual, to whom the system has awarded the status of competency, believe that homosexuality is a disease, foremost biological in character, which needs to be treated as a physiological aberration? I am intentionally using the term "believe" as what this man of science i.e. doctor understands as their professional assumption is largely due to a certain ideology (worldview, philosophy) that has embedded itself in neutral scientific thought.

This claim is not my personal revolutionary insight, but rather the position which has become one of the axioms of mainstream contemporary social thought in the last decades of the century that just ended. The poster child of this scientific milestone which overturned the myth of objective scientific thought is Michele Foucault, which he achieved through his scientific anthropologic analyses of the "ideologies of the clinic". Foucault as well as other influential thinkers of the post-modern era, have shown that the ideological horizon of the times in which we live, attempts to infiltrate itself into the "supposedly" objective sciences, through invisible venues. Thus today even in the so called exact sciences (quantum physics, biomolecular chemistry, genetics) gauge the degree of influence of the scientific subject on the perception and even demeanor of the subject studied.

Further proof that there is a great deal of ideology in science is the fact that in 1973 by way of decree (an official document with the intent of becoming law) issued by the American Psychiatric Association, homosexuality was stricken from the list of disorders. A number of associations, with environments of similar relevance, have issued such decrees with

global reference in their respective fields. This leads us to believe that such “decrees” are necessary in order to transform and develop healthcare institutions. When I say transform and develop I am speaking about a type of development in the direction I am elaborating about. I mean transform and develop in the aspect of the democratization of the healthcare institutions. Clinical practice as well as clinical environments also are (or at least should be) subject to the process of democratization.

Now, what would this process of democratisation mean, what steps would this process take and what values would it introduce? One of the pillars of democracy, at least in the contemporary meaning of the word, is the respect for the difference in identity. The term gender covers the field of everything a particular human being experiences as a type of societal meaning prescribed to the gender to which the individual belongs as well as variations of the same. Gender is a concept that relates to the existential dimension of one’s existence in one’s gender. Thus gender is an identity and a homosexual position in one’s gender is an identity category.

Thus in order to democratise our clinics as well as other institutions, we need to by way of decree adopt the position that homosexuality is a gender and sexual identity, and not a biological or psychological anomaly. By this I mean the need of a legal guarantee that homosexuality is a choice of life and an identity category. This guarantee needs to be supplemented by the one that states that the respect for this difference of identity as well as others (gender, culture and other identities) will be enshrined in the policies and institutions of the system.

In order to strive for such legal guarantees it is necessary to promote the concept of gender as an identity category as opposed to sex as a biological term. The latter will enable new clinical policies which will perceive the term “woman” as an identity category and not as a biological reproductive function, and the term “homosexual” as a gender-sexual identity and not as a hormonal aberration.

Katerina Kolozova

MDDirector of the Center for Gender Studies“EuroBalkan” Institute

HAVE WE FORGOTTEN THE CONCEPT OF HUMANISM?

A few years back I was appalled when I read in our daily press that serious attempts had been made in the US to “cure” homosexuals! There were even some claims of a large number of volunteers that had signed up for this “treatment” and that, believe it or not, some of them had been “successfully cured”. In the promised land of democracy and respect for human rights, someone had attempted to “allow” the “right” of homosexuals to return to the true path of sexual orientation which is guaranteed by “Mother Nature”.

Society and culture sometimes try to correct the “deviations” of nature in a very peculiar and twisted manner. Will the next steps focus on the changing of the characteristics of the races (in order for us all to happily belong to the white race)? How far are we from the experiments of Doctor Mengele, with the intent to, through means of physical and structural violence (genetic engineering?), officialize the supremacy of man over nature, without thinking of what we are doing to the world in which we live and which we like to call humane? It is clear that Huxley’s negative utopia (A Brave New World) has begun to materialize for some time now: what is in the crosshairs of man’s demonstration of his power being anything that can be used as a victim, an object (or subject) of manipulation and exploitation. Thus the poor, the drug users and the homosexuals were blamed on “spreading” AIDS in our midst, in order for us to explain away the reason why we have returned to neo-conservatism and cultural imperialism (the plotters would never admit to this, of course). We have disciplined the basic human needs in follicles of the rule of law and guarantee of fundamental human freedoms, however under the close scrutiny of the weights and measures of values which are difficult to change outside of the context of historic cognition or the recent existential fears and contradictions. We have presented cultural differences, uniquenesses, and wealth of human reactions induced by the responses to the complicated challenges of life, to be of extreme importance, while not doing anything of substance to pave the way for their logical, non-violent and collaborative development. Am I due to this be more or less appalled that in Macedonia a psy-

chiatrist decided to hormonally treat a gay man who turned to his as a patient as he was not able to cope with his “cultural difference” and the stigmatization of his lifestyle in the environment in which he lives, and not as a “sick” individual? Or how bittersweet is this situation when it becomes an issue of political correctness on the topic of whether or not same-sex marriages need to be legalized in our country!? No one has even thought about the fact that if a person wishes to realize this right, they are doing that in order to become a legitimate member of a society in which this given person needs to and can protect certain existential needs. One the other hand, is this not further confirmation that individuals with different lifestyles respect the institutions of society which legitimize certain fundamental ways of human grouping, i.e. family for example.

As far as the issue of socialization of children, and their identity is concerned, the greatest factor in this plays the degree of care and love, understanding and respect on behalf of those who are the caretakers, and not their sexual orientation. After all, does homosexuality not occur in individuals who have been born and raised in the bounds of heterosexual marriage? The aversion, the stigmatization and rejection on behalf of the environment are not factors of neglect, but at the same time they are not the reason to forbid the dignified right to express identities, not based on destructivity, but rather the desire to openly love and commune on the basis of commonality and understanding of human communication in one’s own way (without the desire to hurt or suppress those different from them).

Some research into orientation of values and youth lifestyles that I did together with some of my colleagues from the Faculty of Philosophy in Skopje showed some interesting and yet controversial results. Macedonian youth showed a high degree of maturity, openness and humanness in their life orientations and value systems. However a great number of them demonstrated open homophobia and ethnocentrism. Such contradictions direct us to the fact that our socio-cultural reality lays on some problematic foundations: the unimaginable discrepancy between the idea of human needs as a broad and dynamic concept and the ideology of freedom most

often wrongfully postulated on the contemporary hypocritical concepts of civilization, on one hand, and the cruel reality of a society and culture burdened by the conflict of values and unresolved existential problems on the other. Thus, yet again the slightly traditional and sometimes contemporary, collective myths cloud the basic picture of the long forgotten concept of humanism. According to it, no human need, no aspect of freedom is to be a marginalized, pejorative, sidelined question, including and respecting the choice of lifestyles (such as homosexuality for example), which have come out of completely different culture matrixes.

Antoanela Petkovska
Professor at the College of Philosophy of Skopje

A. PETKOVSKA

WITH LOVE AGAINST HATRED AND VIOLENCE

Those who pay lip service to love are spreading hatred, those who seemingly strive for tolerance openly discriminate “those are some of the paradoxes we are currently experiencing during our “democratic transition”.

So instead of spreading peace, love and tolerance the Macedonian Orthodox Church continues on with its tradition to public incite hatred and antagonism towards specific groups in society. The latest public lashing out of the monopoly called the Macedonian Orthodox Church is the pointing of the finger at the homosexual community, that is seeking to have its right to marry approved, and the condemnation of homosexual marriages as “evil” and “sin”. Even though the civil initiative was for the legalisation of registered partnerships, there are continuous attempts to publicise theses against the right to marry.

Trying to act as a shadow Government, the Macedonian Orthodox Church at the session of their Synod adopted some quasi-conclusions that marriages between same sex partners are “unnatural, immoral, contrary to the position of the church, unallowable”. As if the Highest Court in the country had made a ruling, the Macedonian Orthodox Church dares to forbid same-sex marriages. Playing the role of a legislative entity, the Macedonian Orthodox Church “does not allow for any attempts to their legalisation”.

Who has given the Macedonian Orthodox Church the right to be simultaneously a shadow Government, Court and Parliament in a secular country such as the Republic of Macedonia?

Indeed, who has given the Macedonian Orthodox Church the right to incite negative stereotypes and prejudice against homosexuals and openly spread homophobia and discrimination against a group of citizens simply because this group wants to have the rights as everyone else?

I ask myself, what else will also be pronounced to be “evil” and “sin, condemned and forbidden by the Macedonian Orthodox Church: Is it the marriages that have not been contracted in the Church? Spouses who do not wish to have children? Partners who do not wish to marry? Divorced partners?

Illegitimate children? Are all of the individuals that have married outside of the church evil, sinful and need to be subjects of condemnation on the grounds of morality?

I also ask myself how far does the Macedonian Orthodox Church plan to go with its issuing of irrational lists of all things forbidden. What all needs to be forbidden and condemned in order for the Synod of the Macedonian Orthodox Church to be “content”? Should we stop going to the movies, not watch blaspheming horror movies on TV, stop listening to the radio and not surf the web of the devil in which many evils and temptations lurk? Should we no longer watch the Eurovision song contest where “Satanists” are pronounced as winners?

The public displays of homophobia and intolerance need to be intercepted by even more numerous public appearances during which different messages will be sent. For example, despite the official ban by the authorities and the condemnation of the local Church, Moscow held a short Gay Pride parade which promoted the right of peaceful gathering and protesting. The parade had an unhappy ending after a masked group of skinheads attacked the participants which in turn lead to a police intervention. Although the organisers of the parade were prevented from realising their original plan and lay flowers at the Tomb of the Unknown Soldier (a right afforded to all other citizens of Moscow) the messages managed to get across - There are people in Russia who are not only victims of intolerance and discrimination but also under perpetual threat of being victims of violence when they attempt to fulfill one of their human rights.

At the same time Moscow hosted the International Conference Against Homophobia, during which the General Secretary of the Council of Europe, Terry Davis pointed out that unfortunately homophobia is not the greatest concern of homosexual through out Europe, bur rather violence and hatred.

Here is what the Commissioner of Human Rights at the Council of Europe, Thomas Hamarberg, said while commenting on the official ban of the parade: “The right to gather peacefully is the foundation of every democratic society and the right of every human being. If the authorities are fearing any violence, they need to increase security at such events and not ban them”.

Many of us are skeptical in regards to the idea of organising a gay parade. Some even ask the question: What is actually the message of gay parades?

If in a given democratic society all rights belong to all people, then the right to gather peacefully in public belongs also to the homosexuals. If the Macedonians, Albanians, Roma, women, workers made redundant, tobacco producers, college students, MPs, young married couples etc... can hold public protests and no one ask why, then homosexuals too can through a public protest or a peaceful gathering promote or seek protection of their rights. The questions why and what is their message become redundant.

Until there is a public protest or a peaceful gathering of homosexuals in Macedonia we will not know whether the homosexual community here can also practically enjoy this human right!

A gay parade is not a provocation, but a realisation of a human right fundamental to democratic societies. The voice of a group of people socially scorned simply due to their different sexuality must resound in the general public. The general public must see that homosexuals exist and their political demands are not less important than the demands of young married couples, tobacco producers, cucumber growers etc... The voice of the downtrodden and scorned must be heard and stifle the hypocritical and intolerant messages of this conservative Church as well as all others who do not respect different kinds of love.

The message of gay parades is a message of love against hatred and violence.

Žarko Trajanovski

(The authors has an MA in democracy and human rights)

GAY PARADE IN THE CAMPAIGN

Bertrand Delanoe is the charismatic mayor of Paris. A Socialist by persuasion and homosexual by orientation. A zealous fighter for the rights of those who prefer to make love to persons of the same sex.

Delanoe was at the forefront of the march when the lesbian and gay community protested on the streets of Paris.

He withstood being spat on, the insults and swear words so that the Parisians would give him the mandate to lead the most illustrious of all cities.

Klaus Wowereit is the mayor of Berlin, the other great European capital, a social-democrat by persuasion and also a homosexual by orientation.

When he submitted his candidacy for the head of the old-new heart of Germany, he said that he is not ashamed of the fact he is gay and that there are no evil looks which will hinder his work.

A long list of ministers, rock stars, artists, business people and every day Joe's appear in Western media to say that there is nothing unnatural in them and fight for their rights which not too long ago seemed unattainable, the right to be registered as partners, some places they can even be parents, and almost in all places to be made part of the process of distribution of their partner's property.

In Macedonia there is one man who is spearheading the struggle of the people who love the right to free sexual orientation, in order to gain the type of support on behalf of society as they believe should be.

Kocho Andonovski mustered the courage, in a society which is essentially conservative and traditional and tends to despise all who are different, to publicly fight against that which these people consider to be unjust.

There are no celebrities, there are no organised protests, there is no elaborate support, there is just the hidden desire. The homosexuals of the West had to walk a long path, longer than the one to the Moon, to withstand countless moral floggings, but through public visibility, especially that of celebrities, to display to society their differences.

The Macedonian transitional period is facing a problem which had been burning slowly for decades, and these elec-

tions saw the issues of men who prefer men and those women who like to go to bed with other women, enter into the election platforms of the parties. Politics in Macedonia are always primarily based on promises which give the impression that the more unbelievable they are, the more probable they are to attract attention, so the issue of same-sex partnerships has managed to slip through into the election campaign.

The Social-Democrats at the end of the book, which contains its election platform, states that Macedonia will go forward and not backwards by them setting the basis for the legal mandate of same-sex partnerships and by regulating property rights within the framework of these partnerships. Representatives of SDSM claim that the issue had not been publicly raised up to now due to the fact that the it had not been discussed at party level. Representatives of the organisation fighting for the rights of homosexuals say that NDSP, LDP, DOM and DA will support their demands.

During these elections, thought by many to be very unpredictable, every vote will count, which makes this a part of that magnetism of promises set to attract this population on its side, even though there are is no precise data as to how many they number. The right leaning parties are trying to attract voters, traditionalists, by claiming that they will not support special rights for this unique group of people. The Macedonian Orthodox Church rejected the legalisation of the rights of LGBT individuals as heresy.

Kocho Andonovski, his friends, hidden and scared homosexuals have walked a small portion of this path which is too big for a small country such as Macedonia.

The parties are not the ones which need to walk this path through campaigns which promise everything and anything. In a traditional society such as Macedonia this is a very touchy topic, the promotion of this topic cannot be done even though a single paragraph in a given election platform, nor can it be done with a single vote for or against in Parliament. Both homosexuals and society must face the situation of differences; those homosexuals who are public influential figures should spearhead the battle for their rights, and not let political parties play with them, as they so choose.

Ljupcho Popovski- Editor - Utrinski Vesnik

THE POLITICAL (?) AND SEXUAL ORIENTATION IN MACEDONIA

The middle of May was the latest date by which the political parties were supposed to submit their response to the Questionnaire sent by MASSO as to whether or not they will include the resolvement of the social and legal status of the LGBT community by securing equal opportunities for all.

The results are already well known. The left oriented parties are in favour (not all) the right oriented parties are not. Although around the world it was the liberal parties that made the legal changes in regards to LGBT issues, the Liberal Party here is not willing to give its support for the draft law on Registered Partnerships, and does not see the unwillingness to recognise same-sex unions as discrimination. The Socialists did not even bother to send a response. They, just like the right oriented parties, not only are they completely disinterested about the problems of a certain group of citizens, they do not even deem them worthy of an answer. Equality is something we cannot even discuss. The Socialist would like to take a census of us, and they even did, they counted 17 all in all. It remains unclear as to how they recognised these 17. I would like to ask them to inform me as to how they can tell and what their method is, as it would help me greatly in life. “Comrades!”, even if there were one in the country, that person is entitled to a dignified life and equal treatment by the state. And as far as the number of non-heterosexual voters is concerned, one must not forget that just as you can be secretly bisexual or gay or lesbian it is in the same manner that you vote, in secret. For the Albanian bloc we non-heterosexuals simply do not exist, regardless if their political orientation leans to the right or to the left, and regardless of the fact that their platforms are based on the principle of human rights. It seems as if they have their own definition of human rights. Apparently, not all human beings can have their human rights.

Toward the end of April I had a meeting with the Liberal and the Green Europarlamentarians at which it was not difficult to see that they were surprised at the attitudes and behaviour of their Macedonian colleagues in regards to this issue. They asked for us to furnish the answers of the political

parties in order for them to officially define the discrepancies should they exist.

Recently I took part in a show during which a representative of a centre of right political party “debated” on the issue of LGBT right, and made it quite clear that they do not see Macedonia as a secular state. Before drafting any legal document they consult the representatives of the religious communities. I cannot stop to wonder if the only such “privilege” is awarded to the LGBT community and the legal solutions which regulate their status in Macedonia. This has remained unclear, even though the religious communities will be consulted later, right now they have other priorities “closely linked” to EU integration. I mean honestly, you cannot expect the citizen to always be a priority. And not every citizen is to be a priority. We all know they way things go and the traditions in which they do so.

I am perpetually bothered by one thought also “closely linked” to EU integration. Our strategy in attaining this goal is unclear to me. First we claim that we believe in the basic values of the EU and that we would like to introduce those common values into our system, and when the time comes to do that all of a sudden we are surprised at what is asked of us. We play the victim for a couple of years and in the end we offer the necessary “sacrifice” in order to gain entry into the great European family. Not as victors nor as a country that has understood and implemented the contemporary European system focused on the citizen, but rather as victims. Thus our strategy remains unclear. Do we want a developed society with firm basic institutions in order to secure a dignified life for every citizen, or do we just like to talk about it? Do we believe in these basic EU values? Do we even want to go where we are currently going? Where are we going? What is our orientation...?

There is something wrong with our strategy. We advertise ourselves on CNN but people in Europe are going to vote on our entry into the EU...

If you were to look at the situation in the Western Balkans, you will see that all countries aspire towards the EU, but only Croatia stands out due to its “natural belonging” to Europe, as was pointed out by Olie Rehn some time ago. Mace-

donia simply floats around in the “greater picture” of the Balkans (Western) along with the rest. And judging by the way we have been working on our image, it will be that way for a long time.

I think that if were to look on things, not as a problem but rather as an opportunity, not only will we attain security for all citizens, but we may also become more successful and separate ourselves from the vast grayness of the Western Balkans. We can even change the perception people have of us. If Macedonia in this given situation in the Balkans, legally regulates the status of the LGBT community, and protect it from discrimination, it will resound powerfully through out Europe. A strong message that we understand and are seriously working on the process of integration. We will confirm our resoluteness to build a European Macedonia and gain as powerful allies countries which will go to referendums about our entry into the EU. All they have heard about us has been bad. Unfortunately they do not watch CNN much in Europe to see our commercials. Adopting the law on Registered Partnerships will surely mean thousands of news and agency reports about Macedonia and this time it will be about something good. Thousands of headlines on the largest news TV station, means the spreading of this information through a large number of civic networks which will surely want to help our path to the EU. All of this advertising for free.

If, due to the EU association problems it is facing now, Bulgaria were to decide to break the ice and make legal changes resolving the LGBT status in order to better its image, you can forget all about the strategy I was just writing about. There can only be one first place winner.

As far as changing the mindset is concerned, let’s not kid ourselves, that is a long process. You cannot change opinions and the way something has been viewed for centuries that easily. We are not to fall into the trap that we need to change the mindset and then change the legal status of the LGBT community. Imagine if we had waited to change the mindset of people and then make women legally equal to men. Do you think that people in Macedonia would be (are) ready for female equality?

I do not have two lives and cannot live with the fact that during this one life I will have to live on unequal terms, that I will not be able to form a union with my partner, that I will not be able to help him when he will need me most. Why would I live like that? Why should the state be mother to some and step-mother to others?

Kocho Andonovski- President of MASSO

Macedonian Association for Free Sexual Orientation

THE PRE-ELECTION PERIOD 2006 AND THE LGBTQ COMMUNITY IN MACEDONIA

14th July 2006

Introduction

The Parliamentary Elections of 2006 were a chance for politicians and political parties in Macedonia to demonstrate their political maturity as well as their acceptance and adherence to the principles governing a country based on equality and tolerance of differences. During the run-up to the elections, MASSO undertook activities to gauge the political readiness to address issues affecting Macedonia's LGBTQ community as well as its possible misuse and abuse in the press and the political parties for political gain.

On 10 February 2006, MASSO distributed a questionnaire in both Macedonian and Albanian to all political parties in order to discover any shifts in parties' policies to resolving the legal status of the LGBTQ community in the country. Unfortunately, MASSO had to extend its initial deadline of 12th May as the majority of the political parties cited a number of reasons for not being able to meet the deadline. In addition to the New Social Democrat Party (NSDP), which submitted its answered questionnaire on 12th May, MASSO also received answered questionnaires from five other political parties: the Social Democratic Union of Macedonia (SDSM), the Liberal Democratic Party (LDP), the Liberal Party (LP), the Democratic Alternative (DA) and the Democratic Renewal of Macedonia (DOM).

Only the NSDP, SDSM and LDP indicated having manifestos containing policies directly addressing the LGBTQ community in Macedonia; although DOM's platform does not deal explicitly with this issue, the party claimed that its very na-

ture as a centrist, liberal party made them supportive of the LGBTQ community. The DA responded that their political platform does not contain any policies specifically addressing LGBTQ issues as the party believes that Macedonia is free of any discrimination or abuse of human rights. Similarly, the LP did not include any policies specifically regarding the non-heterosexual community in Macedonia.

The NSDP, SDSM, LDP and DOM all supported introducing anti-discrimination measures in the Constitution of the Republic of Macedonia, especially in Article 9, directly forbidding discrimination on the basis of sexual orientation or gender identity. DOM noted that it would take three years to adopt such measures, while the NSDP it would be difficult to implement them prior to 2007. In line with their overall position cited in the preceding paragraph, the DA did not support the introduction of these anti-discrimination measures, while the LP responded that the Constitution already prohibits any form of discrimination.

Most notably, the SDSM also revealed that their pre-election manifesto explicitly supports the right of same-sex couples to form registered partnerships. This was the first time in Macedonia's history that a political party explicitly showed their support for and engaged the non-heterosexual community in their electoral manifesto. Responses from the remaining five parties ranged from open refusal to support any form of same-sex unions (LP), to public support of the right to form same-sex registered partnerships (DA, DOM and LDP), to no currently defined position on the issue (NSDP).

All six parties indicated that they would cooperate with the NGO sector working on LGBTQ issues in order to bring Macedonia closer to EU standards, including support for introducing sexual education into the Macedonian curriculum; the DA, SDSM and LP supported including sexual education during elementary school, while DOM and NSDP thought it more appropriate to be included during secondary school. The LDP proposed that sexual education should be presented through-

out both elementary and secondary school.

All of the responding parties indicated that they were in favour of fielding candidates who had publicly declared their lesbian, gay, bisexual or trans-gendered identity.

Even though this was the second attempt to survey Macedonian political parties about LGBTQ rights and problems, and even though the number of responding parties doubled from 3 in 2005 to 6 in 2006, MASSO did not receive any feedback from any centre-right or ethnic-Albanian political parties. Centre-right and ethnic-Albanian parties have continually displayed a disinterest towards the issues affecting the non-heterosexual community in Macedonia; a centre-right party candidate also used hate speech during the election campaign.

During the official election campaigning period (15th June - 3rd July), MASSO monitored both media reporting and the political parties' campaigns. In general, this pre-election period passed without any major incidents and insults in terms of sexual orientation, with the exception of a few statements reported in the media, some graffiti and some promotional material with offensive content.

Media Reporting

By the end of the campaigning period, MASSO recorded 13 media articles published in regard to the LGBTQ community in Macedonia. Three of these articles were presented in the electronic media; the remaining 10 were in the print media. None of these reports included homophobia, false reporting or misuse of the LGBTQ community in the country; overall, the media acted professionally.

Misuse and Abuse of the LGBTQ Community

MASSO recorded one instance of hate speech/abuse directed towards the non-heterosexual community and two instances of misuse of the community.

On 27th June, the daily newspapers “Љpic”, and “Makedonija Denes” under the headlines “Gay - Fight for Macedonia” (Љpic) and “We will not allow homosexual marriages” (Makedonija Denes), Antonio Miloshoski member of VMRO-DPMNE was quoted as saying:

“We would like to tell our political opponents at SDSM that these pious people, who love their religion and country, must not be deceived. We as a party will most strongly oppose SDSM’s idea to allow marriages between homosexuals. We must not turn a healthy society into a sick one.”

MASSO objects to the use of such attitudes and remarks, which are offensive and completely unacceptable. The usage of this kind of language stimulates homophobia, provokes hatred and humiliates a particular group of citizens. Announcements such as these should be criticised, and people who promote them should be condemned. By retroactively acting upon this issue instead of taking an educated approach and supporting the integration of this population into mainstream society, the comments of such politicians results in fear amongst LGBTQ individuals, as well as their alienation from the rest of the population. Creating this kind of atmosphere could endanger minorities’ lives in Macedonia.

A day later (Wednesday 28th June), the same politician was quoted in the daily newspaper “Večer” as having said:

“Amongst poverty and economical catastrophe, SDSM offers legalisation on homosexual marriages”

Statements such as these continue the trend of systematic discrediting of a community of citizens in Macedonia while simultaneously misusing and marginalising them in order to gain political points from an already highly homophobic electorate.

The same modus operandi seems to have been adopted by another candidate Slobodan Chasule from VMRO-NP, who stated during a live television program on 29th June on Kanal 5 that a former Dutch conservative politician [Pim Fortuyn] was

killed because of his sexual orientation. MASSO is unaware of the motives of this particular individual in regards to his statement, but warns that such whimsical dissemination of incorrect information may be the sign of a campaign of spreading fear among the non-heterosexual community.

Shortly before the end of the official campaigning period, MASSO noticed the distribution of fliers in the Карпољ 4 area of Skopje, as well as graffiti with the identical content which said: *“Be gay! Vote for Gruevski!”*

Even though the perpetrators of the graffiti and fliers are currently unknown, MASSO cites these two incidents as clear examples of using hate speech to discredit a political candidate.

Summary

The run-up to the 5th July general election saw both positive and negative developments that have the potential of becoming trends in Macedonian politics.

The doubling of the number of responses from political parties to the questionnaires distributed by MASSO from 3 in 2005 to 6 in 2006 is a definite improvement. Similarly, the introduction of the right to form same-sex registered partnerships in the election platform of the SDSM as well as the public support given by the LDP, DA and DOM might suggest the beginning of the inclusion of the issues and status of the non-heterosexual community in the platforms of Macedonia’s political parties. This is the first time in the country’s history that political parties have publicly discussed such issues, and MASSO believes that their courage to open discussion on these topics needs to be publicly recognised and praised.

Unfortunately, some candidates and party activists from VMRO-DPMNE and VMRO-NP continued the negative trend of blatantly misusing and abusing the non-heterosexual community in Macedonia during the election campaign. Due to this, MASSO calls on all relevant international and national institu-

tions to publicly condemn such practices and exert pressure on the organisations and political parties that utilise them. These practices have no place in a country based on the equality of all of its citizens.

Equally as unfortunate is the indifferent attitude of ethnic-Albanian political parties and their continuous disregard for addressing issues concerning another minority group, the LGBTQ community. MASSO hope that ethnic-Albanian political parties will begin to demonstrate interest in issues concerning the non-heterosexual community in Macedonia, as it is not ethnically monolithic but rather a mirror of the country's ethnic diversity and richness.

OF RHETORIC AND “ENDANGERED” SPECIES

When at an artist-academic conference in London a colleague of mine from the region (Belgrade to be more exact) stated that he as a “white straight male” felt more and more endangered due to the privileges granted to homosexuals (i.e. women and people of colour) in recent times, silence enveloped the audience. What is understood as wit in the Balkans, not only did it not result in laughter, but also resulted in unease. One woman from the audience commented that “if that is true then we should all move to Belgrade” further highlighting the absurdity of this hyperbolic claim that the privileges given to homosexuals in Belgrade might endanger the rights of the heterosexuals. At the same time, she alluded to her own feeling of endangerment as a lesbian living in one of the most tolerant cities for those with a different sexual orientation.

Allow me to attempt to answer why the joke of my colleague was not welcomed in the English academic context and why I believe that such incidents should make us stop and think. I agree, jokes, funny stories and anecdotes which have homosexuals (as well as members of other marginalised groups such as blondes, Jews, Irish, Scots etc...) as their topic of denigration have always existed in England, however the main difference is that the local literary and general public do not tolerate their further dissemination. For every statement, deemed to be offensive to a given marginalised group, a public apology is demanded, and most often such incidents end with a voluntary or forced resignation of the public figure that had committed the previously mentioned “faux pas”. Just think about how many professors, aids, journalists, and even clergy would have to bid their positions farewell, if we were to accept these rules of political correctness for public figures. When a given person is invited to speak publicly, at a conference or a public debate on radio or television, or when they write for the printed media due to their expertise in a given field, the role of a person speaking from the position of authority and knowledge (and with it power) means greater societal responsibility about what that person will state in that public context.

Perhaps what has been written so far seems predictable and obvious. So, where do these daily homophobic displays of many university professors, aids, writers, artists and a number of intellectuals come from (see: Zarko Trajanovski "The ghost of homosexuality hovers over Macedonia", *Identities*, Vol. 4 Num. 1/2, 2005, pg.201-239.) that have as their topic of denigration, like my colleague from the beginning of this text, the privileges supposedly enjoyed by homosexuals? This is the reason why the need still exists to remind ourselves of the responsibility which follows every decision to use any seemingly naïve joke or witty comment for rhetorical purposes.

Any person that has even superficially taken interest in rhetoric understands that in a given context the easiest and fastest way to win the audience is by using a witty anecdote, especially when it is politically incorrect. However, one must add that few have mastered the skill of rhetoric to the extent that allows them to argue the use of a joke at the expense of someone who is already laughed at and humiliated. Allow me to point out that any personal gain on behalf of a speaker, i.e. gaining a higher place in society, obtained by means of using a joke at the expense of the rights of homosexuals, compared to the damage wrought, borders on perversion. There are short-term gains, a few smiles on the faces of like-minded individuals, a few invitations perhaps to other conferences held by other homophobes, and this is where it all ends. The damage done, however, is much greater.

We are talking about the propagation of certain stereotypes about homosexuals, and the circulation of prejudice against homosexuals from a privileged position of power which simultaneously means the abuse of one's position. If one takes into account the bloody violence against the participants in Belgrade's first Pride parade, it becomes clear how this joke actually represents the concealment of the opposite situation with the rights and "privileges" of homosexuals.

The role of intellectuals today does not only represent a self-sufficient reflexion on one's own area of expertise, periodically complemented by a joke at the expense of homosexuals or other marginalised groups of citizens. If an intellectual does not see him/herself in the activist frontlines in the struggle to assure equal rights for those marginalised in accordance

with their different sexual orientation (here I mean lesbians, transsexuals, and even those with different sexualities, who feel oppressed by the majority consisting of heterosexuals) then this intellectual should at least be aware that unthought through comments and “grievances” about the privileges of homosexuals allow for anonymous or public identifying with those positions of the conformists. Each rhetorical “trick” could be further cited or paraphrased in unexpected homophobic contexts, and by calling on the identity of the person who used it first, the effects of circulating a seemingly naïve and safe joke become unforeseeable and may replicate in the manner of geometric progression.

Suzana Milevska

The author holds a Ph.D. in the field of visual culture

S. MILEVSKA

BASTIONS OF INTOLERANCE

The struggle to implement factual equality between all, irrelevant of their sexual orientation is not an imperative for the state anti-discrimination policies. The struggle to implement factual equality between heterosexuals and non-heterosexual is one of the major imperatives in the modern universities around the world. Most of these universities have developed their own anti-discrimination policies which include the implementation of certain mechanisms in the fight against homophobia, the promotion of sexual differences and the encouragement of individuals with a different sexual orientation.

Today, a few of the leading universities around the world do not have an equal opportunity policy, a policy regarding gender and sexual harassment and the remaining types of inequality. We can state dozens of examples of various programme/institution forms directed towards the elimination of inequality: introduction of special moral codes of conduct which explicitly forbid any acts of homophobia and ask students to sign a statement which says they would abide by this moral code prior to any enrolment interview (Yale); the creation of special anti-discrimination boards which even rule on homophobia claims (University of Michigan) , the creation of special bodies- e.g. university committee on sexual orientation - the mission of which is to “eliminate acts of homophobia and heterosexism on behalf of the faculty, employees and students” (University of Illinois) , the creation of special LGBT centres through which students can be informed of acts of homophobia and discrimination (at Princeton, for example, where students can fill out anonymous on line forms) etc...

Modern universities do not just offer anti-discrimination policies and resolutions, but also various forms of promotion of sexual rights and sexual differences, by having special studies, curricula, special presentation intended for students, and lastly through organising round tables and debates about the right to sexual non-discrimination and the need to implement special measures to protect those who have been sexually discriminated.

As a result of the promotion of sexual rights and sexual differences, modern universities become places where many young people can express their sexual orientation and where they can freely organise and protect themselves against possible cases of sexual discrimination. The creation of an atmosphere which will be tolerant towards non-heterosexual becomes a common imperative of universities and student bodies, as it is the measurable indicator on which the image of the university depends, i.e. its rank on the list of prestigious and desirable universities.

In cases of explicit or implicit acts of intolerance or homophobia, the protection mechanisms are employed often followed by public displays of protest - boycotts of classes of "witty" teachers who tend to tell sexist or homophobic jokes or make such remarks, petitions against acts of sexual intolerance, and open protests to topple management in cases when statements have been made which are not in accordance to existing policies of equal opportunities among heterosexuals and non-heterosexuals.

And what is the situation like here, at our universities? Do our universities have any anti-discrimination policies, moral codes, protective mechanisms against gender, sexual and other types of discrimination and intolerance? Is there a curriculum which promotes sexual equality, bodies which fight against sexual intolerance, students organisations with members of sexual minorities? Do our universities open and support critical debate regarding sexual equality in university and all other areas of life?

The lack of explicit university policies, curricula, institutional measures and debates about sexual rights and sexual equality are a showcase for the conservatism and intolerance of our universities. Still, the most worrisome indicators are the open acts of homophobia and intolerance on behalf of lecturers and not too rare public displays in the service of heterosexual "normality".

You can still meet professors at our universities who argue with students attempting to prove to students that homosexuality is unnatural and deviant. You can meet professors who refuse graduation work in connection to homosexuality guided by the fear of committing a sin. You can even meet

some who negate the existence of homosexuals in Macedonia, publicly supporting ideas that homosexuality is “the trash of Europe”, “illness of the soul”, and a danger to the “existence of the Macedonian”. Our educational processes include people who publicly prove that lesbianism is imperatively connected to feminism and that “more intelligent and more effeminate feminists are eventually bisexual”(?!).

Is it possible to create a sexually tolerant lecturing atmosphere when the professor publicly supports arguments against the normalacy of homosexual relationships? Is it possible to create a more tolerant atmosphere when professors relish the chance to demonstrate their “wit” by telling sexist and homophobic jokes? How does a non-heterosexual student feel when they hear such a joke, or when they read that the idea of having same-sex relations is repulsive to their professor?

Until these issues have been publicly addressed and adequate solution procured, our universities will not be able to change their image as bastions of conservatism and intolerance.

Žarko Trajanoski

(The author holds an M.A. in Democracy and Human Rights)

HOW TO OVERCOME PREJUDICE?

Homosexuality is love too

Homosexuality is not an illness. We leave room to add yes, that is love too. Too often, families due to fear, a sense of guilt or shame cannot accept it, even though the understanding and support which can be given by their loved ones to homosexuals is of great significance.

The fear of responsibility, that they did not manage to raise their children right, causes many families to flee to the “world of sorrow”. They hide in this world, not wanting to leave and face reality. At the same time, the homosexuals are faced with the feeling that their community has not changed their attitude to them.

How to overcome prejudice? Families need to be explained the homosexuality is not an illness. Homosexuals are not worth any less than heterosexual and they need to be supported. By this of course, I mean mature individuals past their adolescence with an already formed psychosexual identity. With mature adults past their adolescence homosexuality is a definite partner choice

Complete communication does not put into question the freedom of the person you love, but rather it hosts unlimited trust. Through love we realize our need for an intense and full experience, an equal part of which are the physical, emotional and spiritual sides of humanity. Two human beings can mutually discover the YOU in the other. Man has a need to motivate his choice. Our entire life is made up of choices. This is why every mature and formed person has the right to choose, bearing in mind self-respect and love, using all of their emotional and rational capacities.

Homosexuality is a definite partner choice. The inhibited sexual desire may be extremely self-destructive. Not only does it limit the pleasures of life, but it also limits the need for sexual pleasure, destructively influencing a person’s professional and social life.

The relationship between a counselor and a family should be close and marked by trust. They, through therapy, accept the active confrontations and interpretations which help parents gain insight into their destructive refusal to accept homosexuality. During sessions, elements of personal choice are highlighted, which has a positive effect on reducing tension and the feelings of uncomfot, present with the family as well as with the homosexual and the stigma attached to homosexuality.

Thus, we need to always be prepared to answer the questions: which types of prejudice and stereotypes are most common, what would you do if you met someone who has prejudice towards you, are you prepared to change other people's opinions? Prejudice and discrimination are destructive to the existence of humanity.

All people have similarities and differences. We are special and unique. We can accept or judge a formed sexual orientation in the post-adolescent period, but we can never change it.

What can you do?

Accepting differences in sexual orientation is to accept individuality; someone else's as well as your own. This is a great human virtue.

Viktorija Vujović, Ph. D

Издавач:

Македонска Асоцијација за Слободна
Сексуална Ориентација - МАССО
Ул. Даме Груев 5/7-2 Скопје

Уредник:

Кочо Андоновски

Превод на Албански јазик:

Анита Латифи

Превод на Англиски јазик:

Игор Лазаревски

Дизајн и техничка обработка:

Велимир Жерновски

Печати:

Дата Понс

Тираж:

500

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”,
Скопје

176(046)
316,837(046)

Колумни = Columns = Kollumna, - Скопје:
Македонска асоцијација за слободна сексуална ориентација,
2007, 150 стр. :21см

ISBN 987-9989-2674-0-6

1. Насл. ств. насл

а) Хомосексуалност-Социокултурни аспекти-Новински прилози
COBISS.MK-ID 68443914